

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

C. Yayınları

Haziran 1980 İstanbul

Yönetim Yeri :

Seyran Sok. Ç . i Apt.

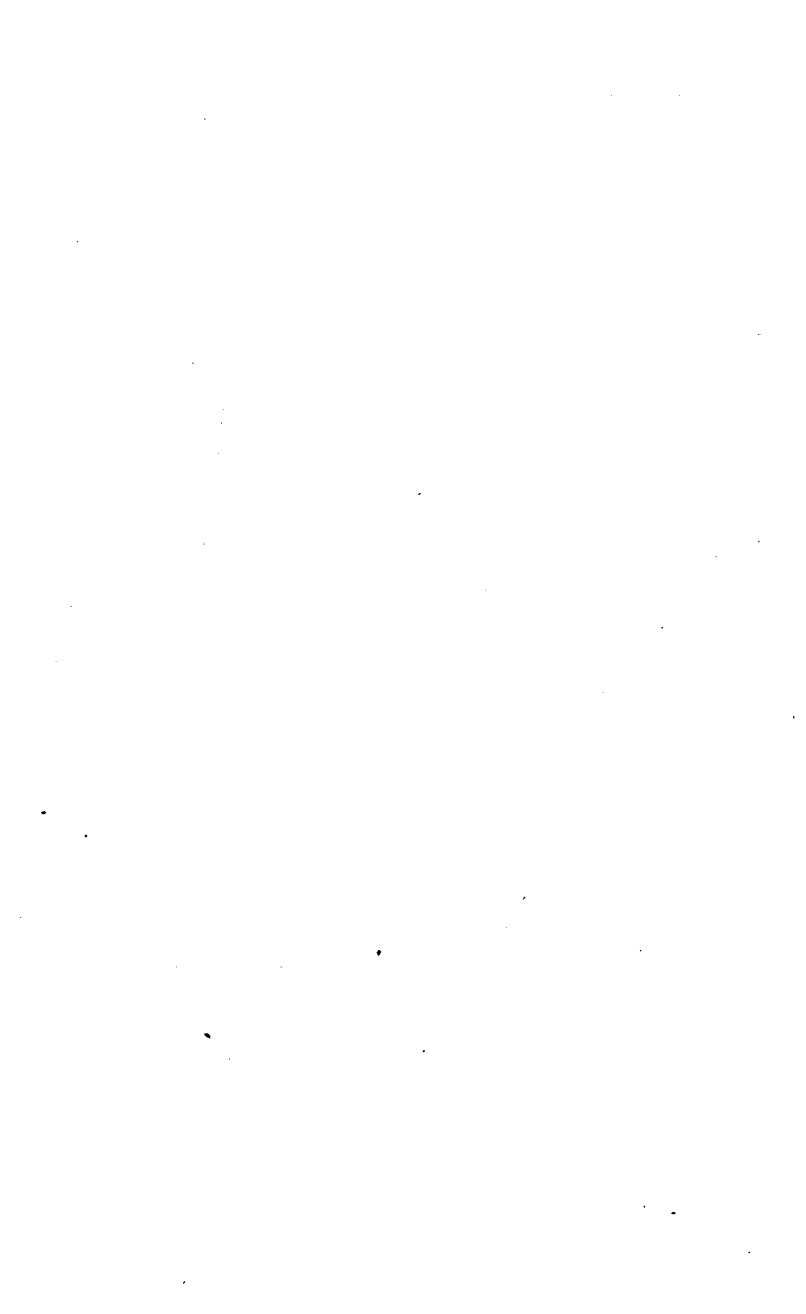
Kat: 3/3, Cağaloğlu/İST.

Sorumlu ve Yazı İşleri Müdürü :

Muzaffer Berber

KAPİTALİZM Mİ ? SOSYALİZM Mİ?

(«Sovyet sosyal-emperyalizmi» tezlerinin saçmalığı)

II. BASKIYA ÖNSÖZ

İkinci baskıya hazırladığımız kitab esas amacı olan, kadronun ideolojik eğitimini yeterince yerine getirdiği söylenemez. Bunun nedenleri kitabın yeterince dağıtımının sağlanmamasına ve örgütsel yapılanmamızda mevcut eksikliklere dayalıdır. İçinde bulunduğumuz dönemde söz konusu eksiklikler üzerinde, örgütsel yazılarda genişçe duruldu. Ancak sorunun çözümü pratik bir platformda mümkün olabilmesi, üzerinde burada durmamızı gerektirmiyor.

Kitabın birinci baskıdan biçimsel farklılıklar taşıyan ikinci baskıda ayrıca, Marksizmde devlet anlayışının, anti-sovyetiklerce nasıl tahrif edildiğini belirtildi.

İkinci baskıya hazırladığımız kitabda yaptığımız biçimsel değişiklikler şunlardır:

Birinci baskıda «ikinci bölüm» olarak yer alan yazıyı, bu baskıda birinci bölüm olarak hazırladık. Birinci baskıda «birinci bölüm» olarak ele alınan konular ikinci konuda «ikinci bölüm» olmaları yanı sıra, bazı konuların yerleri değiştirildi. Kitabın genelinde de gereksiz tekrarlar kaldırılarak kısaltmalar yapıldı.

Kitabın birinci baskıya hazırlanırken, Yoldaş adlı yayın organından «Çin şabloncusu» vb. deyimleri kullandık. O dönemde Yoldaş dergisi ÇKP'nin bezirganlığını yapıyordu. Daha sonraları Yoldaş dergisi ÇKP'nin çizgisinden ayrıldığını belirterek Arnavut

Emek Partisi çizgisini kabul ettiğini açıkladı. Yoldaş dergisi ve onun doğrultusunda bulunan yayınlarda savunulan yeni çizgi, bizlerin kitabda eleştirmiş olduğumuz görüşlerindeki değişikliği kapsamaktadır. Her ne kadar bu günkü çizgilerinde Sovyetler Birliğini baş düşman diğer emperyalistleri müttefik alan «üç dünya» etorisini reddetmekteyse, Sovyetler birliğini halen «Sosyal emperyalist bir ülke» olmakla suçlamaya devam etmektedirler. Kitabda Sovyetler birliğinin «baş düşman» olup olmama meselesi tartışılmakta, esas olarak «Sovyet Sosyal emperyalizmi» tezlerinin Marksizm-Leninizmle çeliştiği, yanlış olduğu açıklanmaktadır. Bu yüzden Yoldaş dergisinin değişen çizgisi, kitabda bir değişiklikde aşamasını gerekli kılmaktadır. «Çin Şabloncusu» tanımı Yoldaş dergisi açısından Arnavutluk şabloncusu olarak okunabilir ve Yoldaş dergisi, kitabda yapılan alıntılarla ilgili bir özeleştiri yapmadıkça geçerliliklerini koruyacaktır. İkinci baskıda Söz konusu deyim ve tanımlamanın değiştirilmemesi, tarihi dönemi belirlemesi amacından kaynaklanmaktadır.

«Gevşeklige, yüreksizlige, oportünizm uşaklığına ve Marksizm teorilerinin tahrif edilmesine karşı sert bir mücadele olmadıkça işçi sınıfı devrimci rolünü oynayamaz.» (Lenin-Proletarya Devrimi ve Dönem Kautsky, s: 80)

Subjektif tahlil ve değerlendirmeler yapmak yerine, siyasi bir durumu tahlil ederken ve sınıf güçlerini değerlendirirken marksist-leninist yöntemi uygulamayı öğretmeliyiz.

«...Subjektivizme, keyfilige ve eleştirinin bayağılaştırılmasına karşı uyanık olmalıyız; söylenen herşey gerçeklere dayanmalı ve eleştiri, siyasi noktalarda yoğunlaştırılmalıdır. (Seçme Eserler I, Mao, s: 130)

GİRİŞ

Başta ABD emperyalizminin talan ettiği emperyalist-kapitalist sistemin kördüğümü içinde devrimci savaşı yürüten Türkiyeli devrimci yoldaşlar;

Emperyalizmin III. Bunalım döneminin ilişki ve çelişkilerini bağrında taşıyan -geri-bıraktırmış bir ülkenin çarkları altında ezilen Türkiye halklarını sömürü, baskı, zulüm altında inim inim inleyen emperyalizmle bütünleşmiş ~~zulme~~ ^{zümre} iktidarı oligarşinin yoğun saldırı dönemine girmiş bulunmaktayız. Seçimler öncesinin kanlı eylemini, seçim sonrasında sürdürmekte olan ve sürdürmeye kararlı zümre iktidarına karşı tüm devrimcilerin mücadelesini yeni yeni boyutlarla ilerlemektedir.

1971 yenilgisinden sonra devrimci saflara sızan ve güç kazanan oportünist-revizyonist ikiz kardeşler sapması, kitlelerin kabaran devrimci potansiyeli ile alay edercesine burjuvazinin kuyruğuna takılma emellerini; sosyal hayat 1977 seçimlerinde gözümüzün önüne sermiştir.

Türkiye de bu sapmalar bir birlerini «maocu bozkurt» ve «sosyal faşist» diyerek kamu oyuna devrimci saflardaki bölünmenin somut ifadesini kendi adiliklerine yakışır şekilde kanıtladılar. Bu somut sapmalar Türkiye'nin ezilen halklarının önüne çeşitli çehrelerle çıkma uğraşını halka verirken Türkiye halklarını ezen, ülkenin yeraltı ve yer üstü zenginliğini talan

eden emperyalizme karşı kayıtsız bırakarak veya yanlış hedefler göstererek ihanet etmektedirler. Devrimcileri devrim saflarında ortak bir programda birleştirecek olan Türkiye Halk Kurtuluşu Partisi-Cephesi (THKP-C) emperyalizme karşı, oligarşiye karşı halkımızın somut taleplerinden ve en doğru rotadan hareket eden Acilcilerin omuzların yükselecek ve hainlere en büyük tokadı indirecektir.

Kurtuluş için yürütülen savaşın içinde yer alan öncülerin en doğru ve Marksizm-Leninizm ilkelerinde yükselmeleri için eğitim çalışmamızı çeşitli konularda genişçe ve kesin bir sonuçla ele almayı uygun bularak bu broşürü çıkartmaktayız.

Türkiye devrimi ile ilgisi olmadığı halde anti-sovyetiklerin sosyal emperyalizm konusunu gündeme getirmeleri özünde Türkiye devrimi için uzaktan yakından birşey düşünmediklerini kanıtlar. Buna rağmen yığınla unsurun kafasını karıştırmaktan başka bir yarar getirmeyen sovyet sosyal emperyalizmi teorileri, tarihi moskof düşmanlığının platformunda milliyetçi bir öze girerek sosyalizm dışı akımların saflarına katılmak, parsa toplamaktır. Sosyalizm adına yapılan bu iğrenç iftiranın sonunu imzalamak için bu kitabı yazmayı görev bildik.

BİZLER TEMEL OLARAK İDEOLOJİK MÜCADELEYİ BİR POLEMİK ARACI OLSUN DİYE ELE ALMIYORUZ İDEOLOJİK MÜCADELEYİ KENDİ KADROLARIMIZIN SİYASİ EĞİTİMİ OLARAK ELE ALMIYORUZ.

Not: Kitabda Sovyet anayasasından alıntılar vardır. Bunlar 1936 anayasasından yapılmıştır. Şimdi 36 anayasasının değiştirildiğini duyan anti-sovyetikler

her zaman olduğu gibi bu kitaba saldırabilirler. Bu nun için şu önemli noktayı belirtiyoruz: Eski anayasadan yaptığımız alıntılar yeni anayasada değişme- miştir bu yüzden kitabdaki alıntılar yeni anayasa türkçe basılıncaya kadar; alıntı yaptığımız kitabın ismini ve sayfalarını değiştirmeyi gerekli görmemek- teyiz. Zaten yeni anayasa da bugüne kadar karşı çık- tığımız modern revizyonist tezlerden başka bir yeni- lik eklenemeyeceğinden tavrımız ve eleştirilerimizde geçmişten farklı olmayacaktır. Anti-Sovyetiklere ye- ni anayasadan bir alıntı yaparak sözümüzü bitirece- ğiz. «Kişi hürriyeti sosyalist mülkiyete zarar verdiği an biter.»

BİRİNCİ BÖLÜM

1 — TOPLUMU BELİRLEYEN TEMEL ÖGE NEDİR

Anti-Sovyetiklerin bir toplumun hangi üretim bi- çimine sahip olduğu hakkındaki tezleri, sosyal-emper- yalizm teorisinin odak noktasını belirlerler. Bu neden- le ilk olarak toplum biçimini belirleyen temel ögenin ne olduğu üzerinde duracağız. Bu konuda sosyal em- peryalizm savunucularının çeşitli fraksiyonları şu gö- rüşleri getirirler :

«Kendine has biçimsel özellikleri olmasına rağ- men SSCB deki kapitalist üretim ilişkilerinin özü her- hangi bir kapitalist ülkedekinden farklı değildir. Eko- nomik düzenin özü sadece mülkiyetin biçimine bağlı değildir. Tayin edici üretim ilişkilerinin özüdür.» (1)

(1) Yoldaş, sayı 2, s: 34

SSCB de varolan devlet mülkiyetinin ardındaki gerçek üretim ilişkilerini tahlil etmemiz gerektiğini bize göstermektedir. Böyle bir tahlilin belli başlı unsurları şunlar olmalıdır.

a) Üretim hangi amaçla yapılmakta, üretim sürecine hangi kanunlar hükmetmektedir?

b) Üretim birimlerinin gerek iç örgütlenmesi gerekse birbirleriyle ilişkileri nasıldır? (...)

c) Toplumda nasıl bir bölüşüm sistemi yürürlüktedir? İşçi sınıfının ve bütün emekçi halkın çalışmasının ürünleri kimler arasında ve ne şekilde pay edilmekte, hangi toplumsal kesimlerin çıkarları doğrultusunda ve ne gibi amaçlar uğrunda kullanılmaktadır? (2)

Konumuz bir toplumun incelenmesi olduğundan ortaya konması gereken ilk öge yöntem meselesidir. Lenin yöntem ile ilgili olarak şunları söyler:

«Karşı eğilimlerin tümünü inceleyerek, onları toplumun çeşitli sınıfların açıklıkla ifade edilebilen üretim ve yaşam koşullarına indirgeyerek, özel bir egemen fikrin ya da onun yorumlanmasının seçimindeki özellik ve keyfiliği ayıklayarak ve ayırım yapılmaksızın, bütün fikirlerin ve bütün çeşitli eğilimlerin maddi üretim güçleri koşulundan çıktığını açıklayarak, Marksizm, sosyal ekonomik sistemlerin, doğuş, gelişim ve düşüş sürecinin ayrıntılı ve kapsamlı inceleme yolunu göstermiştir.» (3)

Görüldüğü gibi Lenin, Marksizimde toplumların incelenmesinin bilimsel bir yöntemle dayandığını ve bunun da her türlü keyfilik ve öznelliği dışladığını

(2) Kruşçev-Brejnev Dönem Kılığının karşı devrimci hükümet darbesi, s: 16-7

(3) Marx-Engels-Marksizm, s: 26

açıkça belirtir. Bu bilimsel yöntem diyalektik ve tarihi materyalizmdir.

— A — Yöntem ve toplumun temel ayracı

Tarihi materyalizm açısından son tahlilde «toplumun maddi yaşam koşulları»nın belirlenmesinde hangi noktaları temel alınacağı, yani hangi vazgeçilmez maddi yaşam koşulundan başlamak gerektiği öne çıkmaktadır.

Buna göre vazgeçilmez yaşam koşullarından olan coğrafi ortam ve nüfusdan başlanabilir mi sorusunun cevabını Stalin şöyle vermektedir:

«Coğrafi ortamın toplumsal gelişmedeki rolü nedir? Coğrafi ortam toplumunun görünüşünü, insanların sosyal sisteminin niteliğini, bir sistemden ötekine geçişini belirleyen ana etken midir? Bu soruların cevaplarına tarihi materyalizm olumsuz karşılık verir. Coğrafi ortam, hiç kuşkusuz toplumun gelişmesini etkiler, bu gelişmeyi hızlandırır ya da yavaşlatır. Ama mademki toplumdaki gelişme ve değişimler coğrafi ortamdaki gelişmelerden karşılaştırılamayacak kadar bir hızla ilerliyor; öyleyse bu etki belirleyici bir etki değildir. Üçbin yıllık bir sürede Avrupa da birbiri ardına üç ayrı sistem gelmiştir. İlkel komünal sistem, kölecilik ve feodal sistem. Doğu Avrupa da SSCB toprağı üzerinde ardarda dört ayrı sosyal sistem geçmiştir. Oysa bu süre içinde Avrupadaki coğrafi koşullar ya hiç değişmemiştir ya da coğrafya da kaydedilmeyecek kadar az değişiklik olmuştur. Bu anlaşılır bir şeydir. Coğrafi ortamda az çok önemli bir değişme olması için milyonlarca yılın geçmesi gerekli olduğu halde insanların toplumsal sisteminde hatta çok önemli bir değişikliğin olabilmesi için birkaç yüz-

yıl ya da iki bin şukadar yıl yeter. Bundan da anlaşılıyor ki coğrafi ortam sosyal gelişmenin ana nedeni, belirleyicisi olamaz.»

«Kuşkusuz bir şeydir ki 'toplumun maddi yaşam koşulları' kavramı, nüfus artışını şu ya da bu kadar olan nüfus yoğunluğunu da kapsar. Çünkü insan, toplumun maddi yaşam koşullarının zorunlu öğelerinden biridir. Belirli bir asgari insan sayısına erişmedikçe toplumun herhangi bir maddi yaşamı olamaz. Öyleyse nüfus artışı insan oğlunun sosyal sisteminin niteliğini belirleyen temel bir güç müdür?» (4)

Dıştan bakıldığında «ekonomi politik te, tüm üretim toplumsal fiilinin temeli ve faili olan nüfusla işe başlamak doğru gibi gözükür. Ama meseleye daha yakından bakınca bunun bir yanılgı olduğu anlaşılır. Örneğin, nüfusu teşkil eden sınıfları gözönünde tutmazsak nüfus denen şey soyut bir kavramdan başka birşey olamaz. Öte yandan ücretli emek gibi, sermaye vb. gibi sınıfların üzerine kurulu bulundukları unsurları hesaba katmazsak bu sınıflarda boş sözcüklerden öte bir anlam taşımaz.» (5)

Toplum yaşamının bir ögesi olan nüfus toplum gelişmesinin belirleyici unsuru olabilir mi?

«Tarihsel materyalizm bu soruya da olumsuz karşılık verir. Kuşkusuz nüfus artışı toplumdaki gelişmeyi etkiler, bu gelişmeyi yavaşlatır ya da hızlandırır ama toplumun gelişmesinde asıl güç olamaz ve toplumun gelişmesi üzerine olan etkisi belirleyici nitelikte bir etki değildir. Çünkü nüfus artışı tek başına bir sosyal sistemin yerini neden başkasına değil de tam şu biçimde sosyal sisteme bıraktığını, neden

(4) Stalin-Diyalektik ve Tarihi Materyalizm, s: 27-28

(5) Marks-Ekonomi Politğin Eleştirisine Katkı, s: 266-277

ilkel komünal sistemin ardından kesin köleci sistemin onun ardından da feodal sistemin, onun ardından da burjuva sisteminin gelip bir başka sistemin gelmediğini açıklayabilecek ipuçları veremez. Nüfus artışı toplumsal gelişmenin belirleyici gücü olsaydı daha fazla bir nüfus yoğunluğu zorunlu olarak buna bağlı daha yüksek bir biçimde bir sosyal sistem doğururdu. Ama durumun böyle olmadığını görüyoruz.»

«Belçikadaki nüfus yoğunluğu ABD dekinden 19. SSCB dekinden 26 kat fazladır. Ama yine de ABD sosyal gelişme sırasında Belçikadan ileridedir. SSCB ye gelince Belçikayı tüm bir tarih döneminin gerisinde bırakmıştır. Çünkü Belçikada kapitalist sistem hüküm sürdüğü halde SSCB daha şimdiden kapitalizmle işini bitirmiş ve sosyalist bir sistem kurmuştur.

Bunlar gösteriyorki nüfus artışı toplumsal gelişmenin temel gücünü, sosyal sistemin temel niteliğini ve toplumun görüşüşünü belirleyen güç değildir, olamaz da.» (6)

Okuyucu Marksizmin alfabesi olan bu konu üzerinde neden bu kadar durduğumuzu sorabilir; cevap basittir: Sosyal-emperyalizm savunucularının en temel tezleri marksizmin en kaba tahrifine dayanır ve bu nedenle aynı konuda Stalini okumaya devam edelim:

«Toplumsal maddi yaşam koşulları düzeni içinde toplumun görünüşünü, sosyal sistemin niteliğini, toplumun bir sistemden ötekine geçmesini belirleyen temel güç öyleyse nedir?»

Tarihi materyalizme göre bu güç insanın varoluşu için gerekli olan yaşama araçlarının elde edi-

(6) Stalin, a.g.e., s: 29-30

liş biçimi, toplumun yaşayabilmesi ve gelişebilmesi için zorunlu olan yiyecek, elbise, ayakkabı, ev, yaka-cak, üretim aletleri, vb. Maddi malların üretim biçimidir.

Maddi değerlerin üretilmesinde kullanılan üretim aletleri, belirli bir üretim deneyimi ve iş becerisi sayesinde bu üretim aletlerini kullanan ve maddi değerler üretimini sürdüren insanlar, işte bütün bu öğeler hep birlikte toplumun üretimin güçlerini oluştururlar.

Ama üretim güçleri üretimin yalnızca bir yanı, üretim biçiminin ancak bir kesimini, yani insanla maddi değer üretiminde yararlanılan şeyler ve doğa güçleri arasındaki ilişkileri anlatan bir yöndür. Üretimin, üretim biçiminin başka bir yanı da üretim sürecindeki insanın insanla olan ilişkileri yani insanlar arasındaki üretim ilişkileridir.»

Bütün bu açıklamaların ışığında toplum biçimlerini birbirinden ayıran temel kıstasın ne olduğu sorusuna cevap verilebilir. Sosyal-Emperyalizm savunucuları bunu şöyle cevaplandırır:

«Ekonomik düzenin özü sadece mülkiyetin biçimine bağlı değildir. Tayin edici üretim ilişkilerinin özüdür.» (7)

Burada, maksizmin bu açık tahrifatında sosyal-emperyalizm teorisinin bütün özü yatmaktadır. Mülkiyet biçimi ile üretim ilişkisi özde aynı olgunun değişik ifadeleridir. Mülkiyet biçimi ile üretim ilişkisinin birbirinden ayrı olgular olarak değerlendirilmesi; sosyalist toplumda insanlar arasındaki eşitsizlikleri yanlış bir düşünceye kanalize ederek sosyalist toplumu kapitalist hale getirmenin teorik kılıfını oluş-

(7) Yoldaş, Sayı 2, s: 34

turur. Bu ayrımın yanlışlığını Marx şöyle ortaya koyar:

«İşbölümünde görülen farklı gelişme düzeyleri (...) farklı mülkiyet biçimlerini temsil eder. Başka bir deyişle işbölümünün eriştiği her yeni düzey aynı zamanda maddeye, alete ve emeğin ürününe nisbetle, fertler arasında ortaya çıkan ilişkiyi belirler..» (8)

Demekki işbölümünün yarattığı yeni mülkiyet biçimleri, yeni üretim ilişkilerinden başka birşey değildir. Anti-sovyetiklerin bu kaba tahrifatı üzerinde biraz duralım:

«Tarih boyunca üretim güçlerinde görülen değişme ve gelişmeye uygun olarak insanların üretim ilişkileri, ekonomik ilişkileride değişmez ve gelişmiştir. Tarihte beş temel üretim ilişkisi tipi bilinmektedir. İlkel komünal, köleci, feodal, kapitalist, sosyalist. İlkel komünal sistemde üretim araçları üzerindeki kollektif mülkiyet üretim ilişkilerinin temelidir. Köleci sistemde Üretim ilişkilerinin temeli, üretim araçları üzerindeki ve ayrıca üretimde çalışan ve sahibinin herhangi bir hayvan gibi satabildiği ya da öldürebildiği köle. Üzerindeki köle sahibinin mülkiyetidir. Burada üretim araçlarının ya da üretilen ürünlerin ortak mülkiyeti yoktur. Bunun yerini özel mülkiyet almıştır. Burada köle sahibi, ilk ve esas mal sahibi, mutlak mal sahibidir. Feodal sistemde üretim ilişkilerinin temeli, feodal beyin üretim araçları üzerindeki mülkiyeti ve artık onun öldürmeye hakkı olmadığı ama alıp satabildiği üretici olan serf üzerindeki sınırlı mülkiyetidir. Kapitalist sistemde üretim ilişkilerinin temeli, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyettir.» (9)

(8) Alman İdeolojisi, sayfa 43.

(9) Stalin, a.g.e., s: 36-37.

Stalin her toplumu, onun mülkiyet biçimini ortaya koyarak açıklamaktadır. Toplumlara belirleyen, onları tanımlayan o toplumun mülkiyet ilişkileridir.

Sömürü, sınıflı toplumların tümünde sözkonusudur. İnsanlar arasındaki ilişkilerde sömüren-sömürülen ayrımıyla toplumları birbirinden ayıramayız. Bu ayrım, ancak; sömürünün hangi mülkiyet ilişkisi altında yapıldığını açıklayarak yapılabilir. Anti-sovyetikler ise markizmin bu temel gerçeğini tahrif ederek; toplumu belirleyen mülkiyet ilişkileri değil, insanlar arasındaki ilişkiler olduğunu savunurlar ve buna sosyalist ülkelerden buldukları birkaç istisnai örneği de ekleyince sosyal-emperyalizm teorileri için gerekli teorik (!) temel bulunmuş olur. Anti-sovyetiklerin tezlerinin temeli bu tahrifattan kaynaklandığından okuru sıkımsak pahasına da olsa aynı konunun açıklamasına devam edelim:

«Mülkiyetin ilk şekli aşiret mülkiyetidir. Bu mülkiyet şekli halkın avcılık, balıkçılık, hayvancılık ve en ilerlemiş durumda ise tarım yaparak geçindiği gelişmemiş bir üretim düzeyine tekabül eder. Mülkiyetin ikinci şekli antikitede rastladığımız kömün mülkiyeti ve devlet mülkiyetidir. Bu mülkiyet birçok aşiretin sözleşme ya da fetih yoluyla bir şehir halinde birleşmesinden doğar ve kölelik bu şekil içinde varolmaya devam eder. Üçüncü mülkiyet şekli derebeylik mülkiyetidir ya da çeşitli zümrelerin (...) mülkiyetidir.» (10)

Marx toplumlarla ilgili bütün incelemelerinde toplumları mülkiyet ilişkisine göre sınıflandırmaktadır.

«Demekki derebeylik çağında mülkiyetin ana

şekli bir yandan toprak kölesinin emeğinin zorla bağlı bulunduğu toprak mülkiyetinden öte yandan kalfaların çalışmasını yöneten ve küçük bir sermaye ile de desteklenmiş bulunan ferdi emekten ibarettir. Bu iki şekilden herbirinin bünyesi üretim şartlarının gelişmemişliği tarafından belirlenmişti, yani tarımın hem ilkel hem küçük çapta oluşu ve sanayinin el sanatları durumunda bulunuşu ile belirlenmişti.» (11)

«Çağdaş burjuva özel mülkiyeti, sınıf karşıtıllıklarına ve çoğunluğun azınlık tarafından sömürülmesine dayanan üretim ve mülk edinme sisteminin en son ve en olgun anlatımıdır.» (12)

«On yıllardan beri sanayi ve ticaret tarihi, modern, üretim koşullarına karşı burjuvazinin varlığının ve egemenliğinin koşulu olan mülkiyet ilişkilerine karşı modern üretim güçlerinin başkaldırışının tarihinden başka bir şey değildir.» (13)

Bu örneklerde ustalar açık bir şekilde toplumu belirleyen temel ögenin mülkiyet ilişkisi olduğunu belirtmektedir. Ustalar bir toplumun yıkılıp yerine diğerinin alabilmesi için mülkiyet ilişkisinin değişim gereğini de şöyle vurgular:

«Sosyal üretim güçleri bu engelleri yıkar yıkmaz burjuva toplumu tümüyle anarşiye yöneltmekte ve burjuva mülkiyetinin varlığını tehdit etmektedirler.» (14)

Burada üretici güçlerin gelişimiyle üretim ilişkilerinin çatışması sonucu kapitalist toplumu belirleyen mülkiyet biçimini tehlikeye düşürdüğü ifade edilmektedir. Lenin ise;

(11) a.g.e. (146)

(12) Marx-Engels: Devlet ve Hukuk Üzerine

(13) Manifesto, s: 34

(14) Manifesto, s: 35

«Öyleyse sınıfları tamamen ortadan kaldırmak için bütün üretim araçlarına ilişkin olarak özel mülkiyeti ortadan kaldırmak gerekir...» (15) diyerek sosyalist toplumun, kapitalist mülkiyeti yıkarar kurulacağını vurgulamaktadır.

Anti-sovyetiklerin kaba tahrifatlarına karşılık marksizmin temel kavramlarını açıklamaya devam edelim:

«...Üretici güçler insanın doğa ile ilişkisini ifade eder, onun doğa üzerindeki egemenliğinin derecesini gösterir. Üretici güçler çalışma sürecinde yer alan aktif bütün içerikleri, emeğin kullandığı araç ve gereçlere üretim sürecinin bu araç ve gereçler aracılığı ile uyguladıkları bilgi ve çeşitli üretim becerilerine sahip olan insanlar kapsamaktadır. İnsanlar üretici gücün temel ve belirleyici ögesidirler, maddi servetin üreticisi olarak tarihin de yaratıcısıdır- lar.» (16)

«...Toplumu bir tüm olarak ya da farklı ögeleri ile anlamak için önce toplumun temelini-üretici güçler ile üretim ilişkilerinin organik birliği olan üretim biçiminin-incelenmesi gerekir.» (17)

Üretim ilişkileri doğayı etkilerken ve doğa tarafından etkilenirlerken toplum üyeleri arasında oluşup biçimlenirler, çünkü insan birlikte faaliyette bulunma olmaksızın ve karşılıklı değişimde bulunmaksızın üretimde bulunamaz. Bu ilişkiler doğrudan doğruya maddi üretim içinde biçimlendikleri, üretimin maddi ögesince emek araçlarınca belirlendikleri, insan bilincinden ve iradesinden bağımsız olarak var oldukları için maddi ilişkilerdir. Özellikleri ise, üre-

tim araçları mülkiyetine yani emek gücünün araçları ile birleştirildiği yönetime ve ayrıca sonuç olarak ortaya çıkan karşılıklı değişim ilişkilerine, üretilen maddi servetin dağılımı ilişkilerine üretime ve kişisel tüketime dayanmaktadır.» (18)

O halde «üretim biçimi hem insanların gereksinme duydukları maddi serveti üretmek için kullandıkları araç ve gereçler hem de bu serveti üretmek için gerekli olan üretim araçları mülkiyeti tarafından belirlenmektedir.» (19)

Bu açıklamaları Stalin'in sözleriyle özetlemek mümkündür:

«Ekonomi-politiğin konusu insanlar arasındaki üretim ilişkileri, ekonomik ilişkilerdir. Bu ilişkiler şunları kapsar: a) üretim araçlarının mülkiyet şekilleri, b)değişik sosyal gurupların üretimdeki yerleri ve onların karşılıklı ilişkileri veya Marx'ın deyimiyle faaliyetlerin mücadelesi, c) Bunlara tamamen tabi olan ürünlerin dağıtım şekilleri. Bütün bunlar birer tüm olarak ekonomi politiğin konusunu teşkil eder.» (20)

Stalin, tartışmamızın birinci noktasını açıklığa kavuşturur; toplumu belirleyen temel öge mülkiyet ilişkisidir, diğer ilişkiler-ürünlerin dağıtımı vs.) buna göre biçimlenir. İkinci noktayı ise Marx şöyle açıklar:... gelişmelerinin belirli bir aşamasında toplumun maddi üretici güçleri o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkileri'yle ya da bunların kanuni ifadesinden başka birşey olmayan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşerler.» (21)

Burada mülkiyet ilişkilerinin, üretim ilişkilerinin

(18) a.g.e., s: 154

(19) a.g.e., s: 153

(20) Son Yazılar, s: 125

hukuksal ifadesinden başka birşey olmadığı açıkça belirtilmektedir. Bu tespitlerin ışığında Sovyet toplumunun niteliğini ortaya koymadan önce üretim biçimiyle mülkiyet ilişkisi arasındaki bağı açıklamak gerekir.

Yeni kurulan her üretim ilişkisi kendine özgü mülkiyet ilişkilerini gündeme getirir. «İktisadi temeldeki değişme, kocaman üst yapıyı büyük ya da az bir hızla devirir.» (22)

Toplumun sınıflara bölünmesiyle açığa tam anlamıyla çıkan özel mülkiyet, eriştiği her yeni toplumda kendini güvence altına almak zorunluluğu duyar. Marx bunu şöyle belirtir:

«Mülk edinilen malların (hukuken) güvenlik altına alınması! eğer bu yavan sözleri gerçek anlamlarına indirgeyecek olursak, onların taşıdığı anlamın, bu konuda vaaz verenlerin sandıklarından çok daha derinde yattığını saptarız. Bu derin anlam her üretim biçiminin kendine özgü hukuki ilişkileri ve kendine özgü hükümet biçimleri vb. yarattığıdır.» (23)

Lenin hukukun üretim ilişkileriyle olan bağlarını şöyle somutlar:

«...Köle sahipleri köleleri kendi malları olarak görüyorlardı, yasa bu görüşü doğrulamıştı. Ve köleleri köle sahibinin tümüyle sahip bulunduğu taşınır bir mal olarak görüyordu. Ama temel olgu şu ki köleler insan kabul edilmiyordu. Yalnız yurttaşlar olarak kabul edilmemekle kalmıyor insan olarak da kabul edilmiyorlardı. Roma yasası onları mal olarak

(21) Ekonomi Politîğin Eleştirisine Katkı, s: 25

(22) Ekonomi Politîğin Eleştirisine Katkı, s: 26

(23) Devlet ve Hukuk, s: 37

görüyordu. Kişiyi kapsayan öteki yasaları şöyle dur-
sun, adam öldürme yasası köleleri kapsamıyordu...
Tüm haklar köle sahipleri tarafından kullanılıyordu,
oysa köle yasa karşısında bir maldır ve sadece her
türlü şiddet köleye karşı kullanılmakla kalmıyor bir
kölenin öldürülmesi bile suç sayılmıyordu.» (24)

Marx toplumun iktisadi durumuyla hukuk ara-
sındaki ilişkiyi açıkça tespit eder:

«Hukuk, hiçbir zaman, toplumun iktisadi duru-
mundan ve ona tekabül eden uygarlık derecesinden
daha yüksek olamaz.» (25)

Anti-sovyetikler üretim ilişkisiyle mülkiyet biçi-
mini ayırdıktan sonra marksizmin İkinci kaba tahriba-
tını gerçekleştirirler. Marks üretim ilişkileriyle mül-
kiyetin hukuki biçimlerini birbirine karıştırmamak
gerektiğini bütün hayatı boyunca ısrarla belirtmiş-
ti. (26)

Anlaşılan sosyal-emperyalizm savunucuları hu-
kuğu toplumun iktisadi durumundan ayırarak daha
yüksek bir yerlere yerleştirmek gayretindedirler.
Marksizmin kaba tahrifinden başka hiçbir temel
üzerinde de bunu gerçekleştiremeyeceklerdir.

Bu bölümün sonucunu özetlenecek olursa:

a) Toplumları inceleme yöntemimiz, toplumu
oluşturan maddi üretim araçlarının elde ediliş biçi-
mine yöneliktir.

b) Toplumların üretim biçimlerini birbirinden
ayırtan temel öge farklı mülkiyet ilişkisidir.

c) Mülkiyet ilişkisi, üretim ilişkisinin hukuk-
sal ifadesinedn başka birşey değildir.

(24) Marx-Engels-Marxism, s: 495-499

(25) Getha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi: 146

(26) Kruşçev-Brejnev Dönem Kliğin karşı-devrimci hükümet
darbesi, s: 14

O halde kapitalist ve sosyalist toplumları birbirinden ayıran temel kıstas mülkiyet ilişkisinin ve dolayısıyla hukuksal ifadesinin sosyal veya özel olu-şunda yatmaktadır.

B - Kapitalist toplum-sosyalist toplum (mülkiyet ve hukukun durumu) Kapitalizm üretime koşulan araç, alet, yapı ve mal stoklarının-bir kelime ile ser-mayenin-esas itibarıyla özel yada kişisel mülkiyet ko-nusu olduğu bir sistemdir. Kişisel mülkiyetin hisseler şeklinde ayrılarak farklılaşmış olduğu bir anonim şir-ket yada bir ticaret yada sanayi korparasyonu şek-linde ortak-sahip olarak biraraya gelmiş kişilerin mül-kiyetide bu tarife girer.

Kapitalizme bazan daha esnek olarak özel teşeb-büs sistemi denir. Hafifçe daha teknek bir dille mark, Kapitalizm için üretim araçlarının toplumda ayrı bir sınıfı meydana getiren kapitalistlerin mülkiyetinde bulunduğt bir üretim biçimidir der.» (27)

Üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyeti be-raberinde şu ilişkileride getirir:

«Kapitalizmde, işçi, emeğinin ve ürününün sahi-bi olan kapitalistin denetimi altında çalışır. Ürünle-rin dağıtımı ise kapitalistlerin ya da işçilerin söz ko-nusu oluşlarına göre değişik şekilde uygulanır. Bu farklılık elde edilen ürün payının niceliğini olduğu ka-dar elde edilişi biçimini de etkiler, kapitalist, kendi kişisel gereksinimlerini karşılamaya ve üretimi ge-nişletmeye yetecek kârı elde eder, işçi en iyi durum-da ancak kendisinin ve ailesinin normal geçimini sağlayacak bir ücret alır.» (28)

İşçi zorunlu olarak üretim aracından yoksun olu-şundan dolayı işgücünü kapitaliste satmak zorun-

(27) Kapitalizmde Kârın Kaynağı Üzerine, TİB yayınları, s: 9

(28) Zubrtski-Kapitalist toplum, s: 11-12 (79 Baskısı)

dadır. İşçi, zenginlikler yarattığı üretimin nicelik ve değeri arttığı ölçüde yoksullaşır. Ne kadar çok emtia üretirse kendisi de o kadar ucuz bir meta durumuna gelir. İnsan dünyası değerden düştüğü ölçüde, nesneler dünyası değer kazanır. İşçi kendini emeğinde ne kadar harcar ve yarattığı ve karşısında dikilen yabancı dünya ne kadar erkli duruma gelirse kendisi o kadar yoksullaşır. Zenginler için mucizeler üretir saraylar kurarken işçiler için sefaletten başka birşey doğmaz ve izbelerden başka birşey kurmaz; güzellik yaratırken makine durumuna indirgeyerek barbarlık içine düşürdüğü işçiye fizik ve törel bakımından alçaltır. O kafa alanı geliştirirken alıklık ve budalalığı işçinin yazgısı durumuna getirir.» (29)

Bu mülkiyet ilişkisi insanı kendi öz doğası ile uyumsuzluk içine koyup onu insanlığından yoksun bırakarak, özel mülkiyet rejimini öteki insanlarla da karşıtlık ve çatışma içine sokar, ona yabancılaşıp düşmanlaşan öteki insanlardan ayırdıktan sonra, birey insancıl topluluktan soyutlanmıştır. Bu mülkiyet ilişkisi altında «bir yanda ellerinde üretim araçları toplanmış bulunan kapitalistler ve öte yanda işgücünden başka hiçbir şeyi olmayan üreticiler olmak üzere ayrılma tamamlandı. Topluşallaştırılmış üretim ile kapitalist mal edinme arasındaki çelişki, proletarya ile burjuvazi arasındaki uzlaşmaz karşıtlık olarak belirdi.» (30)

Tüm sınıflı toplumlarda olduğu gibi, kapitalist toplumda da mülkiyet hukuk ile güvence altına alınır. Hukuksal olarak korunan mülkiyet ilişkisi devletin polisin, ordunun güvencesi altında; uzlaşmaz

(29) Marx-1844 Elyazmaları, s: 308-9 (Dip notta)

(30) Engels-Ütopik Sosyalizm Bilimsel Sosyalizm, s: 83-4 (77 baskısında 98-99)

karşıtlıkların patlamasını önlemeye çalışarak sömürüyü devam ettirir. Diğer yandan özel mülkiyet edinme hırsı insanı kendine artan oranda yabancılaştırır. Marx bu konuda şöyle der:

«Kapitalist rejimde egemenlik gerçeklikte biriktirime götüren eğilimdir. Bu rejimde bir sermaye edinmek ve ondan iyi bir kar sağlamak isteği ile hareket eden insan herşeyden biriktirime gider. Ve herşeyden hatta sevgi ve erdemden bile para yapar. Kendine yüklediği özverilerin karşılığı olarak biriktirip ve böylece biriktirilmiş para sayesinde herşeyi elde edebileceği umudu içinde yaşar.»

Kapitalist ülkelerin hukuki düzenine bakıldığında bu özel mülkiyet ilişkisinin hukukla kopmaz bağları açığa çıkar. T.C. Anayasasının 36. Maddesi şöyledir: «Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.»

İtalyan Anayasasında da özel mülkiyet ilişkilerini koruyan maddeler aktarmak mümkündür:

‘ «Bugünkü İtalyan anayasası 139 maddeden meydana gelmiştir, ama son tahlilde bu anayasanın sınıf niteliği ‘kanun özel mülkiyeti tanır ve garanti altına alır’ hükmünü getiren 42. Madde ile açıkça ortaya konmaktadır. İtalyanın gerçekleri açısından bu madde tekелçi kapitalistlerin özel mülkiyetini korumaktadır. Anayasa bu hükmü sayesinde tekелci kapitalistlerin isteklerini yerine getiren bir anayasadır. Çünkü böylelikle onların özel mülkiyetini kutsal ve dokunulmaz bir hale getirmiştir. İtalya anayasasının gerçek niteliğini örtbas etmeye çalışarak ve bu anayasadan yüceltici ifadelerle söz etmek kendini ve

başkalarını aldatmaktan başka birşey değildir.» (31)

Kapitalist mülkiyeti koruyan bu kurallar Amerikan, Alman, İngiliz, vb. anayasalarında da bulunabilir. Bu ise Marxın «hukukun toplum» tarihinden bağımsız tarihi yoktur. Formülasyonunu tamamen doğrulamaktadır.

Proletarya, öncedende açıklandığı gibi kapitalist toplumu yıkabilmekiğin özel mülkiyet rejimini yıkmak zorundadır. Şimdi aynı bakış açısından sosyalist toplumun incelenmesi gerekir.

«Sosyalist üretim ilişkilerinin temelini ulusal ekonominin bütün sektörlerinde rakipsiz egemenliğini sürdüren üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti oluşturur.»

«Üretim araçlarının sosyalist, toplumsal mülkiyeti üretim, değişim ve dağıtım süreci içinde insanlar arasındaki ilişkinin özünü belirler. Bu ilişkilerin kardeşçe yapılan işbirliği ve sömürüden kurtulmuş insanların karşılıklı sosyalistçe yardımlaşma yoluyla «herkese emeğine göre» ilkesine uygun olarak ürünlerin emekçiler yararına yayılması nitelendirilir.» (32)

Sosyalizm toplumsal mülkiyet sayesinde gelişmeyi ve toplumsal refahı getirirken, Marx ın yıllar önce Lasalle nin ütopyasını yenilgiye uğratışının fiili olarak gerçekleşmesini de göstermiştir. Ütopyacı sosyalistlerin zanettiği gibi cennet dünyasının kolayca elde edilemeyeceğini; kapitalist toplumun bağrından doğduğu haliyle sosyalist toplumun sancılar ve zikzakları bünyesinde taşıyacağını Lenin şöyle açıklamaktadır.

«...Komünizmin ilk evresi, adalet ve eşitliği gerçekleştiremez, zenginlik bakımından insanlar arasın-

(31) Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz, s: 215 (Ekim 76 1. Baskı)

(32) Ekonomi-Politik, s: 56-57

daki adaletsiz farklılıklar sürecektir, ama insanın insan tarafından sömürülmesi de olanaksız olacaktır. Çünkü üretim araçlarını yani fabrikaları, makinaları, toprağı vb. özel mülkiyet olarak kimse kendine mal edemeyecektir.»

«Marx yalnızca insanlar rasındaki kaçınılmaz eşitsizliği de üretim araçlarının tüm toplumun ortak mülkü haline dönüşümünün (sözcüğün alışılmış anlamında) sosyalizmin tek başına bölüşümdeki kusurları ve ürünler emeğe göre dağıtıldığına göre egemen olmakta devam eden burjuva hukukunun eşitsizliğini ortadan kaldıramayacağı gerçeğini de sıkı sıkıya hesaba katar.... Demek ki komünist toplumu (genellikle sosyalizm adı verilen) ilk evresinde burjuva hukuku tamamen değil ancak kısmen, ancak ekonomik devrimin yani ancak üretim araçlarıyla ilgili devrimin yapılmış olduğu ölçüde yürürlükten kaldırılmıştır.» (33)

Sosyalizmin tam anlamıyla bir cennet olmasını bekleyen, sosyalist toplumda kaçınılmaz olarak varolan eşitsizlikleri göstererek sosyal-emperyalizm teorilerine kılıf hazırlayan anti-sovyetikler; yüzyıl önce Marx'ın mahkûm ettiği kaba komünistlerin seviyesine düşmüşlerdir.

«Topluluğun çıkarlarına en uygun bir biçimde kullanılacak olan malların bölüşümünde, kaba komünistler gibi bencil istekleri doyurmak için eşit bir dağılım değil ama bütün insanların maddi ve manevi değerlere bir katılması söz konusu olacaktır.» (34)

Lenin sosyalist toplumda devletin varlığının nedenlerinden birinin de mevcut olan ve hukuksal olarak ifade edilen sosyal mülkiyetin korunma zorunluluğu olduğunu belirtir. Bu yeni mülkiyet ilişkisinin kendi ev-

(33) Devlet ve İhtilal s: 124

(34) 1844 El Yazmaları s: 44

rimine uygun bir üst yapı oluşturacağı açıktır. Ancak sosyal emperyalizm teorilerinin ülkemizdeki en eski savunucusu PDA ya göre durum böyle değildir: «Hayır, mülkiyetin hukuki biçimi eskisi gibi sürmekle beraber-sosyalist olmakla birlikte-özde büyük değişiklik olabilir

Böylece PDA'cılar kapitalist üretim ilişkilerine ancak sosyalist bir hukuka sahip yeni bir toplum icat etmişlerdir. Tarihsel materyalizme göre ise her üretim ilişkisi zorunlu olarak kendi hukuk kurallarını yaratır. Lenin bu konuda şöyle der:

«Burjuva hukuku bireylerin üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetini tanıyordu. Sosyalizm bunu ortak mülkiyet durumuna getirir.» (36)

Marksizm kalpazanları PDA'cılar ise yayınlarında «üretim araçları ve dolayısıyla üretim sürecinin» «hukuki görüntüler bakımından» ifadelerinin bir anlam taşıyacağını belirtirler. (Bkz. Kruşçev-Brejnev Dönem kliğinin ihaneti)

Anti-sovyetiklerin tezlerinin saçmalığı marksist bakış açısından SSCB anayasası incelendiğinde tamamen açığa çıkar:

Madde: 4 — SSCB'nin ekonomik temelini, kapitalist üretim sisteminin ~~arttırılması~~ ^{arttırılması} üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması ve insanın insan tarafından sömürülmesinin yok edilişi üzerine kurulmuş olan sosyalist ekonomi sistemi ve üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti meydana getirir.

Madde: 5 — SSCB'de mülkiyet ve bütün halkın mali olan devlet mülkiyeti ya da kollektif çiftlikler ve

(35) Dipnotu yok.

(36) Devlet ve İhtilal s: 105-4. 5 baskı 78 baskısı s: 124

kooperatif birliklerinin malı olan kooperatif ya da kollektif çiftlik mülkiyeti şeklindedir.

Madde: 6 — Toprak, toprakaltı, sular, ormanlar, büyük tezgahlar, fabrikalar, kömür madenleri, demir yolları, hava ve su yoluyla, bankalar her türlü ulaştırma devlet tarafından kurulmuş olan devlet çiftlikleriyle belediye teşebbüsleri ve şehirlerde ve endüstri merkezlerinde konutların büyük çoğunluğu devlet mülkü yani halkın malıdır.

Madde: 7 — Kollektif çiftliklerde ve canlı ya da cansız hayvanları ile kooperatif teşekküllerinde ortak teşebbüsler, kollektif çiftlikler ve kooperatif teşekkülleri tarafından yapılan üretim ve bunların ortak binaları kollektif çiftlikler ve kooperatif teşekküllerinin ortak sosyalist mülkiyetlerini meydana getirirler.» (37)

Kapitalist üretime göre biçimlenen anayasaların tersine özel mülkiyeti yıkan, onu korumayan Sovyet anayasası bizlere üretim ilişkilerinin hukuki ifadesi olan mülkiyet ilişkilerini vermektedir. Kısaca hukukun pratik görünümünün örnekleri de aktarılacak olursa; Deniz, Yusuf ve Hüseyin yoldaşlar ceza kanununun 146. Maddesi gereğince devleti yıkmaya teşebbüs, 141 ve 142. Maddeler gereğince bir sınıfın diğer bir sınıf üzerinde tahakkümünü sağlamak amacıyla örgüt kurup propaganda yaptıklarından; işçi sınıfının burjuvazi üzerinde egemenlik kurmasını fiili olarak gerçekleştirmeye çalışmaktan, bu düzenin varlık nedeni olan özel mülkiyeti kaldırmaya çalıştıklarından idam edilmişlerdir.

Bir idam olayını da kapitalist diye suçladıkları Sovyetlerden aktaralım:

«Kolhoz müdürlerinden biri ve dört kişilik şüre-

(37) Marksizm ve Sovyet Hukuk Teorisi s: 340-1

kası elde edilen parayı mülklerine geçirdikleri ve işletmeyi kendi hesaplarına çalıştırdıkları için idam edilmişlerdir.» (38)

Anti-sovyetiklerin iddiasına göre iki kapitalist ülkede de idam olayı oluyor. Türkiyede özel mülkiyeti yıkmak, SSCB'de ise özel mülkiyete yönelmek isteyenler idam ediliyorlar. Üretim ilişkilerinin ifadelelerini hukukta bulduklarını gösteren açık bir örnektir bu. Bir örnek daha verilecek olursa:

(38) Yeni Ortam-1974 yıllığı

«Rusya federasyonundaki bir makine fabrikasının yönetmeni, ikinci bir makina fabrikasının yardımcı yönetmeni ile ve diğer görevlilerle birlikte, yani 43 kişi dokuz yüz kadar külçe çalarak Orta-Asyadaki bazı yerlerde, (...) sattılar. Alıcı görevliler bu külçeleri gayri-kanuni üretimde kullandılar.» (39)

Anti-sovyetiklerin gözü o kadar kararmış ki buradaki gayri-kanuni kelimesini göremiyorlar. Bugün kapitalist ülkelerde aynı şeyler kanuni yoldan yapılır ve hatta teşvik kredileriyle desteklenirken; Sovyetleri kapitalizmle suçlayan bu ukalalar bu işlerin orada kanun dışı yapılabildiğini söylüyorlar. (Kaldı ki kapitalist toplumun bağrından doğan sosyalist toplumda çeşitli zikzakların olabileceği önceden belirtilmiştir).

Çin Halk Cumhuriyeti anayasasında aynı şekilde incelenecek olursa:

«Madde 5 — Çin Halk Cumhuriyetinde bugünkü aşamada esas olarak iki çeşit üretim araçları mülkiyeti vardır. Bütün halkın sosyalist mülkiyeti ve emekçi halkın kollektif sosyalist mülkiyeti. Devlet kanunla düzenlenen sınırlar için de ve şehir ve kasabalardaki

(39) Kruşçevin sahte komünizmi ve tüm dünya için tarihsel dersler üzerine, s: 21

mahalle örgütlerinin veya köy halk kesimlerindeki üretim ekiplerinin birleşik düzenlemesi altında tarım dışı sektörlerin bireysel üreticilerinin başkalarının emeğini sömürmeksizin kendi başlarına çalışmalarına izin verilebilir. Aynı zamanda kendi başlarına çalışan bu emekçilere adım adım sosyalist kollektifleşme yolu gösterilmelidir.

Madde: 6 — Devlet sektörü milli ekonominin yönetici gücüdür. Bütün madenler, sular, ormanlar, işlenmemiş topraklar ve devlete ait olan diğer kaynaklar, bütün halkın malıdır.

Devlet, kanunla düzenlenen şartlar altında diğer üretim araçlarının olduğu gibi şehir ve köylerdeki araziye de bedeli karşılığında el koyabilir, kullanmak için devralabilir veya millileştirebilir.

Madde: 7 — Sosyalist kamu mülkiyetine dokunulamaz, devlet sosyalist ekonominin sağlamlaştırılmasını ve gelişmesini teminat altına alacak ve kimsenin sosyalist ekonomiye ve kamu yararına zarar vermesine hiç bir şekilde izin verilmeyecektir.» (40)

Görüldüğü gibi anti-sovyetiklerin kapitalist olmakla suçladıkları SSCB ile sosyalist olduğunu kabul ettikleri Çin anayasaları tamamen aynıdır. Sovyet toplumu hakkındaki iki örnekle bu konuyu kapatalım:

Kapitalizm varlığını icra ve yargı organlarıyla pekiştirmek ve bu organları halka yabancılaştırmak ister. Bu nedenle halkı yargılayacak savcı ve hakimleri üstten atar. Kapitalist olduğu iddia edilen Sovyetlerde ise halk mahkemeleri kurulmuştur. Sovyet anayasasının 109. Maddeşi şöyledir:

«Halk mahkemeleri doğrudan doğruya eşit haklarla ve tek dereceli olarak üç yıl için bölgenin yurttaş-

(40) Proletarya Diktatörlüğünün Teorisi, ve uygulaması, s: 88-9

ları tarafından seçilir.» (41)

Kapitalist düzende bilindiği gibi, din daima kitleleri uyutma silindi aracı olarak kullanılmıştır. Sovyetlerde ise tapınmanın yanısıra, tapınmaya karşı çıkmak hürriyeti de mevcuttur. Anayasanın 124. Maddesi şöyledir:

«Tapınma hürriyeti gibi dine karşı propaganda hürriyeti de tüm vatandaşlara tanınmıştır.» (142)

II — META ÜRETİMİ

Sovyetlerdeki üretim sürecinin kapitalist meta üretimi olduğunu iddia eden sosyal-emperyalizm savunucularına karşı; meta üretiminin incelenmesi tartışmanın ikinci odak noktası olmaktadır.

Anti-sovyetikler; kapitalizme ait hertürlü hastalığın SSCB'de ve genel olarak tüm sosyalist ülkelerde varolan istisnai örneklerinden faydalanarak sosyal-emperyalizm teorilerine maddi dayanaklar bulmaya çalışmaktadırlar. Bunlardan hareketle SSCB'de kapitalist meta üretimi ve kapitalist meta ihracının var olduğu savunulmaktadır. Özünde meta üretimin hangi koşullar altında doğduğu ve geliştiği bilinmeden yapılan bu suçlamalar Marksizme temelinden ters düşer. Burada kısaca metanın özelliklerini açıkladıktan sonra kapitalist ve sosyalist toplumlardaki meta üretimi üzerinde duracağız.

Tüketime değilde, pazara, değişime, satışa ayrılan ürünlere meta denir. Meta üretimi toplumsal üretimin hakim olduğu ilkel komünal mülkiyetin dağılıp

(41) Marksizm ve Sovyet Hukuk Teorisi, s: 368

(42) a.g.e. s: 372

özel mülkiyetin ortaya çıkan döneminde ortaya çıkmıştır.

Köleci ve feodal toplumlar da meta üretimini tanırlar ancak meta üretimi doğal ekonomiyi yıkan kapitalist toplumda tam gelişimine erişir.

«Her metanın kullanım değeri ve değişim değeri olmak üzere ikf görünüşü vardır.» (43)

«Metanın insanın şu ya da bu ihtiyacını karşılamak özelliğine metanın kullanım değeri denir. Bu ihtiyaç değişik niteliğe bürünebilir. Meta, birinci derecede gerekli bir nesne olabilir, ekmek gibi, elbise gibi, ayakkabı gibi; lüks bir nesne olabilir, pahalı bir cinsten şarap, elmas gibi. O bir üretim aracı olabilir, makineler, kömür, demir, vb.

Bir nesnenin sadece birtek kullanım değeri olmayabilir, birçok kullanım değeri de olabilir. Örneğin maden kömürü yakıt olarak kullanıldığı gibi kimyasal ürünlerin yapımı için hammadde olarak kullanılabilir.» (44)

Metanın bu özelliği bir bütün olarak metayı belirlemez; çünkü metanın değişim özelliği vardır ve bu özellik metanın değer kazanmasını sağlar.

«Kullanım değeri, ancak kendisi kesin bir iktisadi belirleme teşkil ettiği zamandır ki ekonomi politik alanına girer. O zaman kullanım değeri, belirli bir iktisadi ilişkinin değişim değerini doğrudan doğruya ortaya çıktığı bir maddi temel teşkil eder.» (45)

Dıştan bakıldığında metaların birbirleriyle değişebilmesi için kullanım değerinin aynı olması gerekli gibi görülebilir. Ancak metanın kullanım değeri yer ve zamana göre değiştiğinden onun değerini belirle-

(43) Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı s: 45

(44) Ekonomi Politığın s: 49

(45) Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı s: 47 (76 Baskısında)

yemez. İşte metanın değer ölçüsünü yaratan ve diğer metalarla değişimini sağlayan şey tüm metaların üretilmesine yarayan emeğin eşit oluşudur. Marx bunu şu şekilde açıklar:

«Metaların kullanım değerlerinde maddeleşen iş zamanı, onları, değişim değerleri ve dolayısıyla meta yapan öz olduğu gibi, onların değerlerini tüm olarak ölçmeye yarayan ölçüsüdür de. Aynı iş zamanının maddeleştiği değişik kullanım değerlerinin birbirleriyle karşılaşan miktarları eş değerlidirler. Ya da bütün kullanım değerleri, harekete geçirelen maddileştirilen aynı iş zamanını ihtiva ettikleri derecede eşdeğerlidirler.» (46)

Görüldüğü gibi metanın değerini emek miktarı tayin etmektedir. Emek herşeyin yaratıcısıdır. Buna göre «bütün metalar insan emeğinin sonucudur. Metalar kendi aralarında birbirleriyle kıyaslanabilirler. Çünkü her metada belirli miktarda bir emek maddeleşmiştir. Metaların değerli olması, emeğin ürünü olmalarından ileri gelir. Değer, metada maddeleşmiş olan toplumsal emektir. Maddeleşme, deyimini meta içerisinde billurlaşan, içerilmiş emeği gösteriyorki bu emek kendisini içeren şeyin metanın şeklini almıştır. Metaların değişiminde nicel ilişkiler bu nicel ilişkiler içerisinde değişilmiş olan meta oranları değerın görünen şeklini meydana getirirler. Bu nicel ilişkiler, değişilen metalara harcanan emek miktarı ile aynı değerlere sahip olduklarını gösterir Metanın değeri, toplumsal bir kategoridir. Görülmez. Ama metaların her değişimde bir meta, bir başka meta ile kıyaslandığında kendini gösterir.» (47)

Görüldüğü gibi meta üretimi üretim araçlarının

(46) a.g.e. s: 49

(47) Ekonomi Politik s: 52

mülkiyet şekline göre biçimlenmektedir. Köleci toplumdaki metadan bahsedilince bu topluma özgü mülkiyetin ürünü, kapitalist toplumdaki metadan bahsedince bu topluma özgü mülkiyetin ürünü olduğu anlaşılmalıdır. Önceki bölümde açıklandığı gibi mülkiyet ilişkisiyle üretim ilişkisinin birbirinden ayıran anti-sovyetikler; meta üretiminin de mülkiyet şekline göre belirlendiğini, bu temel marksist gerçeği tahrif ederek sosyal-empervyalizm teorilerine dayanak bulmaya çalışırlar. Mülkiyet ilişkisinin gözardı edilerek SSCB'ne «meta üretimi yapılıyor, pazar için üretim yapılıyor» şeklinde yapılan suçlamaların tutarsızlığını açığa çıkartmak için kapitalist ve sosyalist meta üretiminin incelenmesi gerekir.

A — Kapitalist Toplumda Meta Üretimi:

Marx kapitalizmin tahliline metadan başlar. Metanın kapitalizmi belirleyen ana temellerden birisi olmasındaki temel etken; iğneden, dev fabrikalara ve insan gücüne kadar herşeyin alınır ve satılır olmasından ileri gelmektedir. Bu özellik kapitalizmin mahiyetini açıklamaya fırsat tanımaktadır.

«Kapitalist meta üretimi, basit meta üretimi temeli üzerinde belirli toplumsal şartlar içinde kendini gösterir... Belirli toplumsal şartlarda basit meta üretimi, geleceğin kapitalist üretimine, hareket noktası olarak, temel vazifesi görür. Burada iki şart vardır. Birincisi, üretim araçlarının özel mülkiyet şeklinde oluşu. Bilindiği gibi bu şart ilkel toplumun parçalanma döneminde ortaya çıkmıştı. İkincisi, işgücünün meta şekline dönüşümü. Bu dönüşüm, feodal toplumun parçalanma dönemine rastlar... Kapitalist meta üretimi, basit meta üretiminde olduğu gibi toplumsal işbölümü ve

üretim araçlarının ve paranın sahibi, kendisi, üretimde bulunmaz. Üretim araçlarını harekete geçiren işgücünü parasıyla satın alır. İşgücünün meta olarak yokillenmesi ya da işgücünün metaya çevrilmesi, kapitalizmde meta üretiminin yeni bir gelişmesini gösterir ve evrensellik kazanır.» (48)

«...Özel mülkiyetin egemen olduğu bir düzende meta üretimi, anarşi içinde cereyan eder. Böyle bir düzende, üreticilerle üreticilere üretilmesi gereken metaların cinsini ve miktarını gösterecek hiç bir organ yoktur. Ve böyle bir organ olamaz da. Üreticiler ve işletmeler, kendi üretimlerini ne başka işletmelerle ne de tüketicilerle uyumlu bir hale getiremezler. Bir işbirliğine giremezler anarşi işte buradadır. Yani plansız, düzensiz bir üretim vardır.

Daha iyi üretim ve pazarlama şartları sağlama uğruna daha fazla karlar elde etme uğruna özel üreticiler arasında yürütülen rekabet ve mücadele, üretimdeki **anarşiyi** şiddetlendirmektedir. Üretimde rekabet ve anarşi, özel mülkiyet üzerine kurulan meta üretiminin kanunudur.» (49)

Bu özellikleriyle kapitalist meta üretimi temel olarak:

Özel mülkiyetin varlığını; üretim aracına sahip olanların oturdukları yerde ürüne el koymaları ve bu el koymalarını güvence altına devlet yoluyla, hukuk yoluyla almaları ve bundan kaynaklanan **işgücünün meta olarak satılmasına;** üretim aracından yoksun insanların yaşamları için işgüçlerini mal gibi satmaları tarafından belirlenmektedir. Engels üretimi şu şekilde açıklamaktadır:

«Nesnelerin yalnız üreticilerin kullanımı için

(48) a.ge. s: 47-48

(49) a.g.e. s: 66

değil tersine değişim amacıyla da üretildiği yani kullanım değeri olarak değil, meta olarak üretildiği iktisadi evreye 'meta üretimi' diyoruz. Bu evre, değişim için üretimin başlangıcından bugüne kadar uzanmakta, ancak tam çalıştırdığı ve ürünlerin satış fiyatının kendi gideri üzerindeki fazlasını cebine attığı koşullarda ulaşır.» (50)

Kapitalist meta üretimindeki belirleyici ikinci etkeni; işgücünün meta oluşunu ve kapitalist tarafından satın alınabilmesini koşullarını şöyle ortaya koymaktadır:

«Ama, bizim para sahibinin, meta olarak satışa çıkartılmış işgücü bulabilmesi için, önce çeşitli koşulların hazır olması gerekir. Meta değişiminin kendisi, kendi mahiyetinden ileri gelenlerin dışında, bir bağımlılık ilişkisini gerektirmez. Bu varsayıma göre, işgücü meta olarak piyasada, ancak, ona sahip olan kimsenin işgücünü bir meta olarak satışa sunması ya da satması halinde görülebilir. Bunu yapacak kimsenin kendi işgücü üzerine tasarrufta bulunabilmesi, emek kapasitesinin, yani kendi kişiliğini kayıtsız şartsız sahibi olması gerekir. Emek sahibi ile para sahibi, pazarda karşı karşıya gelirler. Eşit haklara sahip kimseler olarak temasa geçerler, aralarındaki tek fark birisinin satıcı diğerinin alıcı olmasıdır; bu yönden yasalar karşısında ikisi de eşittir. Bu ilişkinin sürekli olabilmesi için işgücü sahibinin bunu yalnızca, belirli bir süre için satması gereklidir. Çünkü eğer onu toptan ve süresiz satacak olursa, kendini satmış, kendini özgür bir insan olmaktan çıkartıp meta haline döndürmüş olur. İşgücüne daima kendi öz mali, kendi metası gözüyle bakması gereklidir. Ve bunu da ancak, onu, alıcının emri altında geçici bir süre için, belirli

bir zaman süreci için vermekle yapabilir. Ancak bu yollar işgücü üzerindeki mülkiyet hakkından feragat olunmuş olur. (...)

Para sahibinin pazarda işgücünü meta olarak bulabilmesi için ikinci temel koşul şudur: emekçi, kendi emeğinin gerçekleştirdiği metaları satacak durumda olmayıp, bizzat kendi benliğinde mevcut olan işgücünü bir meta olarak satışa sunmak zorunda kalmalıdır.

Bir kimsenin, işgücü dışında meta satabilmesi için, kuşkusuz üretim araçlarına, hammaddeye, birtakım gereçlere, vb. sahip bulunması gerekir.» (51)

Görüldüğü gibi bir bütün olarak kapitalist meta üretimi; mülkiyet ilişkisine ve bu ilişkiden kaynaklanan diğer elemanlarıyla belirlenmektedir.

B — Sosyalist Toplumda Meta Üretimi

Kapitalist meta üretimini yıkan sosyalist meta üretimi şu temel noktalarda ondan farklıdır:

1 — «Kapitalizmde işletmelerin yalıtıklığı nedeniyle, emtia üreticilerinin çalışmasının toplumsal niteliği belirsizdir. Bu çalışmanın toplumsal niteliği, kendini değişimde, meta ilişkileri içinde gösterir. Bundan ötürü metalar, insanlar arasındaki toplumsal ilişkilerin aynasıdır. Üreticiler bakımından kendi toplumsal ilişkileri, metaların doğal nitelikleri olarak metalar arasında üreticiler arasındaki ilişkilerle hiç bir ilgisi olmayan ilişkiler olarak tasarlanır. Marx'ın bu olayı metanın fetiş niteliği biçiminde nitelendirdiği bilinir. Metanın bu fetiş niteliği sosyalizmde ortadan kalkar, çünkü çalışmanın toplumsal niteliği metaların üretim süreci içinde kendini doğrudan doğruya gösterir.» (52)

Farklı toplumlardaki metaların toplumsal ilişkide

(51) Kapital-cilt I s: 192-3

(52) G. P. Solus-Sosyalizmin Ekonomi Politikası s: 122

yarattıkları farklı ilişkiler her toplumun kendine has üretim amacı taşımasını da gerektirir.

«Kapitalist üretimin amacı gözü dönmüş burjuvaların kar hırsını ifade etmekle bir anlam taşımaz. Kapitalist üretiminin amacı insanlığın satılığa çıkarılıp, maksimum sömürünün elde edilmesini sağlamak-
tan öte değildir. Kapitalizmin bu özelliği tamamen mülkiyet ilişkisine göre biçimlenmiş bir ilişkidir. Buna karşın, sosyalist üretimin amacı, halkın artan maddi ve kültürel ihtiyaçlarının en tam bir biçimde karşılanmasıdır. İnsanların ihtiyaçları, maddi (besin, giysi, konut, vb.) ve kültürel ihtiyaçları da karşılanması gerekir. İnsanların maddi ihtiyaçlarının yanı sıra kültürel ihtiyaçlarının da durmadan daha tam bir biçimde karşılanması, kişiliğin açılıp serpilmesini, toplumun tüm üyelerinin uyumlu gelişmesini sağlar. İnsanların mad-
birlikte arttığı için tüm sosyalist toplum üyelerinin-
di ve kültürel ihtiyaçları toplumsal üretim artışıyla
maddi refahlarının durmadan yükseldiği, maddi ve
manevi yönden durmadan geliştikleri görülür.» (53)

Böylesi bir toplumsal olanağı sağlayan toplumsal mülkiyettir. Bu mülkiyet salt metanın bu tür toplumsal ihtiyaçları karşılamasını değil, sosyalist toplumda malların bölüşüm ilişkisini de belirler.

«Bu mallar emekçi yığınlardan oluşan doğrudan üreticilerin çıkarları yönünde bölüşürler. Sosyalist toplumda üretim araçları karşısındaki eşit durum, her yurttaşın maddi mallardan belirli bir pay alma yolundaki eşit hakkıyla tamamlanır. Bu eşitlik ifadesini 'emeğe göre bölüşüm' sosyalist ilkesinde budur.» (54)

2 — «Her meta, sosyalizmde bir kullanım değeri ve bir değere de sahiptir. İkili niteliğini böyle gösterir.

(53) a.g.e. s: 63-4

(54) a.g.e. s: 48

Bir metanın **kullanım değeri**, bir nesnenin bir insan ihtiyacını karşılama yetisidir. Sosyalist toplumda bunun kapitalizmde olduğundan bambaşka bir anlamı vardır. Kapitalist üretimin ereği artık-değerdir. Kapitalistler kullanım değeri üretmekle ancak bunlar bir değer ve bir artı-değer oldukları ölçüde ilgilenirler. (55)

Önceden kapitalist üretimin anarşik bir özelliğe sahip olduğunu belirtmiştik. Bu anarşinin olmaması ancak üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin bulunduğu yerde mümkündür. Buna göre sosyalist toplumda tüm sosyal unsurları birbirine bağlayan tek bir yönetim ve planlama kaçınılmazdır. Bu nedenle;

«...Birincil olarak, sosyalist ekonominin planlanması, dengeli gelişme yasası ve sosyalizmin üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinden kaynaklanan obür yasaların nesnel temeline dayanır.» (56)

«Kapitalizmde, üretim araçlarının özel mülkiyeti üreticileri birbirinden ayırır. Onları birbirine düşürür. Bu nedenle, tek başına alınmış bireylerin çalışması olduğu kadar, işletmelerin personelini oluşturan kişilerin çalışması da özel bir çalışma olarak görünür. Oysa toplumsal işbölümü, bireysel çalışmaya toplumsal bir nitelik kazandırır. Ama burjuva toplumda, çalışmanın toplumsal niteliği kendini ancak değişim aracıyla emek harcadıktan ve ürün üretildikten sonra açığa vurur. Üreticiler çalışmalarının toplum için zorunlu olup olmadığını ya da boşuna çalışıp çalışmadıklarını, pazarda değişim süreci aracıyla öğrenirler. (57)

Yani kapitalist metanın pazarda satışından elde

(55) a.g.e. s: 123

(56) a.g.e. s: 82

(57) a.g.e. s: 98

edilen kârların kimin cebine girdiğini ve kendilerinin yarattıkları nesnelerin kendilerine nasıl yabancı olduğunu görürler. Sosyalizmde ise «...Çalışma esas itibarıyla dolaysız bir toplumsal niteliğe sahiptir. Hatta üretim başlamadan önce, her işçinin her topluluğun çalışması zorunlu çalışma olarak kollektif toplumsal çalışmanın tamamlayıcı parçası olarak ulusal ekonominin planı tarafından belirlenir. Sosyalist çalışmanın bu özelliği sayesinde toplum aşırı üretim bunalmaları ile karşılaşmaz ve kapitalizmde israf edilen büyük emek miktarı tasarruf edilir.» (58)

Bu amaçlarla yapılan kapitalist üretimin özelliğini kavrayamayan veya bilinçli bir şekilde çarpıtarak sosyalist toplumda yapılan meta üretimiyle özdeşleştirmeye kalkan çeşitli burjuva iktisatçıları çıkmıştır. Sosyal-emperyalizm savunucuları da kapitalist ve sosyalist toplumlardaki farklı mülkiyet ilişkilerinin varlığını unutarak, burjuva iktisatçıları gibi sadece meta üretiminin varlığını gözönünde tutmaktadırlar. Kapitalist meta üretiminin toplumsal mülkiyet koşullarında ortaya çıkabildiğini hangi marksist-leninist tespit etmiştir acaba?

Stalin; «emtia üretimi zorunlu olarak kapitalizme varmaya mahkûmdür.» diyenlere şu cevabı verir:

«Bu yanlıştır. Bu her zaman ve her şartta doğru değildir. Emtia üretimi ile kapitalist üretim bir sayılmaz. Bunlar değişik iki şeydir. Kapitalist üretim emtia üretimin üstün şeklidir. Emtia üretimi, ancak üretim araçlarının özel mülkiyeti var olursa, ancak işgücü kapitalisttin satın alabileceği ve kullanabileceği bir emtia olarak pazara çıkarsa ve bunun sonucu olarak ta ülkede kapitalistler tarafından işçilerin bir sömürülme sistemi mevcutsa kapitalizme varır.

Kapitalist üretim, üretim araçlarının özel kişilerin elinde toplandığı ve buna karşı üretim araçlarından yoksun olan işçilerin işgüçlerini bir emtia olarak satmak zorunda oldukları zaman başlamaktadır. Bu şart olmazsa kapitalist üretim olamaz.

İşte eğer, emtia üretimi kapitalist üretim şekline dönüştüren bu şartlar bir araya gelmemişse üretim araçları artık özel mülkiyet şeklinde değil de sosyalist mülkiyet şeklinde iseler, gündelikçilik artık yoksa ve işgücü artık bir emtia değilse sömürü sistemi çoktan beri yok edilmişse ne yapmalıyız. Bu halde de emtia üretiminin buna rağmen kapitalizme varacağını düşünebilir miyiz? Şüphesiz ki hayır.» (59)

Stalinin de açık bir dille ortaya koyduğu gibi; kapitalist ve sosyalist toplumlardaki meta üretimi farklı özelliklere sahiptir. Bu farklı özellik her iki toplumda üretim araçları üzerindeki mülkiyet biçimine bağlıdır. Bu temel gerçek gözönünde tutulmadan «sovyetlerde meta üretimi yapılıyor, meta ihracı vardır.» İfadeleleriyle sosyal-emperyalizm teorilerine taban bulmaya çalışmak saçmalıktan öteye geçmez.

Sosyalist toplumdaki meta üretimine karşı çıkan kaba komünistlere ise Stalin şöyle cevap verir:

«Şimdiki halde bizde sosyalist üretimin iki temel şekli mevcuttur: Devletin ki, yani bütün halkın malı olan ve kolхозlardaki, kolhoz üretiminin bütün halk için ortak olduğu söylenemez. Devlet işletmelerindeki üretim araçları ve ürünlerin kendileri, bütün halkın ortak mülküdür. Kolhoz işletmelerinde üretim araçları «toprak ve makinalar» devletin malı olduğu halde elde edilen ürünleri, emeği ve tohumları temin eden çeşitli kolhozların mülkiyetindedir. Kolhozlar kendi mülkleriymiş gibi kendilerine sürekli kullanış-

ları için terkedilen toprağı pratikte tasarruf ederler, ancak onu satamazlar, satın alamazlar, kiralayamazlar veya ipotek edemezler.» (60)

1950'de sosyalist insanın pekişmesi doğrultusunda devlet tarafından tarımsal kooperatifleri sosyalist işletmeler haline dönüştüren tedbirler alındı. 1953 sonlarında çiftliklerin % 52, 3'ü bu işletmeler kapsamına giriyor ve bu çiftlikler toplumsal mülkiyet çerçevesinde ekilebilir toprakların % 65, 5'ini işliyorlardı.» (61)

Bütün bunların sonucunda iki gerçek açıkça ortaya çıkmaktadır:

a) Kapitalist metanın varolabilmesi için özel mülkiyetin varlığı şarttır. Dolayısıyla toplumsal mülkiyetin bulunduğu yerde kapitalist metadan söz edilemez.

b) Sosyal mülkiyete dayalı toplumda meta üretimi kapitalizme yolaçamaz.

Kapitalist meta üretiminin bu özellikleri sonucu ve SSCB'de toplumsal mülkiyeti koruyan hukukun varlığından dolayı Sovyetlerde kapitalist meta üretiminin varlığından hiçbir materyalist bahsedemez.

3 — TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİ

Sosyal-emperyalizm savunucularının teorilerini dayandırmaya çalıştıkları üçüncü temel iddia; SSCB'nin iktisadi evriminin tekelci devlet kapitalizmine varıldığı üzerinedir.

«...Burjuva bürokrat klik, merkezi bir yapıya sahip olan üretim araçlarının yönetimini ele geçirerek

(60) a.g.e. s: 106

(61) Sosyalizmin Ekonomi Politigi, s: 36

ekonomiyi tekelci devlet kapitalizmine dönüştürdü.» (62)

«Genel olarak emperyalizm gibi, sosyal emperyalizmin de ekonomik temeli tekelci kapitalizmdir.» (63)

Sovyetler Birliğinde tekelci devlet kapitalizminin bulunduğunu iddia eden anti-sovyetikler bu iddialarını hiçbir maddi temele, hiçbir bilimsel açıklamaya dayandıramazlar. Bizler önce rastgele kullanılan terimlerin muhtevasını açıkladıktan sonra tekellerin ortaya çıkışı ve gelişmesi, kapitalist ve sosyalist toplumlarda ki devletçiliği açıklayacağız. Bu açıklamalardan sonra sosyal-emperyalizm teorisinin bir temeli daha kendiliğinden çökecektir.

A — Tekelci Devlet Kapitalizmi

Tekelci devlet kapitalizmini onun tarihsel evrimi içinde incelemek için serbest rekabetçi kapitalizm çağından başlamak gerekir.

Rekabetçi çağın kapitalizmi üretici güçlerin gelişimini hızlandırdığından, devrimci bir öze sahiptir. Ancak bu devrimci öz kapitalist toplumun amacı olan azami kârı sağlama doğrultusunda varolmaktadır. Bu işler hiç bir zaman bilinçli bir çaba sonucu ortaya çıkmıyordu. Sadece azami kârı sağlamaya yönelik kapitalistler arasındaki rekabet üretici güçlerin gelişmesini sağlıyordu. Engels bu gelişmenin varacağı sonu 1878'de gördü ve bu gelişmeyi şöyle formüle etti:

«İşte güçlü bir gelişme içinde bulunan üretici güçlerin, sermaye olma niteliklerine karşı bu güçlü tepkileri, toplumsal özlüklerini kabul etmekle içinde bulunulan büyüyen zorunluluktur ki, kapitalistler sınıfının kendisi, onların gitgide, hiç değilse kapitalist ilişki içinde mümkün olduğu ölçüde, toplumsal üre-

(62) Yoldaş, sayı: 2 s: 41

(63) Halkın Yolu sayı: 3

tim güçleri olarak muamele etmeye zorlar. Sanayi-
nin canlanma dönemi, büyük üretim araçları yığını-
nı, kredinin sınırsız şişkinliği ile olduğu kadar, çöküşün
kendisi ve büyük kapitalist kurumların yıkılışı ile de,
toplumsallaştırmanın çeşitli hisse senetli şirket türle-
rinde karşımıza çıkan biçimde görülür. Bu üretim ve
ulaştırma araçlarından çoğu daha ilk anda, demiryol-
ları gibi, öylesine büyüktür ki, bütün öbür kapitalist
işletme biçimlerini dıştalarlar. Ama, gelişmenin belli
bir derecesinde, bu biçim de artık yetmez; tek ve ay-
nı sanayi kolunun büyük ulusal üreticiler üretimin
düzenlenmesi ereğine sahip bir birlik olan 'tröst' ha-
linde birleşirler; üretilecek toplam miktarı belirler, bu-
nu aralarında dağıtır ve böylece önceden saptanmış
satış fiyatını zorla elde ederler. Ama bu tröstler işlerin
kötü gitmeye başlamasının ilk döneminde dağıldık-
larından, bununla daha da yoğun bir toplumsallaştır-
maya götürürler. Tüm sanayi kolu tek bir büyük his-
se senetli şirket haline dönüşür, iç rekabet, yerini bu
tek şirketin tekeline bırakır; 48 büyük fabrikanın hep-
sinin birden birleşmesinden sonra şimdi 120 milyon
marklık bir sermaye ile, tekelden yönetilen bir tek
şirketin elinde bulunan İngiliz alkali üretiminde daha
1890'da bu iş böyle olmuştur.» (64)

Tekelleşmeye yönelen kapitalizmin embriyonlarını
formüle eden Engels'den sonra Lenin tekelleşmeyi net
biçimde formüle etmek olanağını bulur:

«Kapitalizm, kapitalist emperyalizm haline, an-
cak gelişmesinin belirli ve çok yüksek bir düzeyinde,
kapitalizmin esas özelliklerinden bazıları kendi kar-
şıtlarına dönüşmeye başladığı zaman; kapitalizmin
yüksek bir iktisadi ve toplumsal yapıya geçiş dönemi-
nin bazı unsurları bütün gelişme çizgisi boyunca bi-

(64) Anti-Dühring, s: 413

çimlenip belirdiği zaman gelebilmiştir. Bu süreç içinde, iktisadi yönden en önemli olay, kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir.» (65)

«Sanayinin olağanüstü gelişimi ve üretim gitgide daha büyük işletmeler içinde son derece hızlı yoğunlaşması süreci kapitalizmin en belirleyici özelliklerinden biridir.»

Lenin, Alman sanayi işletmelerini inceleyerek şu örneği verir:

«Toplam işletme sayısının %1 inden azı, toplam buhar gücünün ve elektrik enerjisinin 3/4 ünden fazlasını elde bulundurmaktadır. Buna karşılık 5 ten fazla işçi çalıştırmayan ve toplam işletme sayısının % 97 sini meydana getiren 2.970.000 küçük işletme toplam buhar, elektrik ve çekim gücünün sadece % 7 sine sahiptir. 10.000 kadar büyük işletme herşeydir; milyonlarca küçük işletme ise, hiçbirşey.»

«Yoğunlaşma, gelişmenin, belli bir düzeyine ulaştığı zaman, kendiliğinden doğruca tekele götürür. Çünkü 20-30 dev işletme, kendi aralarından kolayca anlaşmaya varabilir; öte yandan, rekabeti ngitgide güçleşmesi, tekele gidiş eğilimi, açıkça bu işletmeler büyüklüklerinden doğmaktadır. Rekabetin bu şekilde tekele dönüşmesi, bugünkü kapitalist ekonominin en önemli olayı değilse -en önemli olaylardan biridir-» (66)

«Tekel, kapitalizmin daha yüksek bir düzene geçiş evresidir. Emperyalizmin mümkün en kısa tanımını yapmak gerekseydi şöyle derdik: Emperyalizm, kapitalizmin tekелci aşamasıdır. Bu tanımlama da temel ögeyi kapsamış olurdu; çünkü bir yandan mali sermaye, birkaç tekелci büyük banka sermayesinin, te-

(65) Lenin-Emperyalizm s: 106

(66) a.g.e. s: 22-23

kelci sanayi gruplarının sermayesiyle kaynaşmasının bir sonucudur; öte yandan, dünyanın paylaşılması olayıda, herhangi bir kapitalist devletçe el konmamış bölgelere kolayca yayılan sömürge politikasından tamamıyla paylaşılmış yeryüzü topraklarının, tekellerin mülkiyetine geçmesi için uygulanan sömürge politikasına geçişi ifade etmektedir.» (67)

Tekelci kapitalizm döneminde, kapitalizm sürekli bir durum gösteren genel bir bunalıma girer. Genel bunalım; kapitalizmin gerileme, çöküş ve yerini sosyalizme bırakma dönemidir. Bu dönemde gelişen olaylara paralel olarak kapitalist sistem ömrünü biraz daha uzatabilmek için yeni sömürü, baskı ve ilişki biçimleri geliştirir. 1. Yeniden paylaşım savaşı sürecinde ve özellikle 1929 büyük ekonomik buhranında tekelci kapitalizm, tekelci devlet kapitalizmine dönüşür.

«1929 buhranında kapitalist ekonominin say kanunu gereğince kendiliğinden bir işleyişe olmadığı anlaşıldı. Ekonomiye geniş ölçüde devlet mücadelesi zorunluluğu açığa çıktı. Birinci yeniden paylaşım savaşıyla belirtileri gözlenen tekelci devlet kapitalizmine dönüşümü ikinci bunalım döneminde tamamladı.» (68)

«Büyük tekelleri bunalımın etkilerinden kurtarmak için devlet araya girdi ve devletin bu mücadelesi kapitalist ekonomiyi «güdümlü yönetmeye» ve kapitalist ekonomiyi «planlama» unsurları getirmeye yönelik mutlu bir eğilim olarak gösterildi. Bundan sonra, bunalımlara karşı yöneltilmiş tekelci devlet siyaseti emperyalist devletin başlıca uğraşı oldu. Devlet özel bir yasa ile, büyük kapitalistleri bunalımlarından korumayı yükümlendi.» (69)

(67) a.g.e. s: 107

(68) Türkiye Devriminin Acil Sorunları s: 30

(69) Marksizm Leninizmin İlkeleri II, s: 116

Tekelci devlet kapitalizmi, tekelci sermayenin devlet ile kaynaştığı tekelci kapitalizmdir. Tekelci devlet kapitalizmi, devlet iktidarından en geniş ölçüde yararlanarak, sermayenin yoğunlaşmasını ve birikimini hızlandırır; emekçi halkların sömürülmesini, küçük ve orta işletmelerin yutulmasının ve bazı tekellerin ötekiler tarafından ele geçirilmesini şiddetlendirir ve uluslararası rekabet ve yayılma yolunda tekeli sermayeyi güçlendirir.»

«Tekelci devlet sermayesinin, tekelci kapitalistlere başlıca hizmet yolları ise şunlardır:

1 — Kapitalistleri yatırım kârının risklerine karşı korumak için, devlet hazinesinin fonlarını ve halkın ödediği vergileri kullanır ve böylelikle, tekellerine büyük kârlar sağlar.

Örneğin, İtalya'nın en büyük tekelleri olan İstituti per la Costruzione Industriale için sermaye yaratmak üzere çıkarılan hisse senetlerine, devlet hem faiz ödemekte, hem de anaparayı garanti etmektedir.»

2 — Yasama yoluyla ve devlet bütçesi kanalıyla, milli gelirin önemli bir kısmı, tekelleri kapitalist örgütlerine gidecek biçimlerde yeniden paylaştırılmakta ve böylece, çeşitli tekellerin muazzam kârlar elde etmesi sağlanmaktadır.

Örneğin, 1955 İtalyan hükümeti, toplam devlet bütçesinin hemen hemen üçte birini, özel tekellerinden mal almak ya da bunlara sipariş etmek için kullanılmıştır.»

3 — Devlet yerine göre alım ya da satım yollarına başvurarak zarar eden, iflasa giden ya da devleştirilmesi belirli tekellerine yarayacak olan işletmeleri devralmakta, kâr getiren işletmeleri de özel tekellerine satmaktadır. (70)

Devletleştirme sorununa daha yakından bakmakta yarar vardır. Tarih içindeki her olgu gibi kapitalist toplumda yapılan devletleştirme de kaçınılmaz olarak maddi bir temele oturmalıdır. Devletleştirme kapitalistlerin işine yaradıkça varolacaktır.

«Biçim ne olursa olsun modern devlet zorunlu olarak bir kapitalist makinedir, kapitalistlerin devletidir ve toplam milli sermayenin gerçek bir sembolüdür. Modern devlet, üretim güçlerini devralmakta ne kadar ileri giderse gerçekte o kadar milli kapitalist niteliğine bürünür ve o kadar çok vatandaşı sömürür. İşçiler ücretli işçiler-proleterler olarak kalırlar. Kapitalist ilişkiler ortadan kaldırılmış değildir; tersine daha da olgunlaşmıştır.» (71)

4 — «Tekelci devlet sermayesi, devletin yetkilerinden yararlanarak, sermayenin yoğunlaşma ve birikim sürecini şiddetlendirmekte ve küçük ve orta işletmelerin tekelci sermaye tarafından ele geçirilmesi sürecini hızlandırmaktadır.» (72)

5 — «Tekelci devlet sermayesi, uluslararası alanda devletin adından ve diplomatik tedbirlerden yararlanarak, korkunç bir pazar savaşı vermekte ve böylelikle tekelci sermayesine yeni sömürgeci nüfuzunu genişletmesi için bir araç rolü oynamaktadır.» (73)

«Yukarıda belirtilen olgular, devlet tekeli ile özel tekellerin, gerçekte, tekelci kapitalistlerin, muazzam kârlar elde etmek için kullandıkları, birbirlerini karşılıklı olarak destekleyen iki yol olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.» (74)

(70) Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz, s: 233-4 (76 Baskısı)

(71) a.g.e. s: 231

(72) a.g.e. s: 234

(73) a.g.e. s: 235

(74) a.g.e. s: 235

Sonuç olarak;

a) Tekelci devlet kapitalizmi; tekellerin bunalımını çözmek için devletin bizzat müdahale etmesi, tekellerin devleti denetim altına almasıdır.

b) Tekelci devlet kapitalizmi, yasaları tekellerin özel çıkarlarına bağımlı kılmak vazifesini yerine getirir.

c) Tekelci devlet kapitalizmi hiçbir sorunu çözemeyecektir; çünkü mülkiyet ilişkisinin özel oluşu her zaman üretim anarşisini ve bunalımı yaratacaktır.

Açıkça görüldüğü gibi anti-sovyetiklerin iddialarının aksine; tekelci devlet kapitalizmi iktisadi gelişim sonucu ancak özel mülkiyet koşullarında ortaya çıkmaktadır.

B — Sosyalist Toplumda Devletçilik

Proletarya siyasi iktidarı ele geçirdikten sonra kesintisiz bir biçimde kapitalizmi tasfiye sürecine girer. Kapitalist ilişkilerin direncini hayatın her alanında kırmak doğrultusunda mücadele eder. Kapitalist ilişkilerin en temel yanı olan ve diğer yanları biçimlendiren özel mülkiyet kaldırılarak ona en büyük darbe indirilir.

Kapitalist ülkelerdeki çeşitli burjuva iktisatçıları tekelci devletin taraflılığına karşı yükselen halk yığınlarının tepkisinin yönünü saptırabilmek, sömürüyü gizleyebilmek için; sosyalist ülkelerdeki devlet mülkiyetiyle emperyalist ülkelerdeki tekelci devlet mülkiyetini özdeş göstermeye çalışırlar. Ancak bu ikinci arasında temelden farklılık vardır.

Kapitalizmde devlet, çıkarlarına hizmet ettiği sömürücü sınıfların elindedir. Bu nedenle devlet mülkiyeti tekelci kapitalist sınıfın ortak mülkiyetinden başka birşey değildir.

Sosyalizmde ise devlet emekçi halkın elinde bulu-

nur, emekçilerin çıkarlarına hizmet eder. Dolayısıyla sosyalist devlet mülkiyeti emekçi halka özgü bir mülkiyettir ve sömürüyü dıştalar.

Konunun can alıcı noktası budur. Farklı toplumlardaki devletleştirme olgusunda farklı olacaktır. Engels devletleştirme konusunda hataya düşenlere, her devletleştirmenin sosyalizm olmadığını şöyle anlatır:

«Ne olursa olsun, tröstlerle ya da tröstlersiz, sonunda kapitalist toplumun resmi temsilcisinin, devletin, üretimin yönetimini eline alması gerekir. Son zamanlarda Bismark, kendini devletleştirmelere verdiğinden buyana, ortaya hatta şurada burada bir ruh düşkünlüğü biçiminde yozlaşan, her türlü devletleştirmeyi, hatta Bismark takini bile, sosyalist (devletleştirme) olarak ilan eden düzmece bir sosyalizmin çıktığı görüldü. Şüphesiz eğentümünün devletleştirilmesi sosyalist (devletleştirme) olsaydı. Napolyon ile, Matternic sosyalizmin kurucuları arasında sayılırlardı. Eğer Belçika devleti çok basit siyasal ve mali nedenlerden ötürü, başlıca demiryollarını kendisi yaptıysa eğer Bismark, hiçbir iktisadi zorunluluk olmaksızın Prusyanın başlıca demiryolu hatlarını, sadece onları daha iyi örgütleyebilmek ve savaş zamanında yararlanabilmek, demiryolu görevlilerini hükümet hizmetinde bir seçim sürüsü haline getirmek, ve özellikle parlamento kararlarından bağımsız yeni bir gelir kaynağı edinmek için devletleştirildiyse, bunlar hiç de, dolaysız ya da dolaylı, bilinçli ya da bilinçsiz sosyalist tedbirler değildir.» (75)

Toplumsal mülkiyet şartlarında devletleştirmek; üretimin kapitalist niteliğini ve sömürüyü ortadan kaldırır. Sosyalist toplumda, sosyal mülkiyetin ifadesi olan devlet, toplumsal üst yapının çok önemli bir un-

burudur. Temeldeki iktisadi rejim tarafından belirlenen siyasi üst yapı; diğer yandan iktisadi temel üzerinde aktif bir etkiye bulunur. Üretim araçlarının toplumsallaştırılması, devletin siyasi görevlerine birde ulusal ekonominin yönetim organı olmaktan doğan görevlerini ekler.

«Sosyalist devletin, emekçilerin devletinin baş görevi, toplumsal üretimi örgütlemek, ekonomiyi, kültürel yaşamı yönetmek, çalışma ve tüketimi emekçiler yararına denetlemek, halkın refahını sağlamak, emekçileri yeni bir çalışma disiplinli çalışma karşısında komünist bir tutum zihniyeti içinde eğitmektir.» (76)

«Sosyalist devletin iktisadi rolünü kapitalist devletin iktisadi rolünden en başta ayırt eden şey, sosyalist devletin sosyalist ve komünist üretim ilişkilerini kurmak aleti olması oysa kapitalist devletin kapitalist üretim ilişkilerini kurmaya ama sadece bu ilişkilerin korunması ve sağlamlaştırılmasını sağlamaya hizmet etmesidir.»

«Sosyalist devlet ülkenin iktisadi gelişmesini, üretimin, yatırımların hacim ve yapısını planlar, işgücünü, maddi ve mali kaynakları rasyonel biçimde dağıtır ve kullanır. Çalışma ve bölüşümü denetler, komünist kuruluşun görevlerini yerine getirmek için emekçileri bir araya getirir.» (77)

Böylece sosyalist devletin iktisadi rolü burjuva devletin iktisadi rolünden ayrılır. Sosyalist Devlet ulusal ekonominin örgütleyicisidir ve onun yönetimini sağlar, oysa kapitalist devletin rolü, ekonominin burjuvazi yararına belirli bir düzenlemesine indirgenir.

Sosyalist devlet, üretici güçlerin gelişimine geniş bir alan açan sosyalist üretim ilişkilerini ifade eder.

(76) Sosyalizmin Ekonomi Politikası, s: 55

(77) a.g.e. s: 56-7

Sosyalist üretim ilişkileri içinde eskimiş olanı korumaya çalışmaz, tersine yeninin gelişmesine katkıda bulunur. Böylece üretim ilişkileriyle üretici güçlerin gelişme düzeyi arasındaki yarasını bilinçli bir düzenleyicisi olarak iktisadi gelişmeyi hızlandırır.

Sonuç olarak özetlenecek olursa:

a) Kapitalist devletçilik tekellere hizmet eder çünkü özel mülkiyet rejimi sözkonusudur. Sosyal mülkiyet koşullarında devletçilik topluma hizmet eder.

b) Kapitalist devletçilik ancak özel mülkiyet şartlarında, sosyalist mülkiyet ise ancak toplumsal mülkiyet şartlarında mevcut olabilir.

c) Sosyalist devletçilik toplumsal nitelikli kanunlarla ve sosyalist hukuk ile varolabilir. Kapitalist devletçilik ise ancak ve ancak özel mülkiyet koruyucusu bir hukukla var olabilir.

Böylece Anti-sovyetiklerin; SSCB'de tekелci devlet kapitalizmi mevcuttur iddiasının ne kadar saçma ve temelsiz olduğu açığa çıkmaktadır. Sosyal-emperyalizm teorilerinin temel hatası buraya da yansımakta mülkiyet ilişkisi gözardı edildiğinden ancak özel mülkiyet şartlarında varolabilecek tekелci devlet kapitalizmi olgusu, toplumsal mülkiyet koşullarında da aranmaya çalışılmaktadır.

Anti-sovyetiklerin SSCB'de hiç bir tekел, özel şirket ismi vermeden, Sovyet devletinin desteklediği tekelleri göstermeksizin öne sürdükleri iddialar tamamen bilimsellikten uzaktır. Lenin emperyalizmi, kapitalizmin tekелci evresi olarak tanımlar ve bu konuda pek çok örnek verir. Aynı şekilde ÇKP'de «Bütün Dünyanın işçileri Birleşiniz» de tekелci kapitalizmi anlatırken pek çok emperyalist ülkeden örnek verir. Anti-sovyetikler ise SSCB'de tekелci devlet kapitalizmi iddialarını somutlayacak hiçbir örnek veremekler. Bu-

nun nedeni açıktır; toplumsal mülkiyetin varolduğu bir ülkede özel tekeller ortaya çıkmaz.

4 — BÜROKRAT BURJUVAZİ

Anti-sovyetiklerin iddialarının bir temeli de Sovyetler Birliğinde bürokrat burjuvazinin iktidarda olduğudur. Bu nedenle, bu bölümde kavramları rastgele kullanan sosyal-emperyalizm savunucularına karşı bürokrat burjuvazinin ne olduğunu, kavramları yerine oturtarak inceleyeceğiz. Anti-sovyetikler iddialarına şöyle ortaya koyarlar:

«Bir toplumun kapitalist olmasında özel mülkiyetin varlığı şart değildir.» ‘Devlet başında bulunan bürokratlar devlet adına her tarafı talan etmektedirler.’ «Devlet adını maskeleyerek, tüm bu işleri yapmaktadırlar. Bu yüzden özel mülkiyetin varlığına gerek duymuyorlar. Bu iddialarının temelini de, «burjuva bürokrat klik, merkezi bir yapıya sahip olan üretim araçlarının yönetimini ele geçirerek ekonomiyi tekeli devlet kapitalizmine dönüştürdü» (78) biçiminde ifade etmektedirler.

Anlaşılan anti-sovyetikler marksizmde bulunmayan yeni bir tür kapitalizm «keşfetmişlerdir» (!) bu kapitalizmde özel mülkiyet yoktur. Bir toplumu belirleyen temel ögenin mülkiyet ilişkisi olduğu önceden açıklandığından burada bu konu üzerinde tekrar durmayacağız. Öncelikle kavramlara açıklık kazandırarak bürokrat burjuvazinin ne olup ne olmadığını inceleyeceğiz:

Bürokrat: İktisadi evrime uygun olarak şekillenen, devlet mekanizmasında veya iktisadi evrimin bulunduğu aşamada hakim sınıflar yararına çalışma göste-

(78) Yoldaş, sayı: 2, s: 41

ren masabaşı organizasyoncu tabakadır. CHE'nin tanımına göre:

«Bürokrasi, problemlerini ne şekilde olursa olsun çözümlmek isteyen ve çözüm yolunu bir türlü bulamadan başını kurulu düzenin duvarlarına çarpıp duran memur tipinin oluşturduğu bir zincirdir.» (79)

Bu tabaka köleci toplumda zorunlu olarak doğan devletle köle sahiplerinin elinde kölelere karşı; feodal devletle, feodaller elinde serflere karşı... saf olankeşimdir. Bürokratları gerici sınıflar tarih boyunca robotlaştırmış ve emir kumanda zinciri haline getirmişlerdir. Tarih içinde kazandığı bu özelliği ile bürokrat kesim ilerleme veya gerileme konusunda hür bir düşünceye sahip olamamaktadır. Sürekli yoz ve bağımlı halini korumaktadır.

«İçten gelen itici güç yokluğu ile sorunları çözümlmek konusundaki ilgisizlik arasında açık ve dolaysız bir bağ kurmak mümkündür. İdeolojik motordaki bu zaaf ister inanç yokluğundan birbirini izleyen ve çözümlmeyi başaramadığı sorunlar karşısında kapıldığı umutsuzluğun sonucu olsun, ilgili kişi, ya da kişiler bürokrasi siperinin arkasına çekilir, kağıtlar doldurur, sorumluluğu üzerinden atar, ve bitkisel bir hayat yaşamaya devam edebilmek, ya da başkalarının sorumsuzluğuna karşı kendini savunmak için yazılı savunma yoluna başvurur.» (80)

Fakat bürokratlarda mevcut mülkiyet ilişkisi içerisindeki fırsatlardan yararlanmayı ihmal etmezler, bu fırsatçılık toplumun yapısına göre çeşitli biçimlere bürünebilir. Bu yüzden bürokrasi toplumda dışlanması gereken bir konuma girmiştir.

(79) Ekonomi ve Sosyalist Ahlak, s: 117

A — Kapitalist Toplumda Bürokrasi

Kapitalist toplum özel mülkiyet ilişkisi üzerine kurulduğundan, toplumun tüm öğeleri bu ilişki çerçevesinde belirlenir ve bürokrasi de bunun dışında kalamaz.

Kapitalist toplumdaki üretim anarşisi paralelinde toplumun tüm işleyişi de anarşik bir yapıya sahip olacaktır. Bu anarşik işleyişte, işlerin karmaşıklığını gidermenin yolunu bürokratik bir mekanizma kurmakta bulan kapitalizm, kendi çürümüşlük ve yıkıma gidişinin hızlanmasını da beraberinde getirmektedir.

«Tüm devlet mekanizmasının burjuvazinin hizmetine koşulduğu kapitalist bir toplumda, bu mekanizmanın yönetici organ olarak önemi çok sınırlıdır, ve asıl önemli olan onu, imtiyazlıların hareketine meydan bırakacak kadar 'açık' fakat halkı halkaları arasına sıkıştırarak kadar «kapalı tutmaktır» (81) Ve bu toplumda bürokrasi;

«Sık sık yapılan toplantılarla telafi edilmek istenilen hemen hemen mutlak denebilecek bir bilgi yokluğu, 'toptancılık' eğilimine yol açmakta ve sorunlara çözüm yolları bulmak konusunda bir görüş yokluğuna yol açmaktadır. Bu gibi hallerde ilgili kuruluşlar bürokrasi çarkının içine düşmekte, yani toplumunun gelişmesine engel olan kırtasiyecilik ve kararsızlık furyasının içinde boğulmaktadır.» (82)

Toplumun ilişkisi özel mülkiyetle somutlandırıldığından her kademe ve görevde bir fırsatçılık ve rekabet sürüp gidecektir. Bu olguların dışında bürokratlarda kalmayacak ve fırsatlar değerlendirilip, dü-

(81) C. Guevara-Ekonomi ve Sosyalist Ahlak, s: 116

(82) a.g.e. s: 119

zende bir yer sahibi olma yönünde çaba sarfedeceklerdir.

Kimisi parsel ve planlama işlerinde rüşvetler yiyerek büyük vurgunlar vurur. Kimisi senatörken, dokunulmazlığı varken esrar götürüp getirerek vurgun vurur; kimisi devlet sırlarını satarak servet sahibi olmaya çalışır. İşte bürokrat iken servet sahibi olanlar, bu serveti düzenin tanıdığı özel mülkiyetten faydalanarak sermaye haline dönüştürürler ve sermayeye dönüşen servetleriyle birlikte burjuva niteliğine sıçrama yaparlar.

Bu tip, önce bürokrat olup zaman içinde burjuva-laşandan başka; önce burjuva olup sonra bürokratlaşan, ve burjuva niteliğini kaybetmeyerek bürokrat burjuvazi olanlarda sözkonusudur. Vehbi Koç, Türkiye de en büyük burjuvadır. 27 Mayıs darbesinden sonra «Türkiye Sanayi Kalkınma Bankası» nın başkanlığına getirilmiştir. Uzun bir süreden sonra bankanın başkanlığından çekilmiş yani bürokrat özelliğini kaybetmiştir; ancak hiçkimse bu niteliğini kaybeden Koçun malını mülkünü almamıştır, yani kapitalist niteliğini kaybetmemiştir.

ABD de Nixon'un başkanlık döneminin danışmanlarından Rockefeller dünyanın en zengin petrol kuyularında hisseleri olan biridir. Bizzat burjuva olan bu zat aynı zamanda bürokrattırda. Fakat Carter'in başa geçmesiyle sona eren bürokratlığı onun burjuva niteliğini de yok etmemiştir.

Bu açıklamalara dayanarak bürokrat burjuvazi hakkında şunlar formüle edilebilir: Kapitalist Toplumda bürokrat;

a) Devlet mekanizmasında veya dışında burjuvazi hesabına masa başı çalışmaları ve organizasyonları üstlenmelerini ifade eder.

b) Düzenin fırsat eşitsizliğinden yararlanarak burjuvalaşma imkanlarına sahiptir.

c) Bürokrat burjuva haline gelen bürokratlar toplumun üretim ilişkisini özel mülkiyet belirlediğinden bürokrat niteliklerini kaybetmeler de burjuva niteliklerini kaybetmezler.

d) Buna göre, bürokrat burjuvazi, ancak özel mülkiyet koşullarında varolabilir.

e) Bürokrat burjuvazi, özel mülkiyet hizmetlerinden başka bir hizmet anlayışına sahip olamaz, tersi varlığıyla çelişir.

B — Sosyalist Toplumda Bürokrasi

Toplumsal mülkiyetin varlığından dolayı sosyalist toplumda bürokrasi, devletin sönüşüyle birlikte maddi temellerini kaybederek yok olur.

Komünist toplumun inşa sürecinde ustalar her zaman hakim sınıf proleteryanın yozlaşmaması için büyük bir mücadelenin yürütülme gerekliliğini, devlet mekanizmasının bürokratlaşmasının engellenmesi gereği üzerinde durulur. Yozlaşmanın ve dolayısıyla emir alışverişi şeklinde işleyen bürokrasinin önüne geçmenin kültür ihtilalini kesintisiz bir şekilde sürdürmekle başarılacağını açıklar ustalar. Bu konuda CHE şöyle der:

«Kirtasiye yığınlarının ve kuruluşların birimleri arasındaki karışık ilişkileri kavrar, müesselerimizin sık sık içine düştükleri çıkmazları görür, meselenin kökenlerine kadar inip önce basit, sonra daha geliştirilmiş teşkilat kuralları meydana getirirsek; memnun olmayanlara, kararsızlar ve tertipsizlere karşı savaş açar, bu kitlenin yeniden eğitip kurtarabildiklerimizi, devrime kazandırır ve kurtulamayacak olan-

larını elersek; umutsuzluğa kapılmadan ve direncimizi yitirmeden, karşımızdaki güçlükler ne olursa olsun, her kademede yoğun bir eğitim seferberliğini de bütün bunlarla bir arada yürütürsek; kısa bir süre içinde bürokrasiyi ortadan kaldıracığımıza emin olabiliriz.» (83)

Ancak devlet varoldukça bu işleyişi tamamen yocketmek olanaksızdır. Bu yüzden sosyalist toplumda devrimci ruhu yükseltecek ve bürokratlaşmanın hızını kesecek, devrimci potansiyeli güçlü hale getirmek yönünde çaba zorunludur.

Sosyalist toplumda meydana gelen büroklaşma ile kapitalist toplumdaki büroklaşma arasında temel farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklar işleyiş ve gelişim yönü ile ilgili temel farklılıklardır. Sosyalist toplumda bürokrasi; ülke ekonomisinin planlanmasında ve toplumsal üretimin yoğunlaşmasında salt pasif görevle yetinirken, kapitalist toplumda fırsatçılığı gözler. Düzenin özel mülkiyeti ve korumacılığından yararlanarak sömürücü niteliğe bürünebilir.

Sosyalist toplumda bürokrasi yozlaşmayı ifade ederken; kapitalist toplumda gericiliğin hamisi, tekel-lerin uşağı ve halktan yabancılaşmış unsurları ifade eder.

Sosyalist toplumda üretim araçları üzerinde özel mülkiyet olmadığından; şu veya bu bürokratin gizlemeyi başarabildiği, bir suistimal sonucu elde ettiği servet sermayeye dönüşerek kendini açığa vuramaz (Bu konuda Sovyetlerde kolhozun parasını özel mülkiyetine geçiren müdürlerin idamı hatırlamak yeterlidir.)

Sonuç olarak; sosyalist ülkelerde toplumsal mülkiyet ilişkilerinin varlığını gören herkes için bürokrat

(83) Che, a.g.e. s: 121-2

burjuvazinin ancak özel mülkiyet koşullarında varolabileceği açık bir gerçektir. Bu açık gerçeği göremeyen anti-sovyetikler bilimsellikle hiçbir ilgisi bulunmayan tezler öne sürerler:

«Yeni tipte bürokrat-burjuvazi, kontrolü altındaki devlet mekanizmasından yararlanarak sosyalist ekonomiyi tekeller devlet kapitalist ekonomiye çevirme yolunda adımlar atmaya başladı. Sosyalist mülkiyet burjuva mülkiyetine dönüşmeye başladı. Manevi teşvikin yerini maddi teşvik tedbirleri aldı. Ekonomide Stalin'in çizgisi dogmatik olarak kabul edildi.» (84)

Daha sonra ise şu görüşe yer verilir:

«1964 yılında Kruşçev'in yerini alan Brejnev kliği kapitalizmin hakimiyetini korkunç bir hızla perçinledi.» (85)

Burada anlatılan Kruşçev bürokrat burjuva kliğinin yerini Brejnev kliğinin aldığıdır. Ancak önemli bir noktanın açıklığa kavuşturulması gerekir: Eğer Sovyetlerde bürokrat burjuvazi hakim olmuş ve tüm zenginlikleri talan etmiş ise; Kruşçev 1964'de bürokrat niteliğini kaybedince acaba burjuva niteliğine ne olmuştur. Kapitalist toplumda iktidardan düşen bir bürokrat burjuva; bürokrat özelliğini kaybetse bile burjuva özelliğini kaybetmezdi, çünkü düzen onun mülkiyetini korurdu. Ancak Kruşçev iktidardan düşünce; ne fabrikası, hisse senetleri, vb. hiçbir şeyi yoktur. Bürokrat özelliğiyle birlikte (varolduğu iddia edilen) burjuva özelliğini de kaybetmiştir. Bu durum da anti-sovyetiklerin mantığı şöyle bir sonuca yolaçar: Sovyetlerdeki burjuvazi emekçi halkın seçimleri sonunda mülk sahibi olur, emekçi halk başkasını seçince de

(84) Yoldaş, sayı: 2, s: 32

(85) a.g.e. s: 33

eski burjuvazi emekçi, yeni seçilene de burjuvazi olur.

Anti-sovyetiklerin mantığı bizi zorunlu olarak bu sonuca götürür; çünkü burjuvazi Engels'in tanımıyla «üretim araçlarının sahibi olan ve ücretli çalışmayı sömüren modern kapitalist sınıf»tır. Bu tanıma uygun bir burjuvazinin ve dolayısıyla kapitalist bir toplumun olabilmesi için Kruşçev'in hem devlet başında iken hem de iktidardan düştükten sonra burjuva niteliğini kaybetmemesi gerekirdi. Burada akla şunlar gelebilir: Bazı bürokratlar iktidardaki yetkilerini kötüye kullanarak kişisel müekiyette olabilecek birçok şeyi (elbise, yiyecek vb.) fazlasıyla kullanabilirler. Çeşitli suistimaller yapabilirler ve bir servet edinebilirler (ancak gerek suistimal ve gerekse de servetleriyle satınarak gayri menkulleri kendi zimmetlerine geçiremezler. Kapitalist ülkelerde ise özel mülkiyet yasalarla korunduğundan çalışan gayri menkul kişinin üzerine geçirebilir). Geriye sadece suistimal yoluyla edinilen servetin saklanması kalmaktadır ancak bu servet de hiç bir zaman üretime yatırılmayacaktır. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti sonucu servet sermayeye dönüşemeyecek ve dolayısıyla bir bürokrat burjuvazi asla oluşamayacaktır. Burada şu gerçek açığa çıkmaktadır: Anti-sovyetikler burjuvazinin tanımını bilmemektedir ve toplumda ayrıcalıklı bir durumda gördükleri kişi veya zümreye hemen kapitalist damgası vurmaktadırlar. Halbuki Marksizmin kurucuları tarafından açıklandığı gibi:

«Anti-emek ürünü artı-değer biçimi aldığı, üretim araçların sahibi sömürü konusu olarak karşısında özgür-toplumsal bağlardan ve kendisine ait olabilecek herşeyden özgür-işçiyi bulduğu ve emtia üretmeereğiyle onu sömürdüğü gün, sadece o zamandır ki, Marx' a göre, üretim aracı, özgül sermaye niteliğini

kazanır.» (86)

Üretim araçları sermaye özelliğini kazanmadan burjuvazi de olamayacağına göre; anti-sovyetikler ancak özel mülkiyet şartlarında ortaya çıkabilecek bu durumu toplumsal mülkiyet şartlarında aramaktadırlar.

Geriye suistimal yoluyla elde edilen servetin bir tek kullanım alanı kalmaktadır. Çeşitli evler alarak, bu evlerin kirasıyla asalak biçimde yaşamak. Ancak bu da olanaksızdır çünkü kapitalist toplumda olduğu gibi ev sahibi, kiracı ilişkileri yoktur. Sosyalist toplumda ve birkaç evin mülkiyet hakkını tanıyan bir hukuk da mevcut değildir.

Görüldüğü gibi toplumsal mülkiyet koşullarında şu veya bu yolsuzlukla elde edilen servet, sermayeye dönüşemez ve bunun sonucu olarak da bir bürokrat, burjuva haline gelemeyiz; dolayısıyla bürokrat burjuvazi oluşamaz.

Sovyetler Birliğinde bürokrat burjuvazinin iktidarda bulunma iddiasının saçmalığını gördük. Aynı şekilde bürokrat burjuvazinin Kruşçev kliğinin yerini Brejnev kliğinin aldığı iddiasının sonunda sömürücü sınıfların halk kitleleri tarafından seçilmesi gibi en aptal burjuvaların bile savunamayacakları bir düşünceye vardığını gördük. Geriye sosyal-emperyalizm teorilerinin dayanabileceği tek bir yer kalmaktadır: Sömürücü sınıf ile devletin özdeşliği. Bu durumda sömürücü sınıfın bir üyesi olabilmek için mutlaka devlet kademelerinde yer almak gerekir. Devlet aygıtından uzaklaştırılan kişi, sömürücü sınıfın üyesi olmak özelliğini de kaybeder ve Kruşçev'in devlet başkanlığından düştükten sonra varolduğu iddia edilen burjuva özelliğini de kaybetmesi ancak böyle açıkla-

nabilir. Anti-sovyetiklerin teorisinin varacağı son nokta sömürücü sınıf ile devletin özdeşliğidir. Bu tümüyle bilimsellikten ve marksizmden uzak bir görüştür.

Engels devletin ortaya çıkışını şöyle açıklar:

«Devlet topluma dışardan dayatılmış bir erklik değildir; Hegel'in ileri sürdüğü gibi «ahlak düşününün gerçekliği», «aklın emgesi ve gerçekliği de değildir. Devlet, daha çok, toplumun, gelişmesinin belirli bir aşamasındaki bir üründür; bu toplumun, önlemekte yetersiz olduğu uzlaşmaz karşıtlıklar biçiminde bölündüğünden, kendi kendisiyle çözülemez bir çelişki içine girdiğinin itirafıdır. Ama, karşıtlıkların, yani karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıfların, kendilerini ve toplumu, kısır bir savaşın içinde eritip bitirmemeleri için, görünüşte toplumun üstünde yer alan, çatışmayı hafifletmesi «düzen» sınırları içinde tutması gereken bir erklik gereksinimi kendini kabul ettirir, işte toplumdan doğan ama onun üstünde yer alan ve ona gitgide yabancılaştan bu erklik, devlettir.»

«Burada marksizmin, devletin tarihsel rolü ve anlamı üzerindeki temel düşünüş, tüm açıklığıyla dile getirmiş bulunuyor. Devlet, sınıf çelişkilerinin **uzlaşmaz** olmaları olgusunun ürünü ve belirtisidir. Nerede sınıflar arasındaki çelişmelerin **uzlaşması** nesnel olarak olanaklı değilse, orada devlet ortaya çıkar. Ve tersine; devletin varlığı da, sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduklarını tanıtlar.» (87)

Uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının ürünü olan devlet; hakim sınıfın ezilen sınıfları baskı ve kontrol altında tutmasına yarayan bir aygıttır.

«...Her devlet, ezilen sınıfa karşı yöneltilmiş» özel bir baskı gücüdür.» (88)

(87) Lenin-Devlet ve İhtilal, s: 15

(88) Devlet ve İhtilal, s: 31

«Devlet özel bir iktidar örgütüdür; belirli bir sınıfın sırtını yere getirmeye yönelik bir zor örgütü.» (89)

Lenin'in ifadelerinden açıkça anlaşıldığı gibi devlet; sömürülen sınıfı baskı ve kontrol altında tutmaya yarayan özel bir aygıttır. Devlet sömürücü sınıfla özdeş değildir; sadece onun belirli bir amaç için kurulduğu özel bir baskı aygıtıdır.

Marx, kapitalist toplumda burjuvazinin çıkar ve amaçları doğrultusunda bir kuruluş ve işleyiş biçimine sahip olan devlet aygıtını proleteryanın kendi amaçları doğrultusunda kullanamayacağını, onu yıkarak proleteryanın devlet aygıtını oluşturması gerektiğini şöyle açıklar:

«Paris Komünü, özellikle bir şeyi,» işçi sınıfının hazır bir devlet makinesini ele geçirip onu kendi hesabına kullanmakla yetinemeyeceğini «tanıtlamıştır.»

«...Fransa'da gelecek devrim girişiminin, şimdiye dek olduğu gibi artık bürokratik ve askeri makineyi başka ellere geçirmeye değil, onu yıkmaya dayanması gerektiğini belirtiyorum.» (90)

Eğer burjuvazi ve onun devlet aygıtı özdeş olsaydı; burjuvazinin hakimiyetine son verildikten sonra onun devlet aygıtının organları olan Ordu, polis, bürokrasi, vb. yi tamamen dağıtarak yeniden oluşturmak gerekmezdi. Aynı şekilde sınıf ile devlet özdeş olsaydı eğer; burjuvazinin devrilmesi ve burjuva devlet aygıtının parçalanarak yok edilmesinden sonra kendi devlet aygıtıyla özdeş olan sınıf (burjuvazi) de yok olurdu. Ve o zaman Marx ve Lenin tarafından önemle belirtilen; proleteryanın, sömürücülerin direncini bastırmak için (...) devlet iktidarına, merkezi bir güç örgütüne, bir zor örgütüne...» (91) hiç gerek kalmazdı.

(89) a.g.e. s: 37

(90) a.g.e. s: 52-3

(91) a.g.e. s: 39

İşin ilginç yanı; sosyal-emperyalizm savunucularının devlet ile sınıfı özdeşleştirmeleri özde kendi teorilerini temelden inkar eder; çünkü bu durumda burjuva devlet aygıtıyla birlikte burjuvazi de yok olduğundan geriye dönüş tamamen olanaksızdır. Anti-sovyetiklerin mantığı bizi devrimi gerçekleştirmek için sadece burjuva devlet aygıtının parçalanmasının yeterli olacağı; sosyalist üretim örgütlenmesinin gerekli olmadığı sonucuna götürür. Çünkü nasıl olsa devlet aygıtıyla birlikte yok olan burjuvazi, kendine ait herşeyde birlikte yok oluşa götürecektir. Böylece anti-sovyetiklerin düşünce sistemini izleyerek sonunda marksist devrim teorisinin ve genel olarak tüm marksizmin inkarına ulaşır.

Devlet ancak sınıfların yok olduğu ve bütün halkın devletin görevlerini yapabildiği bir aşamada, komünist toplumda ortadan kalkar.

«Gerçekten, devletin ortadan kalkması için, devlet hizmetlerinin büyük çoğunluk tarafından, gidererek tüm halk tarafından yapılabilecek kadar basit kayıt-kuyut ve denetim işlemlerine dönüşmesi gerekir.» (92)

5 — SERMAYE İHRACI

Sovyet sosyal-emperyalizm teorilerinin savunucularının en sık gündeme getirdikleri konu SSCB'nin sermaye ihracı yaptığıdır.

«...Sovyetler, ticaretleriyle de, 3. Dünya ve kendilerine bağlı Doğu Avrupa ülkelerini de azgmca sömürmektedirler.» (93)

«...Sosyal emperyalizm öteki ülkelere sermaye ih-

(92) a.g.e. s: 104

(93) Yoldaş, sayı: 2, s: 45

racı yaparak sızmakta ve bu ekonomik yayılmasını siyasi ve askeri yönlerde geliştirmeye çalışmaktadır.» (94)

Bizler anti-sovyetiklerin bu tezlerinin saçmalığını göstermek için yine sermaye, sermaye ihracı kavramlarının marksist tanımlamasını açıklığa kavuşturacağız. Sosyal-emperyalizm teorilerinin temeli marksizmin ana ilkelerinin-tahrifatına dayandığından, bu ilkeler açıklığa kavuşturulduğu oranda bu teori (!) de çökecektir.

a) Sermayenin Doğuşu

Sermayenin ortaya çıkış şartları Marx tarafından şöyle açıklanır:

Marx artı-değerin doğuş biçimini ve emtia değişimini düzenleyen yasaların egemenliği altında artı-değerin doğabileceği tek biçimi böylece tanıtlayarak, bugün kapitalist üretim biçimi ile ona dayanan temellük biçiminin işleyişini açıklamış, tüm bugünkü rejimin yörüngesinde billurlaştığı çekirdeği bulmuştur. Sermayenin bu doğuşu genede esaslı bir koşula bağlı: Öyleyse paranın sermaye haline dönüşünü, para sahibinin piyasada özgür, ve iki bakımdan özgür emekçi bulmasını gerektirir. Birinci olarak, emekçi, işgücünü, kendi metayı olarak istediği gibi kullanan özgür bir kişi olmalıdır; ikinci olarak, satacak başka metayı bulunmamalı; deyim yerindeyse herşeyden özgür kendi, emekçi kudretini gerçekleştirmesi için gerekli şeylerden tamamen yoksun olmalıdır. Ama bir yanda para ve emtia sahipleri ile öte yanda kendi öz işgüçleri dışında hiçbir şeye sahip olmayanlar arasındaki bu ilişki ne eşyanın tabiatında bulunan, ne de tarihin bütün dönemlerinde görülen bir ilişki değil, açıkça

hazırlayıcı bir tarihsel gelişmenin sonucu, toplumsal üretimin bütün eski biçimler dizisinin yıkılmasının (...) ürünüdür.

Ve gerçekte, bu özgür işçi, bize, tarihte yığın halinde kendini ilk kez olarak feodal üretim biçiminin dağılması üzerine, 15. Yüzyılın sonu ile 16. Yüzyılın başında gösterir. Ama bununla, ve dünya ticareti ve dünya piyasasının aynı dönemine rastlayan kuruluşu ile üzerinde, elde bulunan taşınır (menkul), zenginliğin zorunlu olarak gitgide sermaye haline dönüşüğünü ve artı-değer üretimine yönelik kapitalist üretim biçiminin zorunlu olarak gitgide tek başına egemen biçim haline geldiği temel de verilmiş bulunmaktadır.» (95)

«Dünyanın hiçbir yerinde sosyal servet (zenginleşme) ticaretin genelleşmesi, ilkel para birikimi ve gittikçe çoğalan artı-değer üretimi, üreticilerin isteyecek perhiz yapmalarının ve böylece para biriktirip zenginleşmelerinin sonucu değildir. Emtia üretiminin genelleşmesi, para-sermayenin ilkel birikimi ve bunun, artı-değer sağlamak üzere hızla tedavülü dünyanın her yerinde bir temellükün, yani toplumun bir kısmının elde ettiği sosyal ürün fazlasının, bu aynı toplumun bir başka kısmı tarafından ele geçirilmesinin sonucudur. Şüphesiz, bu temellük bir perhizden; ürün fazlasını ele geçirenlerin kendi yağıyla kavrulmaya zorladıkları üreticilerin perhiz yapmasından (açlığa katlanmasından) ileri gelebilir. Ne yazık ki, bu denemeden, perhize katlananlar değil, ürün fazlasını ele geçirenler zenginleşmiş olarak çıkar.» (96)

Sermaye, «eğer çok emek yığılmışsa, olanaklıdır, çünkü sermaye birikmiş emekten oluşur; demek

(95) Anti-Dühring, s: 312-3

(96) Marksist Ekonomi El Kitabı, s: 142

ki eğer ürünlerinin gitgide daha büyük bölümü işçinin elinden alınmışsa, eğer kendi öz emeği başkasının mülkiyeti olarak, ona gitgide daha çok karşı çıkarsa ve eğer kendi varoluş ve etkinlik araçları, kapitalistin elinde gitgide daha çok toplanmışsa olanaklıdır. (97)

b) Sermaye nedir, ne değildir?

Kapitalist, işe para ile başlar. Üretim araçlarını ve işgücünü satın alır. İşçi, işgücünü üretim araçları üzerinde kullanarak metalar üretir. Kapitalist bu metaları para karşılığında satar. Bu sürecin sonunda elde ettiği para miktarının, başlangıçtaki para miktarından fazla olması gerekir. Bu fark, onun kârıdır. Eğer üretim süreci sonundaki para miktarı başlangıçtakinden fazla değilse kâr yok demektir ve kapitalist üretimi durdurur.

Para olduğu yerde durarak daha fazla para haline gelemmez. Para ancak sermaye olarak kullanıldığında yani üretim araçları ve işgücü satın alarak artı-değer sömürsünü gerçekleştirebildiği oranda artar. Sermayenin bu özellikleri onun servet ile karıştırılmaması gerektiğini açığa vurur. Marx bunu şöyle açıklar:

«Ama paranın kendisi, değerın iki biçiminden yalnızca bir tanesidir. Mota biçimine girmedikçe para sermayeye dönüşemez. Ama burada para ile meta arasında, istifçilikte olduğu gibi bir uzlaşmaz karşıtlık yoktur. (...) Demek ki değer, şimdi, süreç içerisinde değer, süreç içerisinde para, ve böylece sermaye oluyor. Değer dolaşımdan çıkıyor, tekrar giriyor, süreç boyunca kendisini koruyor ve çoğaltıyor, daha gençleşmiş olarak dolaşımdan çıkıyor ve aynı devre yeniden

başlıyor.» (98)

Servet ile sermaye arasındaki temel ayırım kısaca şöyle açıklanabilir; Servet; tükenmeye mahkum, üretkenlik niteliği olmayan zenginliktir. Sermaye; «birikmiş servetin üretken kısmı... durmadan çoğalan değer»dir.

c) Sermayenin Yarattığı Toplumsal Etkiler

Sermaye birikimi olmaksızın kapitalist üretim düşünülemez. Kapitalist, birikim peşindedir ve büyümek zorundadır. Ancak büyüdükçe kapitalizmin çelişkileri de artacaktır, bu çelişkilerden kurtulabilmek için daha fazla büyümesi seçecek ve bu ise daha büyük çelişkiler doğuracaktır. Marx sermaye birikiminin sosyal etkilerini şöyle açıklar:

«Sermaye birikimi işbölümünü arttırır. İşbölümü işçilerin sayısını arttırır; tersine işçilerin sayısı işbölümünü arttırır, tıpkı işbölümünün sermayeler birikimini arttırması gibi. Bir yandan bu işbölümü ve öte yandan da sermayeler birikimi sonucu işçi işe, üstelik belirli, çoktek yanlı, mekanik bir işe gitgide daha arı biçimde bağlanır. Demek ki, nasıl entelektüel ve fizik bakımından makine düzeyine düşürülmüş ve nasıl bir insan durumunda soyut bir etkinlik ve bir karın (mide) durumuna dönüştürülmüşse pazar fiyatının tüm dalgalanmalarına, sermayelerin kullanımına ve zenginlerin keyfine de tıpkı öyle gitgide daha çok bağlanır. Emeklerinden başka birşeyleri olmayan insanlar sınıfının büyümesi işçilerin rekabetini bir o kada arttırır, öyleyse fiyatlarını düşürür. İşçinin bu durumu fabrikalar rejimi dendoruk noktasına varır.»

Gönence artan bir toplumda, yalnız en zenginler hâlâ para faizi ile geçinebilirler. Bütün öbürleri, sermayelerini ya bir girişime yatırmak, ya da tecine

bağlamak zorundadırlar. Bunun sonucu, sermayeler arasındaki rekabet artar sermaye birikimi daha büyük olur, büyük kapitalistler küçüklerini yıkıma uğratarırlar ve eski kapitalistlerin bir bölümü işçiler sınıfı içine düşer; işçiler sınıfı bu katılma sonucu bir bölümü bakımından yeni bir ücret indirimine uğrar ve birkaç büyük kapitaliste daha da büyük bir bağımlılık içine düşer; kapitalistler sayısındaki azalma sonucu, artık işçi bulmadaki rekabetleri hemen hemen hiç kalmamış ve işçiler sayısındaki artma sonucu, da işçiler arasındaki rekabet o kadar büyük, doğaya o kadar aykırı ve o kadar zorlu bir duruma gelmiştir. Öyleyse işçi sınıfının bir bölümü, orta kapitalistlerin bir bölümü işçi sınıfı içine düşmesi kadar zorunlu bir biçimde, dilencilik ve açlık durumuna düşer.

Demek ki, hatta işçi için en elverişli olan toplum durumunda bile, işçi için zorunlu sonuç, aşırı çalışma ve zamansız ölüm makine düzeyine, kendi karşısında tehlikeli bir biçimde biriken sermayenin kölesi düzeyine düşürölme rekabetin yeniden canlanması, işçilerden bir bölümünün açlıktan ölmesi ya da dilenciligidir.» (99)

İşte sermayenin en belirgin toplumsal etkisi budur.

d) — Sermaye İhracı

Sermayenin yukarıdaki açıklanan genel özellikleri zaman içinde gelişmiş ve günümüzde sosyal olaylarda belirleyici bir etken durumuna gelmiştir. Lenin.

«Serbest rekabetin tam olarak hüküm sürdüğü eski kapitalizmin ayırtdedici niteliği meta ihracıydı. Tekellerin hüküm sürdüğü bugünkü kapitalizmin ayırtdedici niteliği ise sermaye ihracıdır.» (100)

(99) 1844 El Yazmaları s: 101-2

(100) Emperyalizm s: 74

Diyerek sermaye ihracının tekелci aşamadaki belirleyici niteliğini göstermektedir.

«Sermaye ihracı, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri pekiştirir. Fakat, bu, ekonomik bakımdan gelişmiş ülkeler tarafından sömürülen ülkeleri geri bırakılması anlamına gelir. Sonuç olarak sermaye ihracı, bir emperyalist egemenlik ve bağımlılık sistemi yaratır.» (101)

Tekelci kapitalizm döneminde, kapitalizmin irsi hastalığı olan azami kâr sorunu her zamankinden fazla önem kazanmıştır. Bu nedenle;

«Emperyalist ülkelerin tekelleri, sermayeyi yabancı ülkelere doğrudan doğruya yatırım şeklinde ihraç ettikleri gibi, ödünç sermaye (borç ve kredi) şeklinde de ihraç etmektedirler. Ama, şöyle veya böyle sonuç ve amaç her durumda aynıdır: yabancı ülkelerin ve halkların, onlara ait hammadde kaynaklarının ve pazarların, finans kapitalin kâr sağlama ve tahakküm kurma çıkarları doğrultusunda yağma edilmesi ve baskı altına alınmasıdır.» (102)

Emperyalizmin III. Bunalım döneminde yeni-sömürgecilik politikasına uygun olarak sermaye ihracında, sermayenin elemanları arasında bir değişim olmuş; teknik yardım, patent hakkı, vb. ön plana çıkmaya başlamıştır,

Tüm bunlar sermaye ihracının temelinde yatan gerçeğin temelinde daha fazla kâr, talan ve sömürünün yattığını göstermektedir.

«Kapitalizm, kaşitalizm olarak kaldıkça, sermaye fazlası, belirli bir ülkede yığınların yaşam düzeyini düzeltmeye değil-çünkü bu durumda kapitalistlerin kazançlarında bir azalma söz konusudur-dış ülkelere,

(101) Ekonomi Politik s: 191

(102) Emperyalizm Üzerine Kurslar s: 59

geri kalmış ülkelere sermaye ihracı yoluyla, bu kârları arttırmaya yönelir.» (103)

Sonuç olarak;

a — Sermaye işgücünü sömüren zenginliğin üretken kısmıdır.

b — Sermaye üretim araçlarından yoksun olanların üretim aracı sahiplerine çoğalttıkları ve yaratıcıları değerdir.

c — Sermaye bu özellikleriyle özel mülkiyetin varlığı ile doğru orantılıdır. Özel mülkiyetin bulunmadığı yerde sermaye, niteliğini kaybeder ve servete dönüşür.

d — Sermaye ihracı kapitalistlerin azami kârlarını arttırmanın aracıdır.

e — Sermaye ihracı, özel mülkiyetin devlet eliyle desteklenmesinin somut göstergesidir.

e — «Sovyet Sermaye İhracı» Tezi marksizme aykırıdır.

Marx, Engels, Lenin de açık ifadesini bulan sermaye ve sermaye ihracı meselesini anlamamış veya anlamak istemeyen subjektivistler; Sovyetlerin geribıraktırılmış ülkelere transfer ettiği paralara bakarak; hiçbir maddi temeli olmayan «sermaye ihracı yapıyor» iddialarını ortaya atmaktadırlar. Bu iddialar üzerinde durmadan önce sosyalist toplumdaki toplumsal servet ve para üzerinde durmakta yarar vardır.

Toplumsal mülkiyetin hakim olduğu dolayısıyla ücretli emeğin olmadığı, kapitalist meta üretiminin yapılmadığı bir toplumda emekçilerin kollektif çalışmaları sonunda yaratılan toplumsal değerler, yaratıcıları arasında pay edilir. Sosyalist toplum bu özelliği ile özel mülkiyet rejiminin fırsat eşitsizliğinden

ayrılır. Yaratılan toplumsal servet, toplumun uzun vadeli ihtiyaçlarını içeren fonlarda (sigorta, emeklilik) ayrıştıktan sonra enternasyonalist görevini, sermayenin evrensel soygun özelliklerinin tersine ulusal kurtuluş savaşlarının ve dünyadaki anti-emperyalist hareketlerin yardımına koşar.

«16 Mart 1921 tarihinde Moskovada bir dostluk ve kardeşlik anlaşması imzalandı. TBMM hükümeti tarafından imzalanan ilk belge olan bu anlaşma, Türkiye SSBC ilişkileri tarihinde yeni bir aşamayı müjdelemektedir. Türkiye-SSCB dostluk ve kardeşlik anlaşmasının 16 Mart 1921 tarihinde imzalanmasının yanı sıra, Sovyetler Birliği tarafından, Türkiye'ye on milyon altın ruble oranında karşılıksız bir mali yardım ile silah yardımının yapılmasını öngören bir başka anlaşma imzalanmıştı.» (104)

«1927 yılı Mart ayında, Türkiye-SSCB ticaret ve gemicilik anlaşması imzalandı. Bu belge, Türkiye'nin bütün tarihi boyunca başka bir devletle eşit ve karşılıklı yarar temellerine dayanarak imzaladığı ilk dış ticaret anlaşması oldu. Anlaşma o zamana kadar iki ülke arasında uygulanan alış-veriş sisteminin yasallaştırdı.» (105)

«1932 Mayıs ayında Moskovada yapılan görüşmeler sonucunda Sovyet hükümetinin Türkiye'ye açtığı kredinin tutarı (8 milyon altın dolar), 1934-39 yılları döneminde Türkiye sanayisine yapılan bütün sermaye yatırımlarının üçte birini oluşturdu ve ulusal sanayin kurulmasında önemli bir rol oynadı.» (106)

Dünya da anti-emperyalist ulusal kurtuluş mücadelesi veren Türkiye'ye Lenin ve Stalin döneminde

(104) Türkiye-SSCB ilişkileri s: 13

(105) a.g.e. s: 15-6

(106) a.g.e. s: 17-18

yapılan bu yardımlar tamamıyla sosyalist içeriktedir ve devlet sektörüne yapılarak milli ekonominin güçlenmesini sağlamaya yöneliktir.

Para sosyalist toplumda şu görevleri görür:

a — Değer ölçüsü: Para, metalar içinde cisimleşen toplumsal bakımdan gerekli emeğin ölçüsü hizmetini görür. Sosyalist toplum, işletmelerin, sektörlerin ve ulusal ekonominin bütününün toplam üretiminin, fiyatların, üretimin maliyet fiyatı ve safi gelirin değeri olarak (para olarak) planlanmasında, paranın ve görevinden geniş ölçüde yararlanır. (107)

b — «Sosyalist toplumda para, aynı zamanda fiyatlar ölçeği hizmetini de görür. (...) Para, bu görevi metaların alım ve satımı sırasında görür. Sosyalist toplumda meta yığınlarının plan uyarınca dolaşım (tedavül) alanına girmesi, emekçiler ve işletmelerin plan uyarınca sahip bulundukları ve ihtiyaç duydukları ürünlerin alımı için harcadıkları para tutarlarına denk düşer. Devlet dolaşım alanında işgören para miktarını sıkı sıkıya planlar.» (108)

c — Ödeme Aracı: Para ödeme aracı görevini de görür. (Ücret ödenmesi, ödenek verilmesi, ödünç alınması ve ödenmesi, vb.)

Bu anlamda sosyalist ülkelerin para yardımları kapitalist sermaye ihracından amaçladıkları talanı tahakkümü ve yıkımı yadsır ve yenilgisini amaçlayarak yapılır. Çünkü «sosyalist toplumda para, kapitalist toplumdaki sermaye ücretli çalışmanın sömürü aracı hizmetini gören paradan ayrılır. Sosyalizmde para, sermaye haline gelemez. Sosyalist toplumda, hiçkimse, sömürmek için işçi tutup çalıştıramaz. Yani hiç kimse, işçilerin karşılığı ödenmemiş emeğine el ko-

(107) a.g.e. s: 131

(108) a.g.e. s: 131

yamaz. Sosyalizmde para, ekonominin emekçiler yararına bir planlı yönetim aletidir, sosyalist üretim ilişkilerini ifade eder.» (109)

Bu özellikleriyle sosyalist toplumdaki servet ve işlevi şöyle formüle edilebilir:

a) Emekçilerin yarattığı zenginlik uzun vadeli toplum fonlarına, ulusal kurtuluş savaşlarına ve anti-emperyalist hareketlere pay edilir.

b) Toplumsal mülkiyet şartlarında sermayeden söz edilemez; çünkü sermaye özel mülkiyetin ürünüdür.

c) Sosyalist toplumda paranın toplumsal çıkarlarla sınırlı bir fonksiyonu vardır.

Sosyalist ve kapitalist toplumlardaki zenginliğin temel farkı tek bir sözle ifade edilebilir: Kapitalist toplumda sermaye, kapitalistin özel mülkiyetini güçlendirirken, sosyalist toplumda servet toplumun ve insanlığın kurtuluş amacını taşır.

Paranın sosyalist ve kapitalist toplumlardaki farklı fonksiyonlarını açıkladıktan sonra; sosyal emperyalizm savunucularının, «Sovyetlerin sermaye ihracı yaptığı» iddiasını daha yakından inceleyebiliriz. Bu inceleme başlıca iki sorunun cevaplanmasına dayanmak zorundadır. a) Sovyetlerde iddia edilen sermaye birikimi nasıl sağlanmış? Sovyetlerde varlığı iddia edilen sermaye geri-bıraktırılmış ülkelerden sağladığı kâr kimler almaktadır?

Önceki bölümlerde üretim araçlarının özel mülkiyetinin bulunmadığı bir toplumda sermayenin oluşamayacağı ve dolayısıyla sermaye birikiminin söz konusu olmayacağı açıklanmıştı. Keza önceki bölümlerde bürokrat burjuvazinin ne olup, ne olmadığı incelenmiş ve anti-sovyetiklerin iddiasına göre çeşitli

ülkelere yapılan yatırımlardan kârlar elde edilse bile; bu kârların bürokratların özel çıkarları doğrultusunda kullanılmak amacıyla sermayeye dönüştürülemeyeceği de açıklanmıştı. Bu durumda elde edilen kârları alabilecek olanlar geriye kalan işçi sınıfı ve emekçi halk olacaktır. Anti-sovyetiklerin mantığına göre hareket edilecek olursa; emekçi halk bu kârları yaşam koşullarını düzeltmek ve ulusal kurtuluş hareketlerine yardım için kullandığına göre sömürüyü (!) bunların gerçekleştirdiği sonucuna varılır!

Görüldüğü gibi anti-sovyetiklerin tüm iddiaları, bu iddialar kendi mantığı içinde bile bir adım ileri götürüldüğünde aptalca sonuçlara ulaşmaktadır. O halde Sovyetlerde yaratılan zenginliğin geri-bıraktırılmış ülkelere transferi bir sermaye ihracı olmadığına ve dolayısıyla sömürü olgusu da mevcut olmadığına göre; bu transferlerin amacı nedir?

SSCB'nin modern revizyonizmin temsilcileri olan yöneticilerinin tarihi koşulları yanlış değerlendirerek; kapitalist olmayan kalkınma yolu ve toplumsal ilerleme gibi yanlış tezleri savunmaları bu transferlerin amacını belirlemektedir. Sovyet yöneticileri yaşadığımız dünyayı şöyle değerlendirirler;

«Uluslararası durumda meydana gelen değişmelerin nedenlerini inceleyen N. Kruşçev, SSCB Yüksek Şurasının III. Toplantısında sunduğu raporda, bunun temel nedenlerinin Sovyetler Birliğinin ve dünya sosyalist sistemine giren ülkelerin gücünün ve uluslararası etkisinin artması olduğunu belirtti.» (110)

«Uluslararası durumdaki önemli değişmeler 1959 Eylülünde N. Kruşçev ile başkan Eisenhower arasındaki görüşmelerin bilançosunda ifadesini bulmuştur. Sovyet-Amerikan ortak bildirisinde sonuçlandırılma-

(110) Markizizm-Leninizmin İlkeleri, c: 111, s: 354

miş bütün uluslararası sorunların kaba kuvvetle değil, uzlaşmayla barışçı yollardan çözümlenmesi gerektiğini, genel silahsızlanmanın en önemli sorun olduğu belirtilmiştir.» (111)

Böylece dünyadaki tayin edici gücün sosyalist blok, olduğu ulusal kurtuluş savaşlarının emperyalizme indirdiği darbelerin ikicil olduğu tespit edilmektedir. Bu ise baş çelişkinin yanlış tesbitini getirir. (Dünyadık baş çelişkinin sosyalist ve emperyalist bloklar arasında olması). Baş çelişkinin çözümü için de iki yol mevcuttur: Sosyalizm lehine barışçıl çözüm ve savaşlı çözüm. Çelişkinin savaşla çözümü nükleer güçlerin eriştiği düzey sonucu insanlığın sonunu getireceğinden bu yol geçersizdir. Öyleyse bu çelişkinin çözümü barışçıl ve iki ayrı sistemin barışçıl rekabetiyle sonuca ulaşacaktır.) Modern revizyonistlerin bu tesbiti pratikte şu şekilde yansır:

Amaç emperyalizmin can damarlarını barışçıl biçimde kesmek olduğundan, emperyalizmi yaşatan geri-bıraktırılmış ülkeler ekonomilerini kalkındırılarak anti-emperyalist bir konuma getirilmeleri gerekir. Bu konuda bazı örnekler verilcek olursa:

«1958 yılında, Sovyetler Birliği, Türkiye'ye proje işlerinin gerçekleştirilmesi için üç yıl vadeyle %2.5 faizli 3.4 milyon ruble, ayrıca Çayırova Cam fabrikasının donanımı için üç yıl süreli kredi vermiştir (...) Bu kuruluş hem Türkiye'nin iç ihtiyacını karşılayabilmiş, hem de sanayi bakımından gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere camın bir kısmının ihracını sağlamıştır.» (112)

«1967 Martında Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında imzalanan ticaret anlaşması ile Sovyetler Birli-

(111) Türkiye-SSCB İlişkileri, s: 43

(112) a.g.e. s: 43

gi, Türkiye'ye birçok sanayi işletmesinin kurulmasında ekonomik ve teknik yardımda bulunmayı yükümlenmiştir. Bu işletmeler Türkiye ekonomik gelişmesinin ikinci ve üçüncü beş yıllık dönemleri için öngörülüyordu.»

«Seydişehir Alüminyum fabrikasının kurulması da Türkiye için çok önemlidir. (...) Bu işletme, her yıl Alüminyum ürünü çıkaracak, Yakın ve Orta Doğu'da en büyük alüminyum tesisi olacaktır. Ürünü ülkenin bütün ihtiyacını karşılayacağı gibi, bir kısmı ihraç edilebilecektir.

Ali ağa rafinerisinin kuruluşu da anlatıldıktan sonra şöyle denir:

Bu sanayi işletmelerinin kurulması ile binlerce Türkiyeli işçiye iş sağlanıyor. Örneğin İskenderunda yirmi bin işçi ve teknisyen çalışıyor. Fabrika işletmeye açıldıktan sonra, sürekli kadrolara 10 binden fazla işçi girecektir. Türkiye-Sovyetler Birliği ekonomik işbirliği ayrıca Türkiye sanayii için gerekli kadroların yetiştirilmesini de kapsıyor.» (113)

Sovyet yöneticilerinin dünya şartlarını va baş çelişkiyi yanlış tesbit etmeleri sonucu; Sovyet emekçilerinin yarattığı muazzam servet gereğince kullanılmamakta ve çarçur edilmektedir. Dünyadaki sosyal gelişmelerin sosyalizm lehine, emperyalizm aleyhine ilerlemesinin temel etkeni sosyalist blok değil, ulusal kurtuluş savaşlarıdır.

Geri-bıraktırılmış ülkelerdeki emperyalist sömürü, emperyalizmin varlığını sürdürmesinin temel şartlarından biridir. Geri-bıraktırılmış ülkelerle emperyalizm arasındaki dolaysız bağın varlığı sonucu; gelişen devrimci mücadelenin emperyalizme doğrudan darbeler indirmesi mümkün olmaktadır. Bunun en

açık örneği Vietnam kurtuluş mücadelesidir. Vietnam savaşı en güçlü emperyalist ülke olan ABD'nin ekonomisini sarımsı, parasının değerini düşürmüş ve dünya ölçüsündeki prestijine büyük bir darbe indirmiştir. Bu başarı sosyalist ülkelerin 1950-73 döneminde emperyalizme indirdiği darbelerden kat kat daha fazladır. Burada sosyalist ülkelerin ulusal kurtuluş savaşlarına yardımının önemini yadsımayoruz ancak bu yardımların önemi ikincildir. Baş çelişki emperyalizm ile ulusal kurtuluş savaşları arasındaki çelişkidir.

Sovyet yöneticilerinin baş çelişkiyi yanlış tesbiti sonucu; Sovyet işçi sınıfının yarattığı servet önemli ölçüde geri-bıraktırılmış ülkelerdeki ulusal sanayinin güçlendirilmesi de, milli burjuvazinin desteklenmesinde kullanılmakta ve böylece emperyalizmin pazarlarının daraltılabileceği sanılmaktadır.

«...Türkiye de Sovyetler Birliğinin yardımıyla kurulan bütün işletmeler devlet sektörünün elindedir, ülke ekonomisinde devlet sektörünün sağlamlaşmasını ilerici ulusal işlevlerin gelişmesine hizmet eder ve bu anlamda 'milli burjuvazinin' yabancı tekellilerin rekabetinden korunmasına da yönelmiştir.» (114)

'Milli burjuvazinin' korunup güçlendirilmesi tezlerinin ham hayallerden ibaret olduğunu geçen zaman yeterince göstermiştir. Emperyalizme bağımlı geri-bıraktırılmış ülkelere yapılan bu tür yardımlar sadece emperyalizmle bütünleşmiş hakim sınıfların cebine gider ve ekonomik darboğazlardan sıyrılmak yolunda kullanılır. Böylece Sovyet emekçilerinin yarattığı servet de önemli ölçüde çarçur edilir.

Sonuç olarak; bu bölümde sosyal-emperyalizm savunucularının «sermaye ihracı yapıyor» iddialarının

ne ölçüde bilimsel olduğunu inceledik. Toplumsal mülkiyet şartlarında sermaye oluşumunun olanaksızlığı önceden açıklanmıştır; sermayenin bulunmadığı bir toplumun sermaye ihracı yapamayacağı da yeterince açık olduğundan bu iddia üzerinde daha fazla üzerinde durmayı gereksiz görüyoruz.

6 — SOSOYAL PATLAMALAR (BUHRANLAR)

Buraya kadarki açıklamalarımızda kapitalist ve sosyalist toplumların temel özellikleri ve işleyiş biçimleri açıklanmış ve kapitalist toplumu belirleyen temel ögenin (sosyalist toplumdaki ayıran ana unsurun) üretim araçlarının özel mülkiyeti olduğu belirtilmiştir. Başlangıçtan beri açıklandığı gibi anti-sovyetikler bu temel ögeyi gözardı ederek kapitalist toplumlara özgü özelliklerin Sovyetlerde de ortaya çıktığını savunmaktadırlar. Bu durum kapitalist toplumlardaki sosyal patlamaların, Sovyetlerde de ortaya çıktığı iddiasında da görülmektedir. Bizler anti sovyetiklerin bu iddiaları karşısında önceden yaptığımız gibi rastgele kullanılan çeşitli kavramların gerçek niteliklerini açıklayacağız. Ardından yine önceden olduğu gibi anti-sovyetiklerin iddiaları kendiliğinden çürüyecektir.

A — Kapitalist Toplumda Sosyal Patlamalar

Kapitalizmin irsi hastalığı olan üretim anarşisi, üretim gelişmesiyle kitlelerin satın alma gücü arasındaki oransızlık; toplumu derinden sarsan bunalımları doğurur.

«Pazarların genişlemesi, üretim genişlemesine ayak uyduramaz. Çatışma kaçınılmaz olur ve kapitalist üretim tarzı ortadan kaldırılmadığı sürece, herhangi bir gerçek çözümle sonuçlanmayacağı için, çatışmalar dönemli (periyodik) olur. Kapitalist üretim,

başka bir 'kısır döngü' doğurur. Alış-veriş durmakta; pazarlar malla dolup taşmakta; satılamayacak çok olan ürünler birikmekte; kredi kaybolmakta; fabrikalar kapanmakta, işçi yığınları, gereğinden çok geçim aracı ürettikleri için, geçim araçlarından yoksun olmaktadır, iflaslar iflasları, hacizler hacizleri kovalamaktadır. Durgunluk yıllarca sürmekte, üretken güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları azçok değerden düşerek sonunda elinden çıkarılınca, üretim ve değişim yavaş yavaş yeniden canlanmaya başlayınca, kadar büyük ölçüde boşa harcanmakta ve ortadan kaldırılmaktadır.» (115)

«Kapitalist düzende iktisadi bunalımlar, üretim fazlası bunalımlarıdır. Bunalım sırasında meta sürümü olmaz, arz talebi aştığına, tüketicilerin çoğunluğunun satınalma gücü sınırlı olduğuna göre, aşırı üretim, bütün yurttaşların gereksinmelerinin karşılandığı anlamına gelmez. Tersine bunalım sırasında, özellikle işçilerin durumu çetinleşir, yaşam düzeyleri birdenbire düşer. İşsizliğin artması pek çok insanı bütün geçim araçlarından yoksun olmasına neden olur.» (116)

Kapitalist üretim anarşisi yani kitlenin satın alma gücü ile pazarlanan metalar arasındaki dengesizlik kapitalist toplumda bunalımları yaratmaktadır. Bunalımların temel nedeni kapitalist özel mülkiyet rejiminden kaynaklanır.

«Demek ki kapitalist düzende aşırı üretimden meydana gelen ekonomik buhranların başlıca sebebi, kapitalizmin temel çelişkisi olan üretimin toplumsal niteliği ile üretimden meydana gelen ürünleri özel

(115) Utopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm s: 104-105
(78 baskısı)

(116) Kapitalits-Toplum s: 25

mülk edinmesinin kapitalist şekli arasındaki çelişkidir.» (117)

İşte bu çelişki toplumun huzursuzluğunun ve bir bütün olarak toplumsal huzursuzluğun hazırlayıcısı ve toplumsal patlamaların nedenidir. Kapitalist özel mülkiyet varoldukça bunalımlar da varolacaktır.

B — Sosyalist Ülkelerde Sosyal Patlamalar

Lenin, «sosyalizmin, toplumun bütün üyelerinin refahı ve en geniş gelişmesini sağlamak için toplumsal üretimin planlı örgütlenmesi olduğunu yazıyordu. Ulusal ekonominin halkın maddi ve kültürel düzeyini sistemli olarak yükseltmeyi gözetken uyumlu gelişmesi, sosyalizmin, kapitalizmin üzerindeki kesin üstünlüklerinden biridir.»

«Bu üstünlük, kendine herşeyden önce, sosyalist ekonominin, uyumlu gelişmesi sayesinde, durmadan yükselen bir çizgi izlemesi olgusu ile gösterir. Buna karşılık kapitalist gelişme, eşitsiz, devresel bir biçimde oluşur. Kapitalist ekonominin gelişmesi, dönem dönem, üretimde şiddetli bir düşme, üretici güçlerde geniş bir yıkım sonucunu veren daralma ve iktisadi bunalımlar tarafından kesintiye uğrar. Sosyalist üretim ilişkileri kapitalizmin temel çelişkisini, yani üretimin toplumsal niteliği ile mülkiyet özel biçimi arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırır. Üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti üretimin toplumsal niteliği ile uyum halindedir. Bu nedenle, sosyalizmde, iktisadi bunalımlar yoktur ve olamaz.» (118)

Sosyalist mülkiyet ilişkisinin toplumsal niteliği; kapitalist toplumda meydana gelen buhranları önle-

(117) Ekonomi-Politik s: 69

(118) Sosyalizmin-Ekonomi-Politigi, s: 93

mekte ve böylelikle de bu işleyişten kaynaklanan sosyal bunalımlar tarihe karışmaktadır.

Buna karşılık sosyalist ülkelerde, uygulanan yanlış politikalar sonucunda toplumun tepkisini görmek mümkündür. Sosyalist toplumda insanlar yüksek bir kültür ve toplumsal sorumluluk içinde olduklarından devletin işleyişi ile yakından ilgilenirler ve yöneticilerin hatalarına karşı toplumun kültür düzeyi uyarınca karşı çıkarlar. Sosyalist insanın üretici güçlerin gelişmesine paralel olarak gelişen bilinci ve iktisadi evrimin eriştiği seviye sonucu toplumsal mülkiyet koşullarında, sosyal patlamaların başka bir anlamı olmaz.

İşte bu anlamda kapitalist ve sosyalist ülkelerdeki toplumsal patlamalar arasındaki temel farklılık mülkiyet ilişkisi farklılığından kaynaklanır. Bu nedenle kapitalist toplumda, toplumsal patlamalar mülkiyet ilişkisine karşı yönelirken; sosyalist toplumda ise yanlış uygulamalara karşı yönelir.

Sovyetlerdeki mülkiyet ilişkilerinin farklılığını gözardı eden sosyal-emperyalizm savunucuları bu konuda da kapitalist ve sosyalist toplumları birbirlerine karıştırarak anti-marksist tezlerine böylece dayanarak bulmaya çalışmaktadırlar.

«Sovyetler Birliğinde kapitalist üretim ilişkilerinin hakim duruma gelmesiyle beraber, kapitalizmin bünyesinde bütün hastalıkları ortaya çıkmıştır. Tarım ve endüstri de üretimin artış oranında gerileme doğal bir hale gelmiştir. Tarım ürünlerinde kıtlık ve Sovyetler Birliğinin bu konuda sürekli dışarıya muhtaç olması artık doğal bir gazete haberi olmuştur.»

«Üretimde anarşi, buhran, işsizlik, enflasyon ve karaborsa da olağan hadiseler haline gelmiştir.» (119)

(119) Yoldaş, sayı: 2, s: 35-6

Önceki bölümlerde açık biçimde ortaya konduğu gibi Sovyetlerde kapitalist üretim biçimi mevcut olmaz. «Tarım ve endüstrideki üretim artış oranında yavaşlama olmuştur.» İddiasına verilecek cevap ise; SSCB'nin 1976'da dünya tahıl rekoltesi rekorunu 190 milyon tonla kırdığıdır. Anti-sovyetikler, yöneticilerin planlama ve organizasyonda ki eksikliklerinden doğan aksaklıkları ve kitlelerin buna karşı tepkisini; sosyalist toplumda da kapitalist toplumdakine benzer sosyal patlamalar olduğuna kanıt olarak kullanıp, sosyal-emperyalizm teorilerine dayanak bulmaya çalışmaktadırlar. Buna karşılık sosyalist toplumdaki sosyal patlamaların kapitalist toplumdakilerle özdeş olabilmesi için gerekli kapitalist işletmelerin varlığını ve bunların yarattığı üretim anarşisini ise gösterememektedirler. Bunların varlığını da asla gösteremeyeceklerdir; çünkü Sovyetlerde meydana gelen toplumsal patlamaların nedeni üretim anarşisi değil, planlama ve organizasyondaki aksaklıklardır. Bu kadar açık bir gerçektir ki; kapitalist ülkelerde buhran dönemlerinde gözlenen büyük işsizler ordusu SSCB'de asla ortaya çıkmamıştır ve tersine binlerce işçiye ihtiyaç duyan fabrikaların var olduğu ve ülkede işçi azlığından sıkıntı çekildiği tüm dünyaya duyurulmuştur.

Kaldı ki, sosyalist planlama ve organizasyondaki eksikliklerden doğan aynı tür huzursuzluklar Çin'de görülmektedir; ancak teoriyi kendi subjektif amaçlarına göre biçimlendiren anti-sovyetikler, kendi teorilerine göre aksini yapmaları gerekirken, Çin'i de kapitalist olmakla suçlamazlar.

7 — EĞİTİM

Eğitim, toplumun içinde bulunduğu düzenin ge-

rektirdiği düşünce, davranış ve becerilerinin bireylere kavratılmasıdır. Tanımdan da anlaşıldığı gibi eğitim kurum, din kültür sanat hukuk vb. gibi bir üst yapı kurumu neliğindedir. İşlevleri-açısından da eğitim üst yapıyı oluşturan diğer kurumlardan pek farklı değildir. Toplumların üst yapısı ekonomik altyapı tarafından, bu altyapının gereksinmelerine göre belirlenir ve düzenlenir.

Üretim araçlarına sahip olan sınıf, aynı zamanda üretim araçları üzerinde de kontrol sahibidir. Ve bundan ötürü, genel olarak, fikri üretim araçlarından yoksun olanların düşünceleri, fikirleri, bu hakim sınıfın etkisi altındadır. Hakim fikirler, hakim olan maddi ilişkilerin fikri bir şekilde dile gelişinden başka bir şey değildir. Hakim fikirler, fikir şeklinde kavranmış olan bu hakim maddi ilişkilerden ibarettir. Ve bundan ötürü, bir sınıfı hakim sınıf yapan ilişkilerin ifadesidir. Başka bir deyişle, hakim fikirler, hakim sınıfın hakimiyetinin fikirleridir. Hakim sınıfı teşkil eden fertler başka şeylerin yanısıra bir de bilince sahiptirler. Ve bunun sonucu olarak düşünürler, bu bakımdan, bir sınıf olarak hükümler oldukları ve biri tarihi çağı bütün genişliği içinde hakimiyetleri altında tuttukları ölçüde, bu fertlerin, sözü geçen hakimiyetlerini her alanda enine boyuna uygulamaları ve başka şeylerin yanısıra, birer düşünür ve fikir üreticisi olarak hüküm sürmeleri ve çağlarının fikriyatını üretmeleri ve ona yön vermeleri tabiidir. Bundan ötürü onların fikirleri, çağın hakim fikirleridir. Örneğin; belirli bir çağda, herhangi bir ülkede krallık, aristokrasi ve burjuvazi iktidarı ele geçirmek için çalışıyorlarsa be bundan ötürü iktidar bölünmüşse, bu çağda, güçlerin ayrılması, hakim bir fikir olarak ortaya çıkmakta ve «ebedi bir kanun» olarak

illeri sür÷lmektedir.» (120)

Eğitim iktisadi evrimin gelişimine paralel olarak her toplumda farklı işlevlere sahip olacaktır; ancak değişmeyen bir yön varsa o da hakim sınıfın egemenliğinde oluşudur. Bu nedenle eğitim sistemi bir toplum hakkında temel olmasa da önemli bilgiler verebilir. Sosyal-emperyalizm savunucuları bu konuyla ilgili olarak sovyetler hakkında herhangi birşey getirmemektedir.

Bizler konumuzun bu son bölümünde kapitalist ve sosyalist toplumlarda eğitimin fonksiyonlarını inceleyeceğiz.

A — Kapitalist Toplumda Eğitimin Özü:

İşçileri ekonomik bakımdan ezen kapitalist özel mülkiyet rejimi zorunlu olarak, çeşitli biçimlerde politik baskıyı ve kitlelerin entellektüel hayatında aptallaşma ve çürümeyi doğurur. İşçiler, ekonomik haklarını elde etmek uğruna mücadele etmek için azçok bir politik özgürlük kazanabilirler; ancak sermayenin iktidarı ortadan kaldırılmadıkça yoksulluk, işsizlik ve baskıdan kurtulamazlar. Başkasının çıkarına durmadan çalışan ve ezilen halk kitlelerini her dönemde manevi baskı altında tutan yöntemlerden biride dindir. Din, bütün hayatları boyunca yoksulluk içinde acı çekkenlere sabırlı olmayı, boyun eğmeyi öğütler. Başkalarının emeği sayesinde yaşayanlara gelince, din bunlara yeryüzündeki hayatlarında yardım sever olmalarını öğütler, böylelikle sömürücü olarak varlıklarını sürdürmelerini haklı çıkarlarını sağlar.

Burjuvazi her yerde, her zaman eğitimde din felsefesine sığınmakta ve eğitimi varlığını korumak doğ-

rultusunda kullanmaktadır. Eğitimde ırkçılığı, milliyetçiliği, şoven istekleri konu edinmekte ve böylelikle Lenin'in dediği gibi «gerçekleri yararsız, gereksiz, cansız beyinleri yok olan, kaynağı aynı kalıptan çıkmış bürokratlara dönüştüren bir yığın bilgiyi özümlemeğe» zorlamaktadır.

Kapitalizm her yönüyle, azami kârı gerçekleştirmeye amacına yöneldiğinden eğitim rotasını da sürekli özelleştirecektir. Bu yüzden de burjuvazi toplumsal bilime, onun eğitime karşı saldırma ihtiyacını duyacaktır. Lenin bu konuda şöyle der:

«Marksizmin felsefesi maddeciliktir. Çağdaş Avrupa tarihi boyunca-özellikle Fransa da 18. Yüzyılın sonunda-bir çeşit ortaçağ süprütüsüne, kurumlardaki ve düşüncelerdeki köleliğe karşı kavga verildiği sırada maddecilik; tutarı, doğal bilimlerin öğrettiklerine bağlı ve batıl itikada, tekerlemelere, vb. düşman olan tek felsefe olduğunu ispatlamıştır. Bu nedenle demokrasi düşmanları maddeciliği her zaman 'çürütme' bozmak, ona iftira etmek için büyük çaba sarfetmişler ve her zaman-şu ya da bu şekilde-dini destekleyen ya da koruyan çeşitli ülkücü felsefe şekilleri ileri sürmüşlerdir.» (121)

Burjuvazi bir yandan eğitim vasıtasıyla sömürü ve talanını gizlemeye çalışırken diğer yandan işçi sınıfını eğitim ve toplumsal uyanıştan uzak tutmaya çalışır.

«Kapitalist ülkelerde işçi sınıfı kökenli çocukların ve gençlerin eğitim olanakları sınırlandırılmıştır. Öğrenim sistemine konan eleme yöntemleri ile işçi sınıfı kökenli gençlik öğrenime başlaşa bile öğrenimini tamamlayamadan bırakmak zorundadır. Örneğin F. Almanya da işçi sınıfı toplam nüfusun yüzde 50'sini

(121) Lenin, Kültür ve Kültür İhtilali, s: 34

oluşturduğu halde eğitim gören, işçi sınıfı kökenli öğrenci sayısı yalnızca yüzde 5'tir. Fransa da ise işçi sınıfı nüfusun yüzde 60'mı oluştururken öğrenciler yüzde %8 civarındadır. Diğer kapitalist ülkelerde de durum aşağı yukarı aynıdır.»

Sorunun diğer bir özelliği de yapılan eğitimin tekellerin çıkarlarına bağımlı olmasıdır. Tekeller, kısa vadeli çıkarlarına hizmet edecek bir eğitimden yandırırlar. Tekeller bu isteklerini çeşitli yöntemlerle gerçekleştirirler.

Bir dizi Avrupa ülkesinde gittikçe yükselen ekonomik bunalım sonucu toplumsal harcamalar kısıtlanır; bunların başında eğitime harcanan ödenekler geliyordu (buna karşılık silahlanma harcamalarına hiç dokunulmamış hatta arttırılmıştır). Kapitalist ülkelerde eğitim ödeneklerinin kısıtlanması ile eğitim kurumları çeşitli ekonomik zorluklar içine düşürüldü. Bu durumda eğitim kurumlarını yöneticileri ister istemez tekellere daha çok yaklaşmak zorunda kaldılar. Böylece tekeller tüm eğitim kurumlarının hakimiyetini ele geçirmiş oldular. Üniversitelerde araştırmalar insanlığa yönelik olmaktan çok tekellere daha fazla kâr getirecek yeni buluşlara yöneldi.

«Üniversiteyi tümüyle ele geçiren tekeller öğrenci haklarını kısıtlamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Öğrencilerin demokratik istekleri kesinkes reddediliyor. Hatta ABD'de olduğu gibi polis ateş etmekten bile çekinmiyor. Öğrencilere çok ağır disiplin cezaları veriliyor. Verilen bu cezaların temyiz edilme durumu ortadan kaldırılıyor.»

Kapitalist eğitim ve kanunlarının bu işleyişini metropollerde ve geri-bir aktırılmış ülkelerde örneklemek mümkündür.

«Federal Almanyada uygulanan yeni bir yöntem

de, öğrenimleri sırasında demokratik eylemlere girişen öğrencilere öğrenimlerini bitirdikten sonra işvermemek şeklinde. Almanya da şimdiye dek 600 bin kişi hakkında soruşturma yapıldı. Doktorlardan, mühendislerden, mimarlardan, öğretmenlerden oluşan üç bin kişilik bir topluluk kara listeye alındı. Herhangi bir yerde iş bulma olanakları ortadan kaldırıldı.»

Geri-bıraktırılmış ülkelere de durum farklı değildir; emperyalizme bağımlılık sonucu eğitim daha da yozlaşmıştır ve emperyalist beyin yıkama politikasına hizmet etmektedir. Bu konuda ülkemizden bazı örnekler verilecek olursa:

Ülkemizde açılan ilk yabancı okullar Fransa, İtalya, Almanya, İngiltere ve ABD'nin kontrolünde çalışmıştır. Bu okullar o dönemde ağırlıkta olan ticaret yoluyla sömürü için gerekli olan ticari haberleşme, muhasebe, daktilograf gibi dersleri okutarak emperyalizm ve işbirlikçilerine hizmet edecek bürokratlar yetiştirilmesine yönelmişlerdir.

1950 sonrasında ABD'nin yönetiminde olan UNESCO, UNİCEF, FORD, FULBRIGHT, AID gibi kuruluşlardan gelen uzmanlar emperyalizmin çıkarlarına uygun eğitim sistemlerinin uygulanmasına yönelik programlar önermişlerdir. Eğitim kurumlarında okutulan derslerin tümü ülkenin ve emekçi halkın çıkarlarına ters düşen bir içeriğe sahiptir. İlk okuldan üniversitenin sonuna kadar şovenist duyguları, ırkçılık ve militarizmi yayan derslere yer verilmekte; tarih, edebiyat ve felsefe kitaplarında daima geçmiş dönemlerde egemen sınıfların ideoloji, kültür ve sanatını yayan kişilerin yaptıkları okutulmata; emekçi halktan yana mücadele edenlerin adı bile geçmemektedir.

B — Sosyalist Toplumda Eğitimin Özü

Materyalizm bize eğitimin, ekonomik temelleri ol-

duğunu ve bu üst yapı kurumunun iktisadi evrimin paralelinde yürüdüğünü öğretir. Bu nedenle toplumsal mülkiyetin hakim olduğu sosyalist toplumda eğitim özünde toplumsal olmak zorundadır. Materyalist felsefenin toplumun eğitiminde temel teşkil etmesi de buradan kaynaklanır. Lenin sosyalist eğitimin önemini ve bu doğrultuda yapılması gerekenleri şöyle açıklar:

«Burada gerçek şudur ki; eski kapitalist toplumun değişmesinden sonra eğitim, öğretim ve komünist toplumu kuracak yeni kuşakların yetiştirilmesi artık eskisi gibi olamaz.» «Ancak gençliğin eğitim, öğretim ve örgütlenişinde köklü reformlar yaparak genç kuşağın kendi çabalarıyla, eskisine benzemeyen toplumu, Komünist toplumu yaratması sağlayabilir.» (122)

«Eski kapitalist toplumun miras bıraktığı en büyük kötülüklerden, belalardan biri, kitaplarla hayatın pratiği arasındaki kopukluktur.»

«Bu yüzden, komünizmi anlatan eserlerde yazılanların kitabi özümlemesi ile yetinmek son derece yanlıştır. Bugün, konuşma ve makalelerimiz evvelce komünizm üzerine söylenenlerin bir tekrarı değildir. Çünkü, her günkü çok yönlü çalışmalara bağlıdır bu söylenenler. Bu çalışma olmaksızın, mücadele olmaksızın komünist eserler ve broşürlerdeki derin kitabi bilginin hiçbir gereği yoktur, çünkü bunlar, eski burjuva toplumunun en tiksindirici çizgisi olan teori ile pratik arasındaki kopukluğu sürdürmekten başka bir işe yaramayacaktır.» (123)

«Marksizmin devrimci proletaryanın ideoloji olarak taşıdığı tarihi önem, bu ideolojinin burjuva çağının kazandırdığı kültürel değerleri bir yana itmek şöyle dursun, tersine, 2 bin yıldan fazla bir-geçmişi olan

(122) Proletarya Kültürü s: 61

(123) a.g.e. s: 83

insan kültür ve düşüncesinde değerli olan ne varsa bir araya getirmesinden ve yeniden gözden geçirmesinden ileri gelir. Ancak bu temel üzerinde ve bu yönde yapılacak bir çalışma hertürlü sömürüye karşı mücadelenin en yüksek aşaması olan proletarya diktatörlüğünün deneyi ile canlılık kazanırsa, gerçek proletarya kültürünün gelişimi olarak kabul edilebilir.» (124)

Lenin dinin toplumsal eğitimindeki engelleyici rolünü açıkladıktan sonra şöyle der:

«Marksizm, tüm dinleri, kiliseleri ve bugün varolan her çeşit dini örgütü sömürüyü savunmaya ve işçi sınıfını zehirlemeye yarayan, burjuva gericiliğinin organları olarak kabul eder.»

«Biz, devlet karşısında dinin kişisel bir sorun olmasını şart koşuyoruz, fakat, kendi partimizle ilgili konularda dini hiçbir şekilde kişisel bir sorun olarak kabul edemeyiz. Devlet, dine karışmamak,-dini kuruluşlar devlet iktidarına bağlı olmamaktadırlar. Herkes, herhangi bir dine inanmakta ya da, hiç birisine inanmamakta, yani genellikle bütün sosyalistler gibi tanrı tanımaz olmakta tamamıyla serbest olmalıdır. Medeni haklarda, dini inançlardan dolayı hiçbir ayrıma göz yummamalıyız. Resmi belgelerde yurttaşların din ve mezhepleriyle ilgili her türlü kayıt mutlak biçimde ortadan kaldırılmalıdır. Devlet, ne kiliseye, ne de din ya da mezheplerle ilgili kurumlara hiç bir şekilde para yardımında bulunmamalı, bunlar, iktidar karşısında tamamıyla özgür ve bağımsız dindar yurttaşların oluşturduğu kurumların şekline dönüştürülmelidir. Ancak bu haklı davalar, kilisenin utanç verici, lanet olası geçmişine son verecektir.» (125)

(123) a.g.e. s: 93

(125) a.g.e. s: 87

Sonuç olarak sosyalist eğitimin özünü şunlar oluşturmaktadır:

a — Toplumsal mülkiyet toplumsal eğitimi zorunlu kılar.

b — Toplumsal mülkiyet biçiminde toplumsal eğitim marksizmin ta kendisidir. Sosyalist eğitim marksist eğitimsiz düşünülemez.

c — Kollektif çalışmayı sağlayan marksist eğitim fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırır, dolayısıyla kişisel anlayışı yıkıp toplumsal ilerlemeyi temel alır.

d — Özel mülkiyetin yıkılışı ile yıkılan özel eğitim sonunda yığınlar kendi kaderini tayin etmeye toplumsal kültür sayesinde sosyalist toplumda ulaşabilirler.

Sosyal-emperyalizm savunucuları, önceden açıklandığı gibi her konuda olduğu gibi bu konuda da maddi temelden yoksun örnekler getirmekte ve böylece kültür ile maddi yaşam arasındaki bağı koparmaktadırlar.

Günümüzde Sovyetlerde; burjuvazinin tarihi boyunca kullandığı din her alanda tasfiye edilmiş ve eğitim sisteminin temelini marksizmin öğretilmesi oluşturulmuştur. Bunu Sovyet okul kitaplarından açıkça anlamak mümkündür.

Tarihi boyunca marksizme saldıran burjuvazi, kendi eğitim sisteminde de materyalist felsefeye ve marksizmin her unsuruna bütün gücüyle saldırmıştır. Hal böyle iken, kapitalist olduğu iddia edilen Sovyetlerde, ilkokul kitaplarında dahi kapitalizmin en büyük düşmanı olarak burjuvazi tarafından ilan edilen lenin den nasıl «işçiyi, köylüyü ve bütün ezilenleri kurtaran büyük önder» diye bahsedilebilir. Ortaokul, lise ve üniversitelerde Marks, Engels ve Lenin'in eserleri ders kitabı olarak okutulabilir. Anlaşılan anti-sovyetikler marksizmin eğitim sisteminin özünü oluşturduğu yeni bir tür kapitalizm bulmuşlardır.

Anti-sovyetiklerin bu yaklaşımı subjektivist bir dünya görüşünün ürünüdür. Bu dünya görüşü hakim fikirleri yöneticilerin fikirleri olarak tesbit etmektedir. Materyalist felsefe ise sorunun şahıslarla ilgili olmadığını, toplumda hakim olan fikirlerin ve dolayısıyla eğitimin, mülkiyet ilişkine bağlılığını ifade eder. Marx bunu şöyle ifade eder:

Hakim fikirleri, «özellikle üretim tarzının belli bir merhalesinin doğurduğu ilişki ve bağlantılardan ayırarak (tecrit ederek) ele alınca, tarihi her zaman fikirlerin hakimiyet altında tutukları sonucuna kolayca varılır. (126)

Ve bu da anti-sovyetiklerin, tarihi fikirlerin gelişimine bağladıkları ve marksizm dışı bir akım olduklarını kanıtlar.

SONSÖZ

Sosyal-emperyalizm konusunu iki yönden incelemek mümkündür: Birincisi; sosyal emperyalizmi savunanların kıstas olarak belirlediği, sosyalist ülkeler ile emperyalist olarak suçladıkları sosyalist ülkeler arasında karşılaştırmalar yaparak.

İkincisi; soruna marksist açıdan yani toplumsal gelişme ve bir toplumu belirleyen temel öge açısından yaklaşmak.

Ülkemiz solundaki düşük ideolojik seviyesi sonucu birinci yöntem ön plana çıkmış ve dolayısıyla yapılan tartışmalar, karşılaştırmalar ötesine geçmemiştir. Bu durum yanlış teorinin yayılma olanağını arttırmıştır.

Bu artışta da; kendilerinin belirttiği gibi tarihi Moskof düşmanlığının etkisi de küçümsenemez.

Bu nedenle gerek konunun tam olarak açıklığa kavuşabilmesi ve gerekse de ülkemiz solundaki sempatizan kitlenin meselelere daha objektif bakmalarını sağlamak amacıyla ikinci yöntemi kullanarak hareket ettik.

Bu yöntemle hareket ederken öncelikle bir toplumu belirleyen temel ögeyi (mülkiyet ilişkisini) tesbit ettik ve açıklamalarımızda bunun temel çıkış noktası olarak aldık. Marx, mülkiyet ilişkisinin bir toplumun gerçek niteliğini açıklayıcı özelliğini şöyle anlatır:

«Yabancılaşmış, yabancı kılınmış emek kavramından çözümleme aracıyla özel mülkiyet kavramını çıkarmış bulduğumuz gibi, bu iki etken yardımıyla da iktisadın bütün kategorileri açıklanabilir. Ve örneğin alış-veriş, rekabet, sermaye, para gibi kategori için de bu ilk temellerin belirli ve gelişmiş bir dışa vurumundan başka birşey göremeyiz.» (127)

«Toplumsal çalışmanın özü, her zaman, belirli bir toplumda yürürlükte bulunan üretim araçlarının mülkiyet biçimi tarafından belirlenir. Bu mülkiyet biçimlerini tahlil etmeksizin, ne toplumsal rejimin gerçek özünü ayırdetme olanağı vardır, ne de çalışmanın niteliğini anlama olanağı.» (128)

Bütün araştırmamız boyunca anti-sovyetiklerin tezlerini ya doğrudan marksizmin temel ilkelerinin tahrifine ya da şu veya bu sosyalist ülkeden verilen istisnai örneklerle bağlı olduğunu gördük. Bu nedenle salt Marksizmin temel ilkelerini açıklamak sosyal-emperyalizm teorilerinin çökmesi için yeterli oldu.

Marksizm tüm oportünist teorilerin ve özellikle de anti-sovyetiklerin en güçlü panzehiridir.

(127) 1744 El Yazmaları s: 167

(128) Sosyalizmin Ekonomi Politikası, s: 95

İKİNCİ BÖLÜM

1 — SOSYAL-EMPERYALİZM TEORİLERİNDE ZAMAN VE MEKAN KAVRAMLARININ GÖZARDI EDİLMESİ

Ülkemizde güçlü bir proletarya hareketinin olmamasının sonucu, solda ideolojik seviye yüksek değildir. Bu yüzden, böyle bir ortamda neyin doğru olduğu neyin eğri olduğu ayırtedilemez olmuş; herşey birbirinin içine girmiştir. Ve Marksist-Leninist devrim teorisinin özünün kaybolduğu bu ortamda, oportünizmin çeşitli biçimlerinin orijinal «devrim» teorileri Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao-Tse Tung, Ho Chi Minh... adına; onların yazılarına atıflar yapılarak tezgahlanmaktadır. Öyle ki oportünizmin bir türü Leni'nin yazılarını kaynak alarak, diğer tarafı hainlikle suçlarken, öteki taraf da, Mao ve Lin Piao'nun yazılarını kaynak alarak kendisini suçlayıcı revizyonizmle suçlamaktadır.

«Marksizm son derece derinliği olan, son derece karmaşık bir doktrindir.» Marksizm sürekli olarak, hayatın yeni gerçekleri karşısında derinleşip, zenginleşen, kendi kendini aşan bir doktrindir. Marksizm de esas olan lafızlar değil, muhtevadır. Marksizmde değişmeyen tek şey, Lenin'in değişiyiyle, onun yaşayan ruhu olan diyalektik metottur. Diyalektiğin en elemanter iki unsuru olan zaman ve mekan kav-

ramları dikkate alınmazsa, Marx ve Engels'e göre Lenin'in, Lenin ve Staline göre Mao-Tse Tung'un ve Mao göre de emperyalizmin üçüncü bunalım döneminin muzaffer proleter devrimcilerinin revizyonistliklerinden bahsetmek mümkündür.

Oportünizm her yerde her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur:

Ya zaman ve mekan kavramlarını dikkate almadan, marksizm ustalarının başka tarihi şartla için ileri sürdükleri ve yaşanan dönemde eskimiş olan tezlere dört elle sarılır; ve bu tezleri kendi sapmasına dayanarak yapmaya çalışır. Veya Marksiz-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini «zaman ve mekan değişmiştir, o yüzden geçerli değildir.» Diyerek marksizmi revize eder.

Dünyanın her ülkesinde olduğu gibi, ülkemizde de oportünizmin her türü, her iki metoda başvurarak Marksizm-Leninizmi tahrif ederek, devrimci militanların kafalarını karıştırmaya çalışmaktadır.» (abç) (129)

«Oportünizm, çeşitli kılıflara bürünerek sosyalist hareket içinde ortaya çıkar. Oportünizmin kılığını o ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı, gelişme derecesi ile kopmaz bağları olan-proletaryanın politik bilinç ve örgütlenme düzeyi dolayısıyla ülkenin kendi içinde bulunduğu devrim düzeyi belirler.

Ülkedeki hakim ve tali çelişkilere göre oportünizm biçim değiştirir. Kılık kıyafetini ayarlar.» (130)

Anti-sovyetiklerin oportünist teorileri de tam olarak Mahir yoldaşın tanımlamalarına uyar. Oportünizmin temel amacı kafaları karıştırmak, yanlış hedef göstermek ve bu vasıtaıyla devrimci mücadeleyi

(129) Mahir Çayan-Bütün Yazılar, s: 237-8

(130) a.g.e. s: 16

saptırmaktır. Bu konuda anti-sovyetikler o kadar ileri gitmişlerdir ki; teoride «sosyal faşist» olmakla, sovyet-emperyalizminin (1) uşağı olmakla suçladıklarıyla, pratikte aynı devrim ve çalışma tarzı anlayışına sahiptirler. Ülkemiz pratiği her geçen gün bunu daha açıkça göstermektedir.

Önceki bölümde sosyal-emperyalizm teorilerinin marksizmle ilgisi bulunmadığını, felsefe idealizme dayandığını çeşitli örneklerle açıklamıştık. Anti-sovyetikler eleştiriyi yozlaştırarak eleştiri için eleştiri yapar hale gelmişlerdir. Ülkemizde güçlü tarihsel kökenlere sahip moskof düşmanlığını kullanarak ve bu karşı devrimci çabayı da kitleler teorimizi (1) kolayca anlıyorlar maskesi altında gizleyerek kendilerine taraftar kazanmak çabasıdadırlar. Bir anti-sovyetik fraksiyon bu konuda şöyle der:

«Emekçi halk Sovyet revizyonistlerinin dünya çapında yürüttüğü hegemonyacı politikayı her gün görüyor, ilgileniyordu.» (131)

Marx ve Engels anti-sovyetiklerin bu idealist bakış açısını yüzyıl önce Kutsal Aile de mahkum etmişlerdir:

«Oysa yığının kanıtı gereksiz göreceği derecede (...) yığına kendiliğinden hemen anlaşılacak kadar açık görülen doğruluklar tarihin çözmeye çalıştığı görevin bir parçasını oluşturmazlar.»

Yığının karşısında kutsal bir çaba ile canlanan Mutlak Eleştiri onu tatlı tatlı pohpohlar, eğer bir doğru yığına açık görüldüğü açıksa eğer tarihi doğrular karşısında yığının kanısına göre davranıyor ise, demek ki yığının yargısı mutlaktır, yanılmazdır, bu yargı tarihin, sadece yığın için açık olmayan şeyin tanıtlanmaya gereksinmesi olduğunu gösteren yasadır.

(131) Yoldaş, sayı-2 s: 16

Demek ki tarihe kendi «görev» ve «uğraşını» buyuran yığındır.

Mutlak eleştiri, «kändiliğinden hemen anlaşılan» doğruluktan sözeder. Eleştirel bütünlüğü içinde mutlak bir «hemen» ile soyut, değişmez bir yığın türetir.» (132)

Anti-sovyetiklerin tezleri de, tarihsel moskof düşmanlığı sonucu böyle «hemen» anlaşılabilecek şeylerdir. Tabii anti-sovyetikler bu «hemen» anlaşılabilecek tezleri için teorik kılıflar aramayı da ihmal etmezler. Bunlardan en önemlilerinden birisi de; Lenin'in yıllar önce Basel Manifestosunu kabullenip, daha sonraları onu redderek hayata uygulamayan Alman Sosyal Demokratların sapmaları için kullanmış olduğu «sosyal-emperyalizm» terimini zaman ve mekanı gözönüne almadan ve ne için kullanıldığını bilmeden günümüzde Sovyetler Birliğine yakıştırmak için çaba sarfetmektir. Lenin sosyal-emperyalizm teriminin muhtevasını şöyle açıklar:

«Sosyal-şovnizmle anlatmak istediğimiz bugünkü emperyalist savaşta vatan savunması fikrinin kabul edilmesi, sosyalistlerle burjuvalar ve bunların ülkelerindeki hükümetler arasında bir ittifakın haklı görünmesi, bir kimsenin «kendi burjuvazisine karşı proleter devrimci eylemi savunmayı ve desteklemeyi reddetmesidir, vb. Sosyal şovenizmin temel ideolojik ve politik kapsamının oportünizmin dayanaklarıyla tamamen uyduğu apaçıktır. Bunlar birtek eğilimdir. 1914-1915'in savaş koşulları içinde oportünizm, sosyal şovenizme götürür. Sınıflararası işbirliği fikri, oportünizmin temel özelliğidir. (...) Oportünizm uzun yıllar boyunca kapitalizmin gelişme döneminde özel durumlardan doğdu. Bu dönemde ayrıcalıklı bir işçi

tabakasının oldukça huzurlu ve kültürlü yaşamı onları burjuvalaştırdı. Kendi uluslarının kapitalistlerinin masasından onlara kırıntılar verdi, onları yoksullaşmış ve bitkin düşmüş yığınların sıkıntısından ve sefaletinden ve devrimci ruhundan kopardı. emperyalist savaş, bu türlü olanların doğrudan doğruya bir devamı ve en yüksek noktasına varmasıdır. Çünkü bu, büyük devletlerin ayrıcalıkları uğrunda, sömürgele-
rin yeniden paylaşılması ve öteki uluslar üzerinde egemenlik kurma yolunda girişilmiş bir savaştır. işçi sınıfının «küçük burjuva üst tabakasının» ya da (aristokrasisinin) (ve bürokrasisinin) ayrıcalıklı durumunu savunmak ve güçlendirmek için, küçük-burjuvazinin oportünist umutları ve buna uygun taktikleri savaş zamanında da sürdürülür. Bugünkü sosyal emperyalizmin ekonomik temeli budur. (132)

Lenin sosyal-emperyalizmin dayandığı sosyal-şovenizmi daha açık biçimde şöyle tanımlar:

«Onlarca yıllık sürece barışçı bir evrim boyunca birikmiş bulunan oportünizm öğeleri tüm dünyanın resmi sosyalist partileri içinde egemen durumda bir sosyal şovenizm akımı yaratmıştır.»

«Sözde sosyalist pratikte şoven olan bu akım, «sosyalizm önderleri»nin yalnızca «kendi» ulusal burjuvazilerinin değil, ayrıca «kendi» devletlerinin çıkarlarını alçakça ayak uydurmalarıyla karakterize edilir.» (133)

Görüldüğü gibi Lenin, sosyal-emperyalizmin ekonomik temelini sınıf işbirliğinden doğduğunu açıkça ortaya koymaktadır, kısacası sosyal-emperyalizm olgusunun temeli; özel mülkiyet rejiminin var olduğu kapitalist ülkelerde işçi aristokrasisinin varlığı ve bu taban üzerinden yükselen sözde sosyalistlerin şove-

nizmidir. Lenin «sosyal şovenlerle birlik olmak, bir kimseyle başka ulusları sömüren (kendi) burjuvasiyle birlik olması demektir.» Derken sosyal-şovenizmin (ve dolayısıyla sosyal-emperyalizmin) kapitalist özel mülkiyetin ve sınıflar uzlaşmasının sonucu doğabileceğini söylemektedir.

Günümüzün anti-sovyetiklerinin sosyal-emperyalizmin tezlerini kanıtlayabilmek için kapitalist üretim ilişkilerinin, burjuva mülkiyetinin ve bunu koruyan hukukun var olduğu bir ülke bulmak zorundadırlar. Birinci bölümde Sovyetlerin neden kapitalist bir ülke olamayacağı etraflıca açıklandığından burada üzerinde tekrar durmayacağımız sadece anti-sovyetiklerin Lenin'in kullandığı «sosyal-emperyalizm» teriminin içeriğini nasıl yozlaştırdıklarını görelim:

Lenin, sosyal-emperyalizm olgusunun temelini sınıf işbirliğine dayandırır. (İşçi aristokrasisi ile burjuvazinin işbirliği). Anti-sovyetler ise:

«...Sosyal-emperyalist bir karakter nasıl mümkün oldu? Kısaca söyleyecek olursak bu geriye dönüş bir avuç unsurun, parti ve devlet yönetimini ele geçirmesinin bir sonucuydu» (134). Diyerek sosyal-emperyalizmin sınıf işbirliği sonucu değil, **hakim sınıfların uygulaması** sonucu doğan bir olgu olarak göstermektedirler. Zaman ve mekan kavramlarını gözardı ederek kavramların içeriğini yozlaştırmaktadır.

Zaman ve mekan kavramlarının gözardı edilmesi oportünizmin en tipik özelliğidir ve bu konuda örneklerle sosyal-emperyalizm teorilerinde oldukça sık rastlamak mümkündür. Anti-sovyetiklerin sosyal-emperyalizm tezlerine dayanak sağlamak amacıyla zaman ve mekanı gözetmeden kullandıkları bir kavram da toplumsal ilerlemedir. Bu konu aslında yıllar önce

(134) Yoldaş sayı:2

Marksizmi-Leninizm tarafından işlenmiştir ve bu konuda modern revizyonist Sovyet yöneticilerinin eleştirilmesi gerekli tahrifatları mevcuttur. Ancak anti-sovyetikler toplumsal ilerleme tezine karşı çıkarken, bunun Sovyetlerdeki uygulamasına da karşı çıkmakta ve bunu «Sovyetler tüm varlığını sanayiye yatırıp, üretici güçleri geliştirerek dünyayı istila etmek için çaba sarfediyor», «üretici güçlerini emperyalist amaçlar için geliştiriyor» biçiminde öne sürmektedirler.

Burada bizim gibi ülkelerde sosyal ilerlemeyi savunmak ile Sovyetlerde savunmak arasındaki farkı gözardı edilerek mekan karıştırılmaktadır. Kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu ülkelerde sınıf uzlaşmaları tarafından ortaya atılan sosyal ilerleme tezi ile ilgili olarak Lenin şöyle der:

«Sosyal şovenizmin başka bir «marksist» teorisi vardır ki, oda şöyledir: Sosyalizm, kapitalizmin hızla gelişmesine dayanır. Kapitalizmin ülkemizde gelişmesi ve bunun sonucu sosyalizmin başlangıç dönemine girmesi, ülkemizin zaferi ile çabuklaştırılacaktır. Ülkenin yenilgisini, onun ekonomik gelişmesini ve böylece de sosyalizmin başlangıcını geçiktirecektir.» (135)

Bu tezin, özellikle bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkelerde iç dinamiğin çarutılıp dışa göre belirlenmesi sonucu devrimi emperyalizmden beklemeğe götüreceği açıktır. Ülkemizde bu tezi sadece TKP, TSİP, TİP, TEP gibi revizyonistler değil onlara «sosyal faşist» diyen ancak diğer yandan da emperyalist politikanın ülkemizdeki yeni uygulayıcısı olan CHP'yi «ilerici, reformist» olarak değerlendiren ve böylece emperyalizmin yeni oyunlarına destek sağlayan anti-sovyetiklerde (teoride ne derlerse desinler) pratikte savunmaktadırlar.

((135) Proletarya Diktatörlüğü ve Dönek Kautsyk s: 23

Stalin toplumsal ilerleme tezinin sosyalist ÷lke-lerde uygulanabileceğini şöyle açıklar:

«Sosyalist toplum, üretici güçlerdeki gelişmenin ve insanlar arasındaki sosyalist bilincin, onların sos-yalist aydınlanmasının yeterli olmasını öngörür. Gü-nümüzde üretici güçlerin gelişmesi, kapitalist mül-kiyetin varlığıyla engellenmektedir. Ama bu, kapita-list mülkiyetin gelecekteki toplumda varolmayacağını aklımızda tutarsak, üretici güçlerin onkat artacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Şu da unutulmamalıdır ki, gelecekteki toplumda, bugünkü yüzbinlerce asa-lak ve ayrıca işsiz çalışmaya bağlayacak ve çalışan in-sanların safları çoğalacaktır; ve bu üretici güçlerin gelişmesini büyük ölçüde uyaracaktır.» (136)

Ustaların da belirttiği gibi farklı zaman ve me-kanlarda aynı tezler farklı nitelikte olur. Bu temel gerçeği gözardı etmek, devrimci tezleri yozlaştırmak-tır, oportünizmdir.

Mekan kavramını gözardı etmenin bir diğer ör-neğinde Yugoslavya konusunda ortaya çıkar.

«...Birçok orta yolcu unsurda, Yugoslavyada kapi-talizmin restora edildiğini söylüyor, ama sıra Sovyet-ler Birliğinde kapitalizmin restoresi sorununa gelince revizyonistler ve orta yolcular bunun olamayacağını ispat etmek için teorik kılıflar bulmaya çalışıyor-lar.» (137)

Yugoslavya konusunda şunlar söylenebilir:

«Yugoslavyanın piyasaya dönüşü komünform'dan ayrıldığı 1948'e dek uzanmaktadır ki; bundan beş yıllık değil yirmi yıllık bir deneyi öğrenebiliriz... Batı ser-mayesi Yugoslavyada kendisine önemli ve sağlam bir basamak edinmiş ve bir zamanlar ilk ağızda tarım ÷l-

(136) Anarsizm mi; Sosyalizm mi, s: 49

(137) Yoldaş, sayı: 2 s: 24

kesi diyebilinen, Yugoslavyanın yeni bir sanayi dev-
tine dönüşmesine yardımcı olmaya koyulmuştur. İtal-
ya'nın dev oto firması Fiat ve Timea bağlı bir şirket
olan Printing Development, Inc. of Newyork city gibi
çeşitli kuruluşlar tarafından yapılan yatırımlar her
sermayenin kendini besleyecek yeni kaynaklar bul-
mak için doymamacasına yinelediği isteklerini hemde
pazar ekonomisini ve bunun birçok süsünü kabul ede-
cek olan komünist bir devletin bilinçli planlarını
temsil etmektedir. Yapılan karşılıklı görüşmeler, ikti-
sadi faaliyetlerde uzmanlaşmış Belgradlı yöneticilerin
diğer doğu Avrupa ülkelerinin de bu yolu izleyecek-
lerine kesinlikle inandıklarını ortaya koymakta-
dır... İşletmelerin denetimini devletten alıp işletmele-
rin kendisine bağlayan ve serbest piyasa hükümle-
riyle, kâr saiklerini getiren reformlardan sonra Yu-
goslavya, yabancı sermayeyi çekebilmek için geçen yıl
aynı şekilde bir yasayı daha yürürlüğe koymuşlardır.
Yugoslav yetkilileri, burada batılı işadamları için dü-
zenledikleri seminerlerde, örneğin, yabancı yatırım-
cıya üretim fiyatları üzerinde denetim yetkisi ta-
nımak gibi birtakım olanaklar sağlanarak bu duru-
mun değiştirilebileceğini anlatmaya çalıştılar. Yaban-
cı sermaye, kârın % 20'sini bir Yugoslav bankasında
teminat olarak saklamak kaydıyla transferlerinde bu-
lunabilecek ve isterse hissesini başka bir yabancı şir-
kete satabilecektir. Bir Amerikan şirketi de buradan
yapılan açıklamaya göre (...) Belgrad Grafika Mat-
baacılık şirketiyle renkli matbaacılık alanında kulla-
nılmak üzere birleşik devletlerden getirttiği süratli ça-
lışan ve seri basım tekniğini uygulayan makinalarla
bir ortak yapımcılığa girdi.» (138)

Yugoslavya da Tito başlangıçtan itibaren tutarsız-

(138) P. Sweezy-Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Süreci Üze-
rine, s: 13-15

di. Emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede komünistlerin etkinlikleri sonucu komünist görünerek iktidarı elinde bulundurdu. Ancak daha sonra Tito, örgütlenmesini tamamlayınca gerçek yüzünü ortaya çıkardı, Varşova paktından ayrıldı ve en gerici ağızla ona saldırdı. Yugoslavya o zamanlar sosyalizme geçiş dönemindeydi ve daha geçilmeden sosyalizm tasfiye edildi.

Bizler Yugoslavya'nın geriye dönüşünden bahsetmek gerektiğini savunuyoruz çünkü Yugoslavya da sosyalizm kurulmuş değildi. Ve bu nedenle Tito'nun 3. Enternasyonelden kovuluşu boşuna değildir. Yugoslavya'ya benzetilmeye çalışılan Sovyetlerde ise, Lenin ve Stalin önderliğinde 36 yıllık bir sosyalizmin inşası döneminden geçilmiştir.

Anti-sovyetikler zaman ve mekan farkını gözardı ederek; Yugoslavya'da geriye dönüş olduğuna göre Sovyetlerde neden olmasın tezini öne sürmektedirler. Bu konuyu Stalinin bu gibilere verdiği tarih dersiyle bitirelim:

«Herşey koşullara ve zamana ve yere bağlıdır. Şurası açıktır ki, sosyal olaylar böyle tarihsel bir açıdan bakılmadıkça tarih biliminin varlığı ve gelişmesi olanaksız olacaktır. Çünkü ancak böyle bir görüş tarih bilimini bir başına karışıklık bir rastlantılar ve saçma sapanlıklar yığını olmaktan kurtarır.» (139)

Anti-sovyetiklerin sosyal emperyalizm teorisine temel sağlamak amacıyla zaman ve mekan kavramlarını gözardı ederek giriştikleri tahrifatları inceleme-ye devam edelim: Bu konudaki diğer bir örnek de; revizyonizm ve meydana getirdiği değişimlerdir.

«Bugün Türkiye'de birçok kişi Sovyetler Birliğinde revizyonizmin varlığını kabul etmekle birlikte bu-

nun kapitalizmi geri getirdiği veya getireceği konusunda şüphelerini belirtmekte ve hatta böyle bir olgunun, revizyonizmin iktidarda da olsa dahi ortaya çıkmayacağını söylemektedir.» (140)

Bu tür bir bakış açısının eleştirisi Yugoslavya sorununda da ortaya koymuştuk. Revizyonist bir iktidar işbaşında ise kapitalizm hakimdir anlayışı; zaman, mekan ve geçilen ara aşamaları gözardı eden düz mantık kullanımının sonucudur. Sovyetlerin başında modern revizyonistlerin olduğu kabul etmek ile; diğer ülkelerden (örneğin Yugoslavyadan) farklı olarak geçirdiği aşamaları, bu aşamaların zaman ve mekanı gözardı ederek Sovyetlerinde emperyalist olduğu iddia edilemez. Bu düz mantık ifadesini; «revizyonizm bir burjuva ideolojisi» . «revizyonizm bir burjuva ideolojisi ise bu akımın hakim olduğu her yerde burjuvazinin hakim olması doğal değil midir? Bunun dünya işçi hareketlerinde sayısız örnekleri vardır.» (141)

Kanıt için gösterilen örnekler bunun hangi mekan için geçerli olduğunu gösterir.

Mesela enternasyonal partilerinin büyük bir kısmı gerçek devrimci işçi partileri olarak doğdular. Hatta bu partilerin bir kısmının inşaasına Marx Engels, Liebnicht ve Rosa Luxemburg gibi şanlı komünistlerde katıldı. Ama, emperyalistler arası 1. Paylaşım savaşı sırasında bu partilerin büyük bir kısmı revizyonistlerin yönetimine geçti. Kısa bir süre sonra bu partiler birer burjuva partisi haline geldiler. Bugün Avrupada hala sosyalist, sosyal demokrat veya işçi partisi tabelası taşıyan birçok burjuva partisi gerçekte 20. Yüzyılda birer proleter devrimci partiydiler.» (142)

(140) Yoldaş, sayı: 2, s: 29

(141) Yoldaş, sayı 12, s: 29

(142) Yoldaş, sayı: 2, s: 29

Bu örnek, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu ülkelerde revizyonistlerin durumunu ifade etmektedir. Bu örneğin Sovyetler Birliğindeki 36 yıllık Lenin-Stalin önderliğinden geçmiş, sosyalist inşadan sonra işbaşına gelen modern revizyonistlere benzer tarafı yoktur. Buradaki temel hata diyalektiğinin en temel iki unsuru olan zaman ve mekanı gözardı ederek; revizyonizmi zaman, mekan ve bulunduğu aşamayı gözardı ederek burjuva ideolojisiyle özdeşleştirmektedir. Ancak önceden de açıklandığı gibi revizyonizmin kapitalist ülkelerdeki fonksiyonu ile, sosyalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir ülkedeki etki ve fonksiyonu tamamen farklıdır. Kapitalist toplumlarda sosyal ilerlemeyi savunun revizyonistlerin devrimi emperyalizmden bekleme durumuna düştüklerini önceden görmüştük. Sosyalist bir ülkede ise, toplumsal ilerlemeyi savunmak kendi ülkeleri için doğru olduğu halde, geri-bıraktırılmış ülkeler için hatalıdır.

Anti-sovyetikler, zaman ve mekanı tahrif eden, kavramların özünü yozlaştıran çeşitli tezlerine bir de Sovyetlerin en tehlikeli emperyalist ülke olduğu görüşünü eklemişlerdir.

«Sovyet sosyal emperyalizminin ABD'den tehlikeli olduğunu gösteren olgu emperyalistler arası değişen güçler dengesidir. İkinci dünya savaşından sonra en büyük emperyalist güç olarak sahneye çıkan ABD bu özelliğini 1960'ın başında yitirmeye başlamıştır. 1960'lara kadar hızla gelişen ve dünya üzerinde el atmadığı alan bırakmayan ABD emperyalistleri bu tarihten itibaren gerilemeye başlamıştır. ABD emperyalizminin her gerilediği yerde Sovyetler Birliği sahnede görülmekte ve onun bıraktığı boşluğu doldurmaktadır... Sovyetler Birliği bu konuda o kadar ileri gitmiştir bu ABD'nin kalesi NATO'nun içinde ki Portekizde bile

hegemonya çabalarını arttırmıştır değişen güçlerden-
gesi ABD'yi geriletirken sosyal emperyalizmi saldır-
gan ve gelişen bir güç olarak ortaya çıkarmıştır. Bu-
gün ABD'nin dünyanın daha geniş alanlarını hege-
monyası altında tutması, bu gerçeği değiştirme-
yecektir.» (143)

Anti-sovyetikler; güçlenen sosyalizmin ileriye
adımlar atmasından Marksizm-Leninizmin gücünü bel-
geleceklerine, gelişen sosyalizmi bir öcü olarak
göstermeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle günümüzde
sosyalist sistemin, emperyalist sistemin işleyişi üzerine
etkilerini kısaca incelemek gerekir.

Günümüzün-III. Bunalım döneminin ilişki ve çeliş-
kilerini bağrında taşıyan, uluslararası meselelerin ağır-
lık kazandığı, kaynaşma ve toplumsal devrimler çağı-
dır. Emperyalist sistemin bir bütü olarak işleyişindeki
değişik evrenleri açıklamayı amaçlayan bunalım dö-
nemleri başlıca üç kıstasdaki değişimlerle belirlenir:
a) Emperyalist sömürünün sürdürülüş biçimi (met-
ropollerde ve sömürgelerde) b) Emperyalistler ara-
sı çelişkilerin durumu) c) Lmperyalizm ile alternatif
ve potansiyel güçler arasındaki durum.

Emperyalizm, alternatif ve potansiyel güçler ara-
sındaki durum anti-sovyetiklerin düz mantığı sonu-
cu gözardı edildiğinden bu konu üzerinde biraz du-
ralım:

«Kapitalimin sürekli ve genel bunalımının öze-
le şiddetle yansması ve ortaya çıkan milli krizin doğ-
ru değerlendirilmesiyle kapitalizmden sosyalizme ge-
çiş gerçekleşir. Bu geçiş kapitalizmin temel çelişkisin-
den, bu çelişkinin aldığı çeşitli biçimlerden ve onun
çeşitli yansımalarından kaynaklanır. Ancak sorunun
sadece bir yönüdür bu. Kapitalizmin içinden doğan

sosyalizm, sonucu olduğu çelişkileri etkiler. Emperyalizmin etki alanını daraltarak temel çelişkiyi şiddetlendirir ve onun çeşitli yansımalarını değiştirir (emperyalizmin etki alanının daralması geniş anlamda düşünülmelidir. Bu, sosyalist ülkeler ve devam eden ulusal kurtuluş savaşları gibi sadece mevcut tehlikeyi değil, emperyalist kapitalist metropollerde gelişen sınıf mücadelelerini ve geri-bıraktırılmış ülkelerde henüz geniş halk kitleleri içinde yayılmamış oluşum halindeki anti-emperyalist, anti-oligarşik mücadeleyi ve kitlelerin büyük huzursuzluğu gibi potansiyel bir tehlikeyi de içerir.)» (144)

Bu üç unsurun sentezi bir bütün olarak emperyalist sistemin işleyiş biçimini belirler. Konumuzla ilgili olarak alternatif ve potansiyel güçlerin III. Bunalım dönemindeki gelişimi kısaca açıklanacak olursa:

«Kapitalizm tarihinin hiçbir aşamasında bu kadar hızlı gerilememiş derbe üstüne darbe yememiştir. Dünya sosyalist sisteminin kuruluşu ve zafere ulaşan sömürge kurtuluş savaşları bütün dönem boyunca devam etmiştir. Savaşın içinde Doğu Avrupa da sosyalizmin zaferini, savaştan sonra, 1948'de Kuzey Kore, 1949'da Çin devriminin kesin zaferi ve 1954'de Dien Bien Fu zaferiyle Fransızların Kuzey Vietnamı boşaltmaları izlemiştir. 1958 Küba devriminin zafere doğru ilerlediği yıllardır. Afrikada bazı ülkeler gerçek bağımsızlıklarını kazanmıştır. Dünyanın diğer sömürge ülkelerinde ise ulusal kurtuluş hareketlerinin daha fazla yükselmesini önlemek amacı ile emperyalistler ülkedeki açık işgallerine son vererek geri çekilmişlerdir. Eski sömürgecilik yerini yeni sömürgeciliğe bırakmaya başlamıştır.» (145)

(144) Türkiye Devriminin Acil Sorunları, s: 22-23

(145) a.g.e. s: 33-34

Bu sonuçlar bize emperyalizmin tüm dünyada darbe üstüne darbe yediğini ve sürekli gerilediğini göstermektedir.

Bu dönemde iktisadi evrimin eriştiği düzey; sermayenin korkunç bir seviyede yoğunlaşması ve temerküz etmesi, dünyanın 1/3'ünün kapitalist sömürünün dışına çıkması kapitalizm için pazarların korkunç seviyede daralması sonucunu doğurmuştur.

İşte emperyalizmin bunalımını had safhaya çıkartan, kudurmuş azgın bir güç haline gelmesinin nedeni budur. Artık emperyalizm dünya halklarının önünde tüm alanlarda gerilemektedir. Bu durumda sosyalistlerin tavrı; tarihin akışına uygun ve dünyada gelişen olayları komünizm lehine, emperyalizm aleyhine çözücü bir niteliğe bürünmesi gerekir.

Emperyalist sistemin buhranını gittikçe derinleştiren ulusal kurtuluş savaşlarının desteklenmesi kavranması gerekli en önemli halkadır. Ker konuda olduğu gibi bu konuda da temel-tali ilişkisinin doğru tespit edilmesi ve hayata uygulanması gerekir. Temel olarak emperyalizme en büyük darbeleri indiren ulusal kurtuluş savaşları desteklenirken, tali olarak da sosyalizmin doğruluğuna inanan ve emperyalizme karşı tavır alabilen geri-bıraktırılmış ülkeler ekonomik bakımdan desteklenmelidir.

Anti-emperyalist tavra geçen ülkeler; sosyalist ülkelerin Birleşmiş Milletlerdeki tavrını destekleyerek, kurtuluş savaşlarında tarafsız kalarak veya siyasi alanda destekleyerek bu tavırlarını hayata geçirmektedirler. Anti-emperpalist tavra giren geri-bıraktırılmış ülkeler; ne Çin'in III. Dünya olarak adlandırdığı Şili gibi gerici yönetimine sahip ülkeler ne de Sovyetlerin kapitalist olmayan kalkınma yoluna sokmak için milyarlar harcadığı ve sonunda emperyaliz-

min Orta Doğuda en güvenilir müttefiklerinden biri olan Mısırdır. Bu ülkelere örnek olarak Cezayir, Libya ve Afrika ülkeleri gösterilebilir. Bu ülkeler anti-emperyalist tavırları sonucu emperyalistler tarafından ekonomik abluka altına alınmaktadırlar.

Bütün bu durumlar karşısında emperyalizme karşı mücadelede salt ulusal kurtuluş hareketlerini destekleyip diğer anti-emperyalist tavırları unutmak; ya da salt bazı anti-emperyalist tavırları destekleyip, ulusal kurtuluş savaşlarını geriye itmek ve böylece temel-tali ilişkisini yok etmek ve düz mantığa kapılmak gerekmektedir. Emperyalizmin her geri attığı adımda sosyalizm onun yerini almak; insiyatifini, doğruluğunu, tarihin akışına uygunluğundan çıkan güçlülüğünü kullanarak taze güçleri desteklemeli, onları emperyalizm aleyhine sosyalizm lehine yönlendirmelidir (tıpkı Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliğinin II. Yeniden paylaşım savaşında faşizmi yenmeleri ve bunun Doğu Avrupa ülkelerinde yarattığı sempatiyi o ülkenin devrimcileri ile birlikte (enternasyonalist ilişki çerçevesinde) yönlendirerek bu ülkelerin kuruluşunun sağlanması gibi).

Sosyalizm lehine dünyada değişen güçler dengesini, dünya devrimci hareketi için en etkin biçimde kullanmak enternasyonalist dayanışmanın mihenk taşıdır, Marksizme-Leninizme, bağlılığın göstergesidir. Sovyetler Birliğinin dünyadaki baş çelişkiyi yanlış tespiti sonucu işçi sınıfının yaratıp biriktirdiği değeri gereken biçimde kullanamadığını, çarçur ettiğini önceki bölümde incelemiştik. Sovyetlerin ulusal kurtuluş savaşlarına tali bir önem vermeleri ve bu ölçüde desteklenmeleri her zaman eleştirilmesi gereken bir konudur (bizlerin ve tüm marksit-leninistlerin yaptığı da budur). Anti-sovyetiklerin gelişen sosyalizmi gelişen

deminde tutar ve derki; «birbirleriyle çelişme halinde bulunan iki imkan arasında bir üçüncüye yer yoktur. Bir varlık ya hayvandır ya bitki yani üçüncü birşey olamaz, ya hayatı olacağız ya ölümünü, üçüncü bir hal mümkün değildir.» (148)

Diyalektik ise soruna böyle seçmesi bir anlayışla yaklaşmayı reddeder.

«Gerçek olan herşey zıtları bağrında taşır ve bu durum o gerçeğin varlık nedenini oluşturur, avucumuzun içiyle herhangi bir yerimizi sürttüğümüzde binlerce ölü hücrenin çıktığını göreceğiz, ölü hücrelerin varolmasına rağmen diriyyiz. Salt ölü hücrelerimize bakarak diri olmadığımızı iddia edebilir miyiz?» (149)

Formel mantık: «...Sınıflandırmaya, ayırım yapmaya elverir. Ama analizi daha ileri götürmek gerektiğinde artık yeterli olmaktan çıkar. Neden? Çünkü gerçek olan harekettir. Ve ayrılık (yani A, A dır) mantığı düşüncesi realiteyi kendi hareketi içinde yansıtmaya elvermez. Ve çünkü, öte yandan, bu hareket, iç çelişkilerin ürünüdür, ayrılık mantığı ise zıtların birliğini ve bir zıttan ötekine geçişi kavramak imkanını vermez.» (150)

Kısacası; formel mantık gerçeğin ancak dolaysız yanına nüfuz edebilir, diyalektik metot ise sürecin bütün yanlarını açıklar. Bu nedenle marksist-Leninistler sorunlara seçmesi bir bakış açısından yaklaşmazlar. Anti-sovyetikler Çin ve Sovyetlerden birinin tavrını seçmeyen, her'iki tarafında yanlışlarını eleştirenlere 'Orta yolcu' demektedirler. Ancak dünya da bu formel

(148) Felsefenin Temel İlkeleri s: 56

(149) Felsefenin Temel İlkeleri s: 56

(150) a.g.e. s: 56

mantık yolunu seçmeyen çeşitli marksist-Leninist ülkeler de vardır.

«Halen partimize ve diğer marksist-leninist partilere «merkeziyetçi», «seçici» ve «oportünist» etiketlerini yapıştıran bazı kimseler vardır. Bizim «hiçbir ülkeye bağlı olmayan üzlaşma yolunu» veya «iki sandalyeye birden» oturmak yolunu takip ettiğimizi ileri sürüyorlar. Bu, anlamsızdır. Kendi sandalyemiz var. Niye kendi sandalyemizi atıpta başkalarına ait olan iki sandalyeye bizi kendi değişmez sandalyeye birden oturmakla itham edenler, her halde kendileri sağa veya sola çarpık sandalyede oturmaktadırlar.» (151)

Anlaşılan, anti-sovyetikler Kim İl Sung u da orta yolcu ve karşı devrime hizmetle suçlamaktadırlar. Kim İl Sung un bu konudaki görüşlerini biraz daha açıklayalım:

«Sosyalist kampın bütünlüğü ve uluslararası komünist hareketin dayanışmasını kırmak, Asya, Afrika ve Latin Amerikadaki bağımsızlıklarını yeni kazanmış ülkelerle dostluk ve işbirliği ilişkilerini geliştirmek, bu bölgelerde yaşayan halkların anti-emperyalist ulusal kurtuluş hareketlerini ve bütün ülkelerdeki halkların devrimci mücadelelerini desteklemek, emperyalist saldırı ve savaş politikasına karşı koymak, dünya barışı ve insanlık için çalışan partimizin uluslararası alandaki tutarlı politikasıdır.» (152)

Bu konuda Umman sultanlığın baskısı altında mücadelelerini yürüten Doffarlı devrimcilerin de tavrı aynıdır.

«İAKHC kadroları hem Çin e hem de Sovyetler Birliğine gittiler, her iki ülkeden de her türden yardım

(151) Kim İl Sung: M-L ve Proleterya Bayrağını Yükseltelim, s: 35

(152) Aşama sayı: 4, s: 45

gördüler. Çin ve Sovyet yanlısı olma veya yabancı hükümetlerin ayanlığını yapma, suçlamalarına karşı cephe; amacının daima devrim yapmak olduğunu ve her zaman kendi güçlerine güvendiklerini ve Çin-Sovyet tartışmasına girmeyi red etmişlerdir. Vietnamlılar gibi İAHKC be Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyetini aralarındaki ayrımı çözümülemeye çağırdılar.» (153)

Dofar halkların kurtuluş mücadelesini yürüten İAHKC sorunu çok açık koymaktadır: Çin taraftarı-Sovyet taraftarı ikilemine sıkışıp kalmadan, her iki ülkenin de yanlışlarını belirtmek ve anlaşmalarını istemek endoğru yoldur. Devrim mücadelesinde her iki ülke ile de yardımlaşmak endoğru yoldur:

Ho Chi Minh ise bu konuda şöyle demektedir:

«Ben, uluslar arası sosyalist ve işçi hareketinin büyüdüğünü görmekle ne kadar gurur duyuyorsam kardeş partiler arasında şu anda görülen anlaşmazlıktan ötürü o kadar ~~acı~~ çekiyorum.

Partimizin bilimsel sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde aklın ve duygunun gereklerine uygun olarak kardeş partiler arasında birliğin yeniden kurulması için elinden geleni yapmasını ve bu yolda etkin olarak katkılarda bulunmasını dilerim.

Ben, kardeş partilerin ve kardeş ülkelerin yeniden birleşeceklerine kesinlikle inanıyorum.» (154)

Böylece anti-sovyetlerin; ya Çin taraflısı olup devrime,yad da Sovyet taraflısı olup karşı devrime hizmet edeceksin tezleri dünyanın muzaffer proleter devrimcileri tarafından tamamen red edilmiştir. Çin-Sovyet

(153) Dofar Halk Kurtuluş Cephesi, s: 181

(154) Emekçi, Sayı: 2, s: 15 Ho Chi Minh in vasiyetnamesinden

anlaşmazlığındaki devrimci tutum bellidir ve bunun dışındaki her tutum, anti-sovyetiklerin örneğinde olduğu gibi karşı devrimin bataklığına varacaktır.

Sovyetler birliğini emperyalist olmakla suçlayan anti-sovyetiklerin son tahlilde emperyalizme hizmet ettikleri verilecek birkaç örnekle açıklanabilir :

Truman doktrini ve Marshall yardımının planlayıcısı, ABD dış politikasının belirlenmesinde önemli etkinliği olan Clifford şöyle demektedir :

«Rusya'nın gelecekte dünya hegemonyası kurmak için başlamış olduğu sistematik çalışmalar dikkati çekecek şekilde ilerlemektedir.» (155)

Yine aynı konuda anti-Sovyetlerin yayın organları şöyle der:

«Rus Sosyal emperyalistleri yeni bir dünya savaşına hazırlanırken hızla silahlanıyorlar. İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçen Rus savaş gemileri ülkemizin, Akdeniz ve tüm dünya ülkelerinin can güvenliğini tehdit ediyor. Rus sosyal emperyalistleri Amerikayı alt ederek, dünyayı ele geçirmek için okyanus ve denizlere çok sayıda savaş gemisi yığdılar.» (157)

Aynı Konuda MHP'nin yayın organı faşist Hergün gazetesi şöyle diyor:

«Rus emperyalizmin hedefi Türkiye ve Orta Doğu... Ruslar dünyayı istilaya hazırlanıyor... Rusların dünya emperyalizmini gerçekleştirmek için ilk hedef olarak Türkiye ve Orta Doğu yu istilaya hazırlanmaktadır.» (156)

«Sovyet sosyal emperyalizmi halklar için daha tehlikeli bir emperyalist güç haline gelmiştir.» (158)

(155) Hürriyet, 2 Şubat 1977

(156) Hergün 12 Şubat 1977

(157) Halkın Sesi sayı: 86

(158) Yoldaş, sayı 2, s: 52

Sovyetler için, emperyalistlerin dış politika uzmanı Clifford ile aynı ağızdan konuşan anti-Sovyetikler sonunda şu sonuca varırlar:

«Yukarıda anlatılanların ışığından çıkansonuç; bugün Türkiyede yürütülecek anti-emperyalist mücadelenin iki süper gücü hedef alan bir mücadele olması gereğidir.» (159)

Mademki anti-emperyalist mücadele, anti-Sovyetik mücadeleyi de içermektedir. O halde bu mücadele de faşist MHP ile işbirliğinin madi unsurlarında hazır demektir. Nitekim yer yer bu işbirliğini hayata geçiren örnekler hiçte az değildir.

Sovyetlerin emperyalist olduğu konusundaki tezlerin tutarsızlığını önceki bölümde incelemiştik. Burada çeşitli dünya olayları hakkında anti-Sovyetiklerin yaptıkları değerlendirmeleri inceliyeceğiz.

Anti-Sovyetikler, SSCB-ABD arasında gelişen ticareti sosyal-emperyalizm teorilerine dayanak yapmaya çalışmaktadırlar. Halbuki Çin ile emperyalist blok arasındaki ticari ilişki de benzer bir durum gösterir.

«1950-71 arasında Çin-ABD ticareti azdır. 1971 Mayısında ABD, Çin için konan ticari kısıtlamaların bir kısmını kaldırır. Şubat 1972 de Nixon'un Pekin ziyaretinden sonra Çin-ABD ticareti gelişmeye başladı. 1971 de toplam 5 milyon dolar olan ticaret hacmi 1972 de 92. 3 milyar dolara yükseldi. (60 milyon dolar ABD'nin ihracatı). Ayrıca Çin ABD den 190 milyon dolarlık çeşitli uçaklar almıştır.» (160)

«Çin. ABD tekelleriyle üretim birimleri kurulması için de anlaşmalar imzalamıştır. ABD ihracatının 33 milyonu buğday, 23 milyonu mısır, 2 milyonu da

(159) Yoldaş, sayı 2, s: 54

(160) Military Review, Mart 1976

bitkisel yağ satışlarıdır. Şubat 1973'te Çin'in 78 milyon dolar değerinde pamuk aldığı açıklandı; bu 1973'te ABD'nin bütün dünyada satmayı planladığının % 10'udur.» (161)

Sosyalist ülkelerle emperyalistler arasındaki ticaretin yapısı ise şöyledir.

«Sosyalistler ülkeler, emperyalistlere çeşitli hammaddeler satmakta, karşılığında yiyecek maddeleri, makineler ve işlenmemiş ürünler almaktadır. Bu tür ticaretin doğal sonucu bloklar arasındaki ticaret dengesinin geniş ölçüde emperyalist blok lehine kapanmasıdır. Örneğin, 1973'te ABD'nin Sovyetler Birliği ve Çin ile yaptığı ticaret ABD lehine 2 milyar dolar fazla ile kapanmıştır.» (162)

Görüldüğü gibi Çin de SSCB gibi emperyalist blokla ticari ilişkilere girmiştir. Anti-sovyetiklerin mantığına göre Çin'inde emperyalist olması gerekir. Sosyal emperyalizm savunucuları için önemli olan maddi olayları bilimsel olarak incelemek değil; onları oportünist teorilerine kılıf hazırlamak için kullanmaktır. Bu konuda kullanılmaya çalışılan bir diğer önemli teorik kılıfta SBKP 20. Kongresidir.

«1956'daki 20. SBKP kongresiyle bebaber Stalin'in şahsında Lenin'in en önemli siyasi tezlerine karşı açıkça saldırıya geçti. Proletarya diktatörlüğü ve proletarya partisi bir kenara bırakıldı, yerine «halkın devleti» ve «halkın partisi» saftaları kondu. Bu görüşler aslında revizyonist hainlerin yeni btrjuva karşı devrimciliğinin bir ürünüdür.» (abç) (163)

«Şahısa tapmaya karşı mücadele perdesi arkasında, Kruşçev, proletarya diktatörlüğünü ve sosyalist

(161) Military Review, Mart 1974

(162) Monthly Review, Mayıs 1974

(163) Yoldaş, sayı 2, s: 32

sistemi kötüledi ve böylece, gerçekte Sovyetler Birliğine kapitalizmin geri getirilmesi için yol açtı. Stalin'i tamamen reddetmekle, Kruşçev Stalin tarafından yüksekte tutulan Marksizm-Leninizmi reddetti ve reviyonizm seline kapılarını açtı» (164)

20. Parti kongresinde Kruşçev'in konuşmasını Sovyetlerde kapitalizmin geri getirilmesine yol açmak olarak değerlendiren dönemlere kasılık; bugünde sosyal emperyalizmi savunan ÇKP'nin Stalin'in ölümünden sonra, Stalin ve SSCB hakkında söyledikleri oldukça ilginçtir. Eylül 1956 da ÇKP 8. Kongresinde şöyle denir:

«Sovyetler Birliğindeki arkadaşlar, Sovyet halkı Lenin'in öğretilerine uygun hareket ettiler, kısa bir süre içinde parlak başarılar ulaştılar. Son Sovyetler Birliği Komünist partisi kongresi (20. Kongre kastediliyor) birçok politik ilkeyi doğru olarak ortaya koydu. Ve parti içindeki eksiklikleri kınadı. Güvenle söylenebilir ki gelecekteki eşsiz gelişme gösterecektir.» (165)

Aynı kongrede Lio Şhao Chi, ÇKP merkez komitesi tarafından hazırlanan raporda şunları açıklar:

«SBKP'nin 20. Kongresi dünya ölçüsünde taşıyan en önemli politik olaydır. Kongre yalnız koskoca beş yıllık kalkınma planının ana çığgilerini ve sosyalizmin daha ileri aşamalara ulaşmasına yönelen çok önemli önerileri getirmekle ve parti içerisindeki önemli karışıklıkların nedeni olan kişileri putlaştırmayı suçlamakla kalmamış, aynı zaman da uluslararası gerginliği yumuşatacak öneriler ortaya atmıştır.» (abç) (166)

Kruşçev gibi ÇKP'de kişilerin putlaştırılmasına karşı çıkmakta ve böylece bu konuda Stalin'e yöneltilen

(164) Gençlik yay. s: 30

(165) Pekin-Moskova Çatışması, s: 104

(166) a.g.e. s: 110

eleştirileri haklı bulmaktadır. ÇKP bu konuyla ilgili özeleştiri yapmadığına göre onun şabloncusu olan Yol-
daş'ın SBKP'nin 20. Kongresine saldırısının ne anlama
geleceği meşhul kalmaktadır.

Anti-sovyetiklerin bütünüyle Marksizmi tahrifat
ve bilinçsizce taklit çiliğe dayanan çarpık teorileri en
açık biçimde Angola örneğinde, açığa çıkar. İkilemler
içinde sıkışıp kalanlardan kimisi Angola işgal edildi
derken, kimisi de karşı devrimi destekleyenler ortada-
dır demektedir. Angola sorununda açıklığa kavuşabil-
mek için savaşılan örgülerin niteliğini tanımak gerekir.

MPLA başkanı A. Neto ile konuşma:

«Soru: Dr. Neto siz son haftalarda sadece başkent
Launa da değil, Angolanın birçok kent ve köylerinde
politik çalışmalarımızı sürdürdünüz, halk MPLA prog-
ramını nasıl destekliyor?

Neto: Bizim halk kurtuluş hareketimiz bütün An-
golada politik olarak edilgen değil, etkin bir çalışma
sürdürmüştür ve halen de böyle bir çalışma sürdürü-
lüyor. (...) Amacımız MPLA'nın güçlenmesine yar-
dımcı olmak ve halka hangi siyasi görüşe sahip olur-
sa olsun, sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı
mücadelede üstlenecekleri görevleri anlatmaktır. Üç
kurtuluş hareketinin siyasal iktidarı ele geçirmek için
savaştıkları çok zor bir geçiş dönemi içinde bulunuyo-
ruz. Büyük bir rahatlıkla söyleyebilirim ki; MPLA hal-
kın büyük çoğunluğu tarafından desteklenmektedir.
Politika da ve ekonomide demokratik söz hakkı sahibi
olmak udumu, karşılaşılan büyük zorluklara rağmen
halkımızın beğenisini kazanmıştır.

Soru: Gericiliğin, saldırı hedeflerinin başlıcasını
MPL'nin savunduğu ve halkın desteğine sunduğu hal-
kın iktidara ortak olması tezi oluşturuyor. Öte yandan
emperyalist propağanda büyük bir karamsarlık havası

yaratmak uğraşı içinde, anarşi ve komünist diktatörlük tehlikelerine karşı sürekli uyarıda bulunmakta, siz bir yandan demokratik bir poltikanın gerçekleşme şansını, öte yandan yeni-sömürgecilerin bu manevralarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Neto: Emperyalistler özellikle halk iktidarının kurulmasına karşı kışkırtıcılık yapıyorlar. Halk iktidarı; «anarşi ve komünizm demektir ve bunlarla her ne pahasına olursa olsun mücadele etmek gerekecektir» gibi emperyalist propagandalar bizi şaşırtmıyor. Angoladaki gizli polis kuruluşları MPLA'nın Portekiz Komünist partisine ve Sovyetler Birliğine bağlı olduğunu ve seçim kampanyası için 100 Portekizli komünistten yardım isteği haberi yaydılar. Bu apacık yalandır. Düşman demogoji yaparak sadece ABD tarafından gelen yeni-sömürgecilik tehlikesi değil, aynı zamanda Sovyetler Birliği tarafından gelen «Sovyet yeni-sömürgeciliği» üzerinde durmaya çalışıyorlar. Bu anlamsız bir suçlamadır. Sovyetler Birliği Angolanın hiç bir maddi varlığı üzerinde hak talep etmemiştir. Tam tersine tartışma götürmez gerçek şudurki, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler sömürgeci ve emperyalist güçlere karşı koyabilmek için politik ve maddi dayanışma yoluyla bizim halk kurtuluş hareketimize yardımda bulunmuştur. Gericiler çevreler hareketimizi daha kolay bastırabilmek için bizim sosyalist ülkelerle olan dostluğumuzu yıkmak istiyorlar. Halkımız buna asla izin vermeyecektir. (...) Angola Angolalıların olmalıdır. Halk mevcut zenginliklerinden yararlanabileceği ve bu zenginlikleri arttırabileceği bir düzen getirmelidir. Gericiler halk iktidarına karşı çıkarken bunları engellemek istiyorlar.» (167)

(167) Angola Savaşı Devam, s: 71

FNLA başkanı H. Roberto ile konuşma:

«Soru: Sosyalizm ile ilgili görüşleriniz nelerdir?»

Roberto: Ben herşeyden önce Afrikalıyım. Etiketim yok, ne sağcıyım ne solcu. Ben kendimden başka hiç kimseye karşı sorumluluk taşımıyorum. Eğer sosyalizm, üretimin arttırılması ve halkın yaşama koşullarının iyileştirilmesi demekse, ben de sosyalistim. Fakat bir de Dr. A. Neto'nunki gibi yıkıcı sosyalizm var (...) MPLA'nın başkanı seçimlerin yapılması önerilerini hiçbir zaman onaylamamış ve bu konuda Portekiz hükümetinden destek görmüştür» (168)

Ünita başkanı T.M. Savimbi ile konuşma:

«Soru: Siz Angolayı özel teşebbüsün tamamen serbest olduğu sosyalist bir ülke olarak görmek istediğinizi söylediniz. Bunda bir çelişki görmüyormusunuz?»

Savimbi: Hayır, hiçbir çelişki görmüyorum. Sosyalizm ülkemizde zorunludur. Ülkeyi bağımsızlığa götürenler halkı sömürmezler. Biz sosyalist bir sistemden yanayız, fakat bizim taraf olduğumuz sosyalist sistem hangisidir? Bir Ortodoks sosyalizm var birde aşırı sosyalizm var. Biz demokratik sosyalizm istiyoruz, yani sosyal demokrasi.

Soru: Angolanın doğal kaynaklarını sömüren yabancı kuruluşların ulusallaştırılması ya da devlet denetimi altına alınmasından yana mısınız?

Sevimbi: Asla ben buna karşıyım, ulusallaştırma bir hastalıktır. Yabancı kuruluşların içinde petrolümüzün, elmasımızın, bakırımızın nasıl çıkarılacağını bilen uzmanlar var. Gerçek sorun, kârın yeniden bölüşümüdür. Yabancı kuruluşların kâr gereksinimleri vardır, aksi halde bu kuruluşlar ülkemizme yatırım yapmazlar. Ancak Angola halkının da kendi payına

düşen gereksinimleri vardır. Yatırımcılar şunu bilmek zorundadırlar: Angola bağımsızlığını kazanacak ve halk daha büyük bir kâr isteyecektir.» (169)

Hangi amaçlar için mücadele ettikleri kendi ifadesiyle açıklanan bu birbirleriyle mücadele eden örgütlerin devrimci ve karşı-devrimci * sınıflarla olan ilişkileri çeşitli kaynaklarca açıklanmıştır. «Afrique-Asia»nın Temmuz 1975 sayısında üni-ta lideri Sevimbi ile Portekiz sömürge ordusu ileri gelenleri arasında yazılan mektuplar yayınlanmıştır.

Birinci Mektup

Sayın ekselanslar, yaptığımız ortak çalışmalar ile ilgili haberleri geçmeden önce, ekselans Prof. Coatana'nın bakanlar kurulu başkanlığına gelişinin 4. Yıldönümü dolayısıyla kendilerine en iyi dileklerimizi iletmenizi bilhassa rica ederim.

Gerilla savaşının zorlukları, Angoladaki yaşantının gerçekleri ve ülke halkının içinde bulunduğu sorunların dengeli bir çözümü için beslediğimiz ümitler, Angoladaki olayların yakın bir gelecekte alacağı durum hakkında bazı tahminler yapmamızı kolaylaştırmaktadır.. Sonuca ne denli uzak olursak olalım, hükümetin elinde bulunan olanaklar ve sürekli olarak duruma uyabilme olanağındaki eylemci politika-sıyla zafere hergün biraz daha yaklaştığımızdan eminim.

Bizim durumuzu gelince doğru cephesindeki çarpışmaların biran önce bitirilmesini gerektiği görüşündeyiz. Ortak düşmanımızın gücünü zayıflatmak için, gerekli bütün çabayı göstermiş bulunuyoruz. Yaptığımız incelemeler sadece doğu cephesinde değil, bütün Angola da savaşın bitirilmesinin en büyük engelini MPLA olduğunu göstermektedir. Hükümetimizin

görüşleri ne olursa olsun biz bundan böyle silahlarımızı hükümet kuvvetlerine karşı değil, sadece MPLA'nın doğu bölgesini terketmesi yolunda kullanacağız. Görüşümüze göre hazırlanacak bir barış aşağıdaki noktaları gözünde bulundurmak zorundadır.

«Ülke içinde MPLA'nın gücünün zayıflatılması ve hatta bu örgütün ortadan kaldırılması. Bunun için ordu ve ünite ortak çalışmalıdır.

— MLPA'nın Zambia sınırlarındaki kamplarının yok edilmesi. Bu konuda ünite çalışacaktır, planlarımız tamamlanmıştır.

— MPLA'nın saygınlığı yitirilmelidir. Özellikle Afrika birliği örgütü içinde. Ancak MPLA zayıfladıktan ve doğu bölgesinden kovulduktan sonra bizim için yeni olanaklar ortaya çıkacaktır. (...) «Savimbi daha sonra cephane isteklerini bildirmektedir.

İkinci Mektup

«(...) 13 Ekimde MPLA'ya karşı bir harekete girilmiştir. Bunların 20 adamı haberimiz olmadan bizim bölgemize girmişler ve her zamanki gibi elimizdeki malzemeye ve adamlarımıza zarar verdikten sonra Qvembaya kaçmışlardır. Bunların yerlerini keşfettikten sonra saldırıya geçtik.

Başka iki grubunda bölgemizde olduğu haberini aldık ve sizden beş kasımdan itibaren iki ve üç numaralı bölgelerde en çok bir ay için serbest harekette bulunmamıza izin vermenizi rica ediyoruz. Bu hareketten sonra derhal geri çekilinecektir.» (...) (Savimbi)

Üçüncü Mektup

«1. Savimbi ye:

Zambia'daki Unita ya bağlı hücrelerin yararları konusunda görüş birliği içinde bulunmaktayız. MPLA hakkında bilgi alınması, Zambia'daki siyasal durumunun bilinmesi ve Zambia hükümetinin Portekize kar-

şı tutumunu değiştirmesi için baskı yapılması konularında bunlar son derece yararlı olmaktadırlar.

a) Birincisi, halkı MPLA'yı desteklemez bir duruma getirmek için çalışmalar yapılması çok önemlidir.

b) MPLA'nın ne kurtarılmış bölgeleri ne de okul ve hastaneleri kalmalıdır. Sizin tarafınızdan hazırlanacak bir delegasyon ile yapacağımız görüşlerle ilgili olarak ilişki kurmaya hazırız. Görüşülecek konular şunlardır:

1 — lke içinde Unita'nın MPLA ve UPA'ya karşı girişeseği hareketler.

2 — nita'nın MPLA'nın ülke sınırları dışındaki şlerine yapacağı saldırılar.

Unita'nın karşı devrimci çehresi yeterince açıktır. FNLA ya gelince:

Londra da yayınlanan «African Development» dergisi ABD nin federal Almanyadaki ştlerinden FNLA ya malzeme yardımı yaptığını bildirmiştir. (171)

«Nevyork Times gazetesinin 25 Eylül 1975 tarihli sayısında CIA nin Angoladaki girişimleriyle ilgili önemli bilgiler açıklanmıştır. (...) Vasihtong da dört ayrı resmi kaynaktan alınan haberlere göre Portekiz ve Angola ya milyonlarca dolar gönderilmiştir. Bu gönderilen paralar, Orta Afrikada zengin yer altı kaynaklarını ele geçirmek vebazı ülkelerin yönetimlerinde söz sahibi olmakıin yapılan çalışmaların bir bölümünü oluşturmaktadır. Sözü edilen haber kaynaklarına göre, bu paralar anti-Sovyet tavırlı iki kurtuluş hareketine, FNLA ve UNTIA ya Zaire başkanı Mabututu aracılığı ile verilmiştir.» (172)

(170) Angola Savaşa Devam s: 102-106

(171) a.g.e. s: 64

(172) a.g.e. s: 91-2

1971 de Çin i ziyaret eden yüksek düzeydeki bir MPLA heyetine Çuen Lay, FNLA için şunları söylemiştir. «biz H. Roberto nun Amerikan emperyalizminin resmen ajanı olduğunu biliyoruz.»

Böylece karşı-devrimci olarak tanıttığı ve Amerikan ajanı olduğunu söylediği bu örgüte Çin yardım etmiş; askeri danışman, malzeme göndermiştir.

1975 Mayısında ikinci bir MPLA heyeti Pekin e giderek bu durumla ilgili araştırma yapmıştır. Ancak Çu En Lay ile görüşmeleri mümkün olmamıştır.

Bu noktada emperyalizmin ulusal kurtuluş savaşlarına karşı günümüzdeki tavırını açıklamak önem kazanmaktadır. **III** bunalım döneminde gittikçe gerileyen emperyalizm artık ulusal kurtuluş savaşlarına karşı bir büttün olarak çıkmaktadır. Bunun karşısında geçmişe göre enternasyonalist dayanışmanın önemi daha da artmaktadır. Bu enternasyonalist dayanışma anlayışı 1957 lerde Çin tarafından kabul edilmiş ancak daha sonra red edilmiştir.

«1957 de Dünya Kominist Partileri Konferansında, karar taslağındaki»' «devrim ihraç edilmez» pasajının değiştirilmesi konusunda haklı olarak direnen Çin delegasyonu olmuştur.

Çinliler bu pasaja karşı-devrimin de ihraç edilmeyeceği, devrimci savaşa girişmiş olan ve bir karşı devrimci mücadeleye uğrayan bir halkı desteklemek için silahlı kuvvetler dahil her türlü yardımda bulunmanın iktidardaki kominisdt partilerinin görevi olduğu sözlerinin eklenmesi için direnmişlerdir.

Çin' in bu ilkeleri Kore de ve Vietnam da uygulanmış olması, onun lehine bir durumdur. Bu uluslar arası dayanışma ilkesini Angola da uygulanmış olması da lehine bir durumdur. Tarih bunu böyle değerlendirecektir.» (173)

Karşı-devrim Angolaya ihraç edilmiştir, olaylar bunu açıkça göstermektedir:

«Mart 1975: Zaireli nizami ordu birlikleri Angola'yı işgal ediyor ve H. Roberto'yu Corumuna da ve Kuzey Angolanın diğer kentlerinde iktidara yerleştiriyor

Ağustos 1975: Güney Afrika birlikleri, kanunsuz olarak işgal etmekte oldukları Nabio'daki üslerinden hareketle Angola içlerine doğru ilerliyor ve ancak Kuauguar ve Kexlai bölgelerine yerleşiyorlar.

23 Ekim 1975: Nizami Güney Afrika birlikleri bir zırhlı tugayın ve bir topçu tugayının desteğinde küzeye doğru 1000 km. ilerliyor. (...)

7—10 Kasım 1975: Portekizli paralı askerlerin ve Güney Afrika zırhlı birliklerinin desteğinde Zaire nizami ordu birlikleri Launa'nın 17 km. yakınına kadar ilerliyorlar, saldırıları her seferinde MPLA kuvvetleri tarafından püskürtülüyor.

10—11 Kasım 1975: MPLA bağımsızlığını ilan ediyor ve Angola halk cumhuriyetini kuruyor. AHC, bağımsız ve hükümran bir devlet olarak Güney Afrika birliklerini yurttan kovmak için Küba'nın ve Sovyetler Birliği'nin yardımını istiyor. (174)

Karşı-devrimin Angola'ya ihracı sonucu Çin'in 1957'de savunduğu enternasyonalist ilkelerin hayata uygulanma zamanı gelmişti ve Küba da bu amaçla harekete geçti. (tıpkı Çin ve Sovyet savaşlarının Vietnamın, bütün sosyalist ülkelerin Korenin kurtuluş savaşına katılması gibi). Ancak Çin, Angoladaki bu enternasyonalist dayanışmayı; sosyal emperyalizmin Angola'yı işgali olarak tanımlamıştır. Ülkemizdeki anti-sovyetikler de Angola örneğinden Moskof düşmanlığını daha da körüklemek için faydalanmışlardır; Çin'in

(174) Angola Savaşı Devam, s: 129-130

Vietnam a yardımını unutarak Kübayı işgallikle suçlamışlardır.

«Nemutlu ki Vietnam savaşı sırasında bu ölçüt uygulanmadı ve Vietnamlılar hem Çin hem Sovyet yardımından yararlandılar. (MPLA yönetimin bugün dilediği gibi) iki sosyalist dostluğunu koruyabildiler. (Eğer Angolada böyle olmuş olsaydı' Çin, bugün askeri uzmanlarını niçin FNLA—UNİTA askerleri arasında nasıl olupta Amerikan danışmanlarıyla birlikte resim çektirdiklerini açıklamak gibi can sıkıcı bir duruma düşmezlerdi.» (175)

Bu durum yıllar önce ÇKP nin savunduğu devrimci ilkenin, bizzat ÇKP tarafından inkarının açık ifadesidir. Çin, Angola örneğinde emperyalistlerle aynı safalarda yer almıştır. Anti-Sovyetiklerin «Angola işgal edildi, vb. yaygaraları bu gerçeği örtemiyecektir. Ve Anti-Sovyetiklerin emperyalizme karşı 25 yıl savaş veren Angola devrimcilerini orta yolculukla, sosyal emperyalizme uşaklıkla suçlamaları kendi karşı devrimci özlerini açığa çıkartmaktan başka birşeye yaramayacaktır.

SSCB ve Çin in dünya olayları karşısındaki tavrını incelemek ve anti-sovyetik lerin yaratmaya çalıştığı Sovyet-Çin ikileminin tutarsızlığını göstermek bakımından incelemesi gereken önemli bir örnek de Seylan'dır.

Seylan 1971 ayaklanmasını düzenliyenJVP nin önderi olan Rohan Sovyet-Çin ayrılığının ortaya çıkışından sonra iki kanada ayrılan Selan Kominist partisinde Çin taraflısı kanat içinde yer alır. Süreç içindeki gelişmeler ona yanlısını gösterir ve özeleştirisini yapmaya zorlar.

«İlk olarak, Çin kanadı içerisinde yer aldığımız sı-

rada Seylan devriminin gelişmesine ilişkin görüşlerimizin doğru olmadığını anladık. (176)

Nisan 1971 ayaklanmasında tutuklanan Rohan, mahkemede kendisine yöneltilen; «anti-sovyetik misiniz», «Sovyet Kominizmine saldırdınız» vb. suçlamalara karşı şöyle demiştir:

«Hayır ben anti-sovyetik değilim, bugün bile Sovyetler Birliğinin işçi devleti olduğunu kabul ediyorum. Sovyetler Birliğini her zaman kapitalist sınıfın saldırılarına karşı koruyacağım. Ama Sovyetler birliğini bizden ayıran teorik sorunlar var. Bunlar, aile sorunları. Eğer Sovyetler Birliğine saldırırsanız, savunurum. Ama Sovyetler Birliği ile bizim aramızdaki ayrılıkları belirtmek ve açıkça eleştirme hakımı saklı tutarım.» (177)

Nisan 1971 de gelişen devrimci hareket Seylan ın tüm kapitalist komşularını ürkütmüş ve Seylan burjuvazisine yardımı hılandırınmalarına neden olmuştur. Burjuvaziye yardım yapanlar arasında ne yazık ki Çin ve Sovyetleri de saymak zorundayız.

«Kıyılarının böylesine yakında bir devrim ihtimali Hindistanı korkutmuştu. Pakistan da ve Bengal arasında hava ulaşımı kesmesinden sonra Katunayake hava alanından kendisine sağlanan kolaylıklara karşılık yapmıştı. 21 Nisanda Avusturalya, İngiltere ve ABD yi izliyerek Seylan'a silah göndereceğini açıkladı. Sovyetlerin tepkisi de aynı derecede sürekli ve coşukluydu. 17 Nisanda da Seylan uçakları, Mısır'daki depolardan 9 ton Sovyet silahı almak üzere (...) Kahire ye uçtu. 20 Nisan da (...) 63 Sovyet teknisiyeni ve paketlenmiş helikopter taşıyan 4 Antonov uluşım uçağı gel-

(176) Seylan 71 Ayaklanması, s: 89

(177) a.g.e. s: 87

di. 21 Nisanda Antonovlar 6 tane Mig-17 taşıdılar. Sovyet pilotlar JVP ye karşı savaşmayı redederek Seylanlı pilotları eğitime razı oldular (gelecekteki bir ayaklanma için olsa gerek). 6 Mayıs da Sovyetler Birliği 20 zırhlı araç göndereceğini açıkladı. Bu, «Bloksuz» ülkeye sadık kalan Yugoslavya da dağ savaş gereçlerini sağladı. The Times'm bildirdiğine göre bunlar özellikle Kegalla bölgesinde ayaklanmayı bastıran kaymakam Ranatunga nın işine yaramıştı.»

«Böylesine bir yardım kampanyası yetmezmiş gibi Seylan 26 Nisan da Çin den de 150 milyon rupilik, faizsiz borç aldığını duyurdu. Bu yardım, Seylan karşı devriminin açık ve doğrudan desteklenmesi demektir: Çünkü S. Bandanaik'e ye kapitalist hükümetinin JVP liderliğindeki halk hareketini bastırmadaki başarısını kutlayan, Çu En Lay'ın kişisel mesajı da gitmişti, parayla bereber. Yazıda Mao Tse Tung'un adı oldukça çıplak olan Çin müdahalesinin süper devlet oportünizmini örtmek için maske olarak kullanılmıştı. Marksizm—Leninizmin en temel ilkelerinden biri şudur: Kitleler başkaldırdı mı, bu maçaracı bir eylem de olsa, devrimciler onu destekler. Markx'ın Paris Komününde, Lenin in Temmuz günlerinde yaptığı gibi. Halbuki Çin Hükümeti ezilenlerle bütünleşmek şöyle dursun, onları ezenleri kutlamak ve onlara yardım etmek yolunu tutmuştur. (...) Çu En Lay'ın mektubu Çin büyük elçisinin Bondaranaik'e hükümetine sağlanan borcu imzalayıp o günün koalisyonun başa geçiş tarihinin birinci yıl dönümü oluşundaki «mutlu rastlantıyı» kamu oyuna karşı övdüğü gün (...) halka açıklandı. Çin diplomasisi, böylece Seylan'daki kitlelere yöneltilen bir yıllık sürekli ihanet ve baskısının başlatıldığı utanç verici günü kutluyordu. Seylan kapitalizmiyle Çin ittifakının oportünist niteliği mektubun Çin halkından özenle sak-

lanmasından da anlaşılabilir; Çin basını, Seylandaki ayaklanma konusunda bütün haberlere sansür koymuştu. Ayaklanma hakkında Çin de tek bir kelime yayımlanmadı. 22 Mayıs 1971 de Renmin Ribao'da yayınlanan «Dünyadaki en iyi durum» haritasında, anlamlı bir şekilde, Hindistanın üzerinde kitlesel eylemleri amblem olmasına rağmen, Seylanın üzerinde hiçbir şey yoktu». (178)

«New Left Review» 1971 Eylül-Kasım sayısında Çu En Lay'ın mektubunu bir belge olarak yayınlamıştır. Çin hükümeti her hangi bir itirazda bulunmadığına doğrulugundan şüphe edilemez.

Çu En Lay'ın S. Mandaramiive'ye Mesajı

«Çin hükümetine güveninizden ve Çin halkına olan dostça duygularınızdan dolayı ekselanslarına ve Seylan hükümetine müteşekkirim. Çin ve Seylan arasındaki dostluk iki halkın temel çıkarlarında vardır ve sınavlara dayanabilir. Çin hükümeti ve halkı iki ülke arasındaki dostluğa çok büyük değer vermektedir. (...)

Başkan Mao Ze Dung'un öğretilerini izleyen Çin halkı uzun süren devrimci mücadelesi boyunca aşırı sağ ve sol oportünizme daima karşı çıkmıştır. Ekselanslarının ve Seylan hükümetinin çabaları sayesinde aralarına yabancı ajanların sızdığı, kendilerine «Guevarist» süsü veren bir avuç kişinin yarattığı kargaşalığın kontrol altına alındığını görmekte memnunuz. İnanıyoruz ki ekselanslarının liderliği ve Seylan halkının desteği ve yardımlaşmasının sonucu olarak yurt içindeki ve dışındaki gericilerin ve Seylan halkının çıkarlarını baltalamak amacıyla düzenledikleri isyan hareketleri başarısızlığa mahkumdur.

Ekselanslarının da belirtmiş olduğu gibi devlet

egemenliğini savunmanın ve yabancı müdahaleye karşı korunmanın doğruluğuna tamamen katılıyoruz. Çin hükümeti ve halkı bu tutuma hayranlık duymakta ve Seylanın bu amaç uğruna mücadelesini kuvvetle desteklemektedir. Ekselanslarının da derinden bildiği gibi barış içinde birarada yaşamının 5 ilkesine sadık kalan Çin hiçbir zaman başka ülkelerin içişlerine karışmamıştır; başka ülkelerin içişlerine karışmalarına şiddetle karşıdır. Çin hükümetinin bu sarsılmaz tavrını bir kez daha kuvvetle belirtmek isterim.

Çin ve Seylan arasındaki dostluğun yararına ve Seylan hükümetinin ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak Çin hükümeti 105 milyon rupilik uzun vadeli faizsiz değiştirilebilir yabancı kurdan borç vermeyi Seylan hükümetinin isteğine uyarak kabul etmiştir. Bu konuyla ilgili görüşlerinizi bilmekten memnuniyet duyacağız; Borcun bir bölümünü Mayıs'ta sunmaya ve belgesini imzalamaya hazırız. Başka maddi yardımlara ihtiyaç varsa lütfen bilmemizi sağlayınız.» (179)

Tüm bu açıklamalardan sonra artık bu konuda son sözü söylemenin zamanı gelmiştir; «Uluslararası komünist harekette çatışan ve çelişik iki sesin olması düşüncesini sevmemiştim. Ancak tek ve yanlış bir ses olmasındansa biri yanlış diğeri doğru iki sesin olmasının haklılığını kabul ettim. Ancak konunun en şanssız yönü İKİ SESİN VAR OLMASINA RAĞMEN İKİSİNİNDE YANLIŞ OLMASIYDI.» (180)

3 — ANTİ-SOVYETİKLERİN ELE ALDIKLARI VE ÖRNEKLERİN VE KONULARIN ÇELİŞKİSİ VE RİYASI → RİYASI

Buraya kadarki açıklamalarımızda sosyal-emper-

(179) a.g.e. s: 70-71

(180) a.g.e. s: 81

yalizm teorisinin marksizme tamamen aykırı olduğunu yeterince gösterdik. Anti-sovyetiklerin verdikleri örneklerin de tamamen tutarsız olduğunu açıkladık. Burada artık sosyal-emperyalizm teorilerini incelemeyi bitirirken son olarak anti-sovyetiklerin ele aldıkları konuların kendi içindeki çelişki ve riyasını gösteren birkaç örnek daha vermeyi uygun bulduk.

Bu konudaki ilk örnek SBKP 20. Kongresiyle ilgilidir. Önceden açıkladığı gibi anti-sovyetikler bu kongreyi burjuvazinin iktidara gelmesi olarak tanımlarken, Çin ise 20. Kongre kararlarını övmektedir. Yine aynı konuyla ilgili olarak şöyle denir:

«Revizyonist Kruşçev kligi Sovyet burjuvazisinin özellikle imtiyazlı tabkasının, siyasi temsilcisidir (181)

Sovyetlerde mevcut olan burjuvazinin en imtiyazlı kesiminin temsilcisi haline gelen Kruşçev, bu temsilciliği Stalin'den nasıl almıştır acaba? Eğer hiçbir olgunun tepeden inme bir şekilde yoktan var olmayacağını kabulleniyor ve «imtiyazlı tabakadan söz ediyorsak bu tabakanın burjuvazinin diğer kesimleriyle mücadelesini de kabul ediyoruz demektir. Dolayısıyla bu mücadele Kruşçev den önce de var olmak zorundadır. Marks toplumsal değişmeyi şöyle formüle eder:

«İktisadi temeldeki değişme, kocaman üst yapıyı büyük ya da az bir hızla devirir. Bu altüst oluşların incelenmesinde daima iktisadi üretim araçlarının maddi altüst oluşuyla-ki bilimsel bakımdan kesin olarak tespit edilebilir-halbuki siyasi, dini, artistik ya da felsefi biçimlerin kısaca insanların bir çatışmanın bilincine vardıkları ve onun sonuna kadar götürdükleri ideolojik şekilleri ayırt etmek gerekir.

İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce bir sosyal şekillenme asla yok olmaz. İlişkilerin maddi

varlık şartları eski toplumun bağrında çiçek açmadan asla geçip yerini alamazlar.» (182)

Materyalizm her yeni olgunun maddi varlık şartlarının eskinin içinde filizlendiği söyler. Bu durumda Stalin'in de burjuvazinin siyasi temsilcisi olduğunu iddia etmek zorunluluğu doğar. Böylece rastgele ortaya atılan iddialar sonunda onları atanların düşünemeyecekleri sonuçlara ulaşır; bir yandan Stalin övülür diğer yandan dolaylı olarak Stalin'in burjuvazinin temsilcisi olduğu söylenir. Sosyal-emperyalizm teorilerinin sefaleti burada en açık biçimde ortaya çıkmaktadır.

Anti-sovyetiklerin örneklerini incelemeye devam edelim:

«Angolanın Mavada şehrinde işçilerin ayaklanması üzerine Sovyet komutası altındaki birlikler 150 000 Angolayı katledip, halkın varını yoğunu talan etmiştir.» (183)

Bu haberi Angola meselesini bilen hiçbir devrimci ciddiye almaz. Ancak biz doğruların iletilmesi açısından Angolayı gezen ve kurtuluş savaşını belgeleyen bir gazeteciden aktarma yapalım:

«7 Şubattan başlayarak tam beş hafta Angolayı bir uçtan bir uca gezdim, özellikle FNLA-UNITA'nın tahkim edilmiş bölgelerinde dolaştım. Daha önce birçok anti-emperyalist savaş alanında birlikte bulunmuş olduğumuz Hsin Hua'dan meslektaşlarımın Angola da ve az öncede Portekiz de yanımda olmalarını çok isterdim. O zaman 'bazı kişisel kavgaları' olan kimi ideoloğun kalede aldığı ve Çin politikacılarının kolay inanma zaafalarını doyurmayı amaçlayan tezlerini tekrarlayacaklarına gerçeği yazabilirlerdi.

Angola halkı, kimin talan ettiğini kimin katli-

(182) Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı: s: 26

(183) Çin Haber Ajansı, Hsin Hau, 21. 2. 1975

amlara giriştiğini pek iyi biliyor. Talan ve katledenler FNLA ve UNITA hareketinden idiler. Zaire ve G. Afrika nizami birlikleriydi ve toplumun kokuşmuş bataklıklarından toplama paralı askerlerdi.» (184)

Çin haberinde, Sovyetlerin katliam yaptığı belirtilirken Angola halkı katliamı gerçekte kimlerin yaptığını söylemektedir. Gerçekte de yazar bu saçma iddiaları «bazı kişisel kavgaları» olan kimi ideologun kalme aldığı bu tezler Çin yöneticilerinin kolay inanca zaafılarını dayormuayı amaçlamaktadır, diyerek bu suçlamalara en doğru teşhişi koymaktadır.

Anti-sovyetiklerin bilimsel (!) iddialarını incelemeye devam edelim:

«SSCB'de kapitalist üretim ilişkilerinin hakim duruma gelmesiyle beraber, kapitalizmin bünyesindeki bütün hastalıklar ortaya çıkmıştır. Tarım ve endüstride üretimin artış oranında gerileme doğal bir hale gelmiştir. Tarım ürünlerinde kıtlık ve SSCB'nin bu konuda dışarıya muhtaç olması artık doğal bir gazete haberi olmuştur.» (185)

Aynı konuda Çin haber ajansı ise şöyle diyor:

«Çin, Rusya'yı dünya tahıl piyasasını altüst etmekle suçladı. Resmi Çin haber ajansı Hsin Hua tarafından yayınlanan bir yorumda SSCB'nin ithal ettiği bu kadar buğdaya ihtiyacı olmadığını ve savaş hazırlığı nedeniyle stratejik stoklar yaptığını da belirten bu haberde bundan iki ay önce Çin'in buğday almak üzere ABD ile görüşmeler yaptığı bildirilmiştir.» (186)

SSCB'nin bu kadar buğdaya ihtiyacı yokmuş ve üstelik Çin'in buğdaya ihtiyacı varmış. Halkın Kurtuluşu bunu nasıl açıklayacaktır acaba; yoksa Çin'demi

(184) Angola Savaşı Devam, s: 133

(185) Yoldaş, sayı 2 s: 35

(186) Milliyet, 25. 12. 1976

sosyal emperyalist olmuştur? Tutarlı bir teori oportünist bile olsa, hiç olmazsa kendi içinde bütünsellik taşır; ancak anti-sovyetiklerde bu bile yoktur.

«SSCB, 1959-63 yıllarında 570 milyon dolar, 1964-73 yılları arasında da batılı ülkelere 7.2 milyar dolar kredi temin etmiştir. Diğer ülkelerin verdiği borçlar ilave edilirse bu meblağ 10 milyar doların üstüne çıkar.»

«Dış borca batmış Sovyet revizyonizmi için borcun faizini ödeme meselesi giderek ağırlaşmaktadır. Yapılan hesaplara göre SSCB'nin batılı ülkelere yaptığı ihracat gelirinin % 19'u 1972 yılına kadar olan borçlarını faiz ve taksitlerine gitmiştir. 1980 yılında Sovyet revizyonizmi dış borçlarını ödemek için döviz gelirinin yarısını vermek zorunda kalacaktır. (...) Dış kredilere rağmen endüstri ve tarımdaki düşüş devam etmektedir.» (187)

Dış kredilerle ayakta durduğu iddia edilen Sovyet ekonomisi hakkında başka bir yerde şöyle denir:

«SSCB 40 gelişmekte olan ülkeye 5 milyar Rubleden fazla ekonomik yardım vermekte olduğunu açıklıyor.» (188)

Çelişki açıktır. Dış kredilerle ayakta kaldığı ifade edilen SSCB, başka ülkelere kredi vermektedir. Dahası dış kredilerle ayakta durduğu iddia edilen SSCB'nin diğer yandan dünyayı sömürdüğü de iddia edilmektedir.

«...SSCB bu girişimleri ile geri kalmış ülkeleri azgın bir şekilde sömürmektedir. Sovyet basınında açıklandığına göre Sovyet yardımı ile Hintli müteşebbislerin inşaa ettikleri endüstriler ülkede şimdi makine imal eden endüstrinin % 80'ini elektrik aletlerinin % 60'ını,

(187) Renmin Ribao, 22. 3. 1974 ten Aktaran Yoldaş, sayı: 2, s: 41-2

(188) Pekin Reviev, 9. 11. 1973 ten aktaran Yoldaş, sayı: 2,

petrol araştırmalarının % 35 'ini ve elektirik enerjisinin % 20'sini kontrol etmektedirler. Hindistan SSCB ye sattığı Hint kenevirinden ihracat vergisini % 30 ihracat fiyatını da % 10-20 indirmek zorunda bırakılmıştır. SSCB'nin Hindistana sattığı makine ve teçhizatın fiyatları, dünya pazar fiyatlarından genellikle % 20-30 daha pahalıdır. İthal ettiklerinin fiyatları ise dünya pazarının % 20-30 aşağısındadır.» (189)

Bir yandan Sovyetler Birliğinin aldığı kredilerin 10 milyar doların üstüne çıktığı belirtiliyor ve bunların 1964-73 döneminde alındığı söyleniyor; diğer yandan ise 1973 de 40 ülkeye 5 milyar rubleden fazla ekonomik yardım verildiği açıklanıyor. (5 milyar Rublenin yaklaşık 10 milyar dolar ettiğini bu arada belirtelim.) Diğer yandan bütün dünyayı sömürdüğü iddia edilen bir ülkenin kredilerle ayakta durduğu ve hatta kredilerin faizini bile ödemeyecek durumda olduğunu nasıl iddia edebilir. Aslında bunda şaşılacak birşey yoktur; önemli olan sosyal-emperyalizm teorilerine şu veya bu şekilde maddi dayanak kazandırmak için dünyada olup biten her şeyi (gerektiğinde tahrif ederek) kullanmak çabasıdır.

«SSCB de kapitalist üretim ilişkilerinin hakim duruma gelmesiyle kapitalizmin 'bünyesindeki bütün hastalıklar ortaya çıkmıştır. 1970'deki buhran sırasında 6.7 milyon işçi işinden çıkarılmıştır. Bundan başka sürekli olarak 3 milyona yakın işsiz olduğu tahmin edilmektedir.» (190)

Anti-sovyetikler bu alıntının kaynağını vermemişler ancak biz aynı konuda Sovyet resmi haber ajansının haberini aktaralım:

«Sovyetlerde işgücü sıkıntısı çekildiği bildiriliyor

(189) Yoldaş, sayı: 2, s: 43

(190) Yoldaş, sayı: 2, s: 35-6

sıkıntıya neden olarak gençlerin bedeni işlerden kaçması ve nüfus artış oranındaki düşme gösteriliyor. Sovyetler Birliğinde işgücü sıkıntısı çekildiği bildirilmektedir. (...) Komünist partisinin resmi organı Pravda gazetesinde geçen hafta çıkan bir makalede Sovyet Orta-Asyasında bulunan Tacikistan cumhuriyetinde bir fabrika yöneticisinin fabrikasına işçi temin etmek üzere üç bin kilometre uzaklıktaki yerleşme merkezlerine kadar adamlar göndermek zorunda kaldığı belirtilmiştir. Fabrika yöneticisi davranışının kurallara aykırı olduğunu kabul etmiş ancak gazete muhabiri ne başka çaresi olmadığını, durumun günden güne kötüye gittiğini açıklamıştır. Tacikistan cumhuriyeti yetkilileri Sovyet yazarlar sendikasının gazetesi olan Literaturnaya verdikleri demeste **ihtiyaçtan çok yüksek okul diplomalı gençler bulunduğunu** buna karşı bedeni işlerde çalışacak işçi bulunmakta zorluklarla karşılaştıklarını söylemişlerdir.

Gözlemcilere göre işgücü sıkıntısının başlıca nedenlerinden birinin nüfus artış oranındaki düşüklük teşkil etmektedir. 1975'de binde 8.8 olan nüfus artış hızının önümüzdeki yıllarda daha da düşeceği sanılmaktadır. Gözlemciler sanayide büyük ölçüde kadın işçilerin kullanılmaya başlanması ve kırlık bölgelerden şehirlere büyük bir nüfus göçünün zorunlu bir süre içingizlendiğini ancak artık işgücü sıkıntısının belirgin bir hale geldiğini belirtmişlerdir. Buna neden olarak çalışan kadınların birden fazla çocuk sahibi olmalarını istememelerinin yanısıra kırlık bölgelerde de nüfus akımının söz konusu olmaması gösterilmektedir.

Sıkıntıyı besleyen diğer bir faktör olarak da 'iş-güvenliği' ilkesi gereğince devletin nasıl olsa kendile-

rine eğitimleriyle bağdaşacak bir iş göstermek zorunda olduğunu düşünen gençlerin ekonominin gereksinmelerini dikkate almadan en rahat ve 'saygın' işler peşinde koşmaları gösterilmektedir.» (191)

Haberde açıkça SSCB'de işçiye ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir hem de üstelik işgünü altı saate düşmüş olmasına rağmen. THKO dönmesi Yoldaş'ın iddialarının ne ölçüde ciddiye alınabileceğini bu örnek açıkça göstermektedir.

Buna karşılık «Almanyada da işsizlik var ama yine Almanya işçi istemektedir.» denilmektedir. Zaman ve mekanı gözardı eden bu karşı çıkış da tutarsızdır.

Almanya'da işsizlik mevcut olduğu halde mevcut işgücünden daha ucuz olduğu için, geri-bıraktırılmış ülkelerin işgücünü sömürmek daha karlı olmaktadır. Bundan dolayı ucuz işgücüne talep mevcuttur. Bu işlev özellikle emperyalist aşamada ortaya çıkmıştır. Emperyalizm Lenin'in tanımladığı gibi «dünyayı talan etmekte olan tekeller çağıdır.» Almanyada da hakim olan tekeller iktisadi ve politik hayatı belirlemektedirler. Ülkelerinde işsizlik olduğu halde geri-bıraktırılmış ülkelerdeki işgücünü satın alanlar birbirlerinin pazarını ele geçirmek isteyen tekelleri gruplarıdır. Bunun somuttaki görünümü Almanya'ya işçi olarak gidenlerin girecekleri fabrikanın önceden belirlenmiş olması, aylığının saptanmış bulunması biçimindedir.

Sovyetler Birliğinde ise ne burjuvazi vardır, ne tekeller ve ne de özel mülkiyet. Anti-sovyetiklerin verdikleri örneklerin çelişkisi, riyası ve kendi içinde tutarsızlığı yeterince ortadadır.

Sosyal-emperyalizm teorilerinin savunucuları ya Marksizmin temellerini tahrif ederek, çeşitli örnekleri işlerine geldiği gibi kullanarak ve sosyalist toplumda

ortaya çıkması kaçınılmaz olan olasılıkları kullanarak oportünist teorilerine kılıf bulmaya çalışmışlardır. Tüm çabalarının kendi içinde tutarlı bir oportünist teori bile yaratamadığını gördük. «Sovyet-sosyal emperyalizim tezlerinin Saçmalığı»nı sosyalist toplumda ortaya çıkması kaçınılmaz aksaklıkların nasıl düzeltilebileceğini kısaca belirterek bitiriyoruz.

Önceden, sosyalist toplumda eğitim başlığında açıkladığımız gibi Lenin sosyalist toplumda eğitimin önemi üzerinde önemle durur ve bu eğitimin içeriğini de belirtir.

«Hele sadece komünist sloganları benimsemek ve yetinmek daha tehlikelidir. Eğer bu tehlikeyi zamanında görmeseydik ve bütün çabamızı bu tehlikeyi uzaklaştırmaya yöneltmeseydik, böyle bir komünizm eğitiminden sonra kendilerini komünist sanacak bir milyon kadar delikanlı ve genç kız komünizm davasına büyük zarar verecekti.» (192)

Kendini komünist sanacak gençler yerine gerçek komünistler yetiştirmek bugünde Sovyet toplumunda acil bir görevdir. Bu görevin yerine getirilmesindeki sorunları ve çözümü Lenin şöyle koymaktadır:

«Komünizmi öğrenmek için bunları nasıl birleştirmeliyiz? Eski okullardan, eski eğitim sisteminden, eski bilimden neleri almalıyız? Eski okulların amacı tam bir genel kültüre sahip insanlar yetiştirmek ve genellikle bütün bilimleri öğretmektir. Bunun tamamıyla yanlış olduğunu biliyoruz. Çünkü bütün toplum insanların sınıflara bölünmesi, sömürenler ve ezilenler olarak ikiye ayrılması üzerinde temelleniyordu. Sınıf ruhunu iyice içine sindirmiş eski okulların, ancak burjuva çocuklarına bilgi verebilmesi doğaldı.

Öğretilen her kelime burjuvazinin çıkarlarına uydu-
rulmuştu. Bu okullarda işçi ve köylü çocuklarını an-
cak onları burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmeye
hazırlamak amacıyla eğitiyorlardı. Onları Burjuvazi-
nin içinde yaşadığı rahat tembel hayata zarar verme-
den tatlı karlar getirecek faydalı hizmetkarlar olarak
yetiştirmek için eğitiyorlardı.» (193)

Sosyalist toplumda, kapitalizme özgü tüketim için
eğitimin değiştirilmesi, bu eğitim düzeninin yıkılması
gerekir. Bu yıkım bir anda gerçekleşemez; dünyada
emperyalizmin yıkımına ve komünist toplumun inşaa-
sına paralel bir yıkış olmalıdır Lenin;

«Burada gerçek şudur ki eski kapitalist toplumun
değişmesinden sonra öğretim, öğretim ve komünist
toplumu kuracak yeni kuşakların yetiştirilmesi artık
eskisi gibi olamaz... Gençliğin eğitim, öğrenim ve ör-
gütlenişinde köklü reformlar yaparak genç kuşağın
kendi çabalarıyla eskisine benzemeyen yeni toplumu,
komünist toplumu yaratmasını sağlayabiliriz.» (194)
diyerek kültür devriminin zorunluluğunu bu açık bir
dille ifade etmektedir.

Bu konuyu Lenin'in sosyalist toplumda aksaklık-
ların kaçınılmaz biçimde varolacağını açıklayan bir
ifadesiyle noktalayabiliriz:

«...Yeni bir üretim tarzının uzun süre başarısız-
lıklar, yanlışlar, bozuk yönlerle mücadele etmeksizin
birden bire başarıya ulaştığı görülmüşmüdür?» (195)

(193) a.g.e. s: 62

(194) a.g.e.

(195) a.g.e.

